

Språkspesifikk konseptualisering og muntlig andrespråksproduksjon

- en studie av uttrykk for bevegelsesmåte hos avanserte
andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk

Line-Marie Holum

Masteroppgave i nordisk språk i Lektor- og adjunktprogrammet
Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo

Mai 2009

Innholdsfortegnelse

Forord.....	vi
1 Innledning	1
1.1 Mål med prosjektet.....	1
1.2 Bakgrunn for prosjektet.....	1
1.3 Tidligere forskning	3
1.4 Forskningsspørsmål.....	4
1.5 Kort presentasjon av undersøkelsen	5
1.6 Oppgavens innhold.....	5
1.7 Oversikt over forkortelser	6
2 Talmys semantisk baserte typologi.....	7
2.1 Forholdet mellom mening og form	7
2.2 Oppbygningen av en bevegelsessituasjon	7
2.3 V-språk og S-språk.....	9
2.4 Typologiske hovedmønstre med utgangspunkt i verbroten	11
2.5 Spansk – et splittet foreningssystem	12
2.5.1 Lokative og teliske retningsfraser i spansk	12
2.5.2 Prinsippet om grensekryssing.....	13
2.6 Situasjonselementenes representasjon i forgrunn og bakgrunn	15
2.7 Forskning som underbygger forskjellen mellom S-språk og V-språk	17
2.8 En hypotese om uttrykk for bevegelsesmåte i norsk og spansk.....	19
3 Kognitive prosesser ved verbalisering.....	20
3.1 Kognitiv semantikk	20
3.2 Konseptualisering	21
3.3 Slobins ”thinking for speaking”- hypotese.....	22
3.4 Konseptualisering i andrespråksproduksjon.....	23
3.4.1 Restrukturering	25
3.5 Relevant andrespråksforskning	25
3.5.1 Undersøkelser av spansk som andrespråk	27
3.5.2 Undersøkelse av dansk som andrespråk.....	29
3.5.3 Problemer med kategorisering av måtesverb	31
3.6 Forventninger til studien	32

4	Undersøkelsen.....	34
4.1	Forskningshypoteser.....	34
4.2	Informanter.....	34
4.3	Datagrunnlaget	36
4.4	Fordeler og ulemper ved valg av materiale	36
4.5	Transkripsjonsprinsipper	38
4.5.1	Felles transkripsjonsprinsipper for prosjektet	39
4.5.2	Egne tilføyelser	40
4.5.3	Hvordan definerer jeg en ytring?	40
4.6	Hvilke deler av materialet skal jeg analysere?	42
4.7	Om forskjellen på Quest og videoscenene	43
4.8	Analysemetode	44
4.8.1	Kategorisering av ytringer.....	44
4.8.2	Kategorisering av måtesverb	47
4.8.3	Hvordan teller jeg?	49
4.9	Utrekning av signifikans	54
5	Resultater	56
5.1	De sju videoscenene	56
5.1.1	Leksikaliseringsmønster i videoscenene	56
5.1.2	Kombinasjon av Måte og grensekryssing (videoscenene)	66
5.1.3	Bevegelsesverb brukt i gjenfortellinger av videoscenene	70
5.2	Gjenfortellinger av bevegelsessituasjoner i Quest	72
5.2.1	Leksikaliseringsmønster i <i>Quest</i>	72
5.2.2	Kombinasjon av Måte og grensekryssing	76
5.2.3	Bevegelsesverb brukt i gjenfortellinger av Quest	79
6	Drøfting av resultater.....	80
6.1	Overføring av leksikaliseringsmønstre (Hypotese 1).....	80
6.1.1	Bruk av måtesverb + retningssatellitt.....	81
6.1.2	Bruk av et måtesnøytralt verb	81
6.1.3	Uttrykk for grensekryssing.....	83
6.1.4	Bruk av to predikater.....	84
6.1.5	Måtesnøytralt verb + måtestillegg + retningssatellitt.....	84
6.1.6	Oppsummering – hypotese 1	85
6.2	Uttrykk for bevegelsesmåte hos norsk L1 og norsk L2 (Hypotese 2).....	85

6.3	Hvilke bevegelsesverb ble brukt? (Hypotese 3).....	87
6.3.1	Verbet <i>gå</i> – ikke nødvendigvis et måtesverb	89
6.3.2	Klatre ned	90
6.4	Hypotesen om språkspesifikk konseptualisering i andrespråksproduksjon	92
7	Avslutning	94
	Vedlegg	97
	Forklaringer til transkripsjonene (<i>vedlegg 1</i>)	99
	Transkripsjoner norsk L2 – Videoscener	101
	Scene 16 – Kvinne krysser gaten med barnevogn (<i>vedlegg 2</i>)	101
	Scene 18 – Gutt hopper fra en kommode ned på en madrass (<i>vedlegg 3</i>)	104
	Scene 20 – Lastebil kommer ut av en tunnel (<i>vedlegg 4</i>)	107
	Scene 30 – Ferge krysser elv (<i>vedlegg 5</i>).....	110
	Scene 40 – Hund løper inn i veksthus (<i>vedlegg 6</i>).....	113
	Scene 45 – Passasjerer går om bord i et lite fly (<i>vedlegg 7</i>)	116
	Scene 77 – Gutt klatrer opp på en vogn med høy (<i>vedlegg 8</i>)	119
	Transkripsjoner norsk L2 – Quest.....	123
	Scene 3 (<i>vedlegg 9</i>)	123
	Scene 4 (<i>vedlegg 10</i>)	138
	Spørreskjema (<i>vedlegg 11</i>).....	155
	Litteraturliste.....	157

Forord

Det er flere mennesker som fortjener en stor takk for sitt bidrag til denne oppgaven. Først vil jeg takke veilederne mine, Bergljot Behrens og Else Ryen, for all konstruktiv tilbakemelding, hjelp og oppmuntring underveis i prosessen. Takk for at dere har tatt dere så mye tid og vist så stor interesse for prosjektet mitt! Jeg vil også sende en stor takk til alle informantene som har stilt opp og vært positive, til tross for at mange hadde mye å gjøre. Takk til Cecilia Abella for at jeg fikk bruke lydopptakene du samlet inn i 2006. Jeg vil også takke Teresa Cadierno ved Syddansk Universitet for hjelp til å finne relevante forskningsartikler. Takk til Åsne Haaland for hjelp til signifikansutregning og takk til Karine Risnes for tips og råd til metodedelen.

Til slutt vil jeg takke min kjære Espen D. Edvardsen for korrekturlesing og språkvask, samt teknisk hjelp, og ikke minst for din tålmodighet når denne oppgaven var det eneste som stod i hodet på meg.

Line-Marie Holum

Oslo, 21. mai 2009

1 Innledning

1.1 Mål med prosjektet

Å lære seg et nytt språk er en kompleks prosess som består av mange ulike komponenter, både språklige og kulturelle. Språklæring innebærer blant annet å lære nye ord og en ny grammatikk, men også å lære seg nye måter å knytte begreper til leksikalsk form, såkalt *leksikalisering*. Det vil si den direkte forbindelsen mellom visse semantiske komponenter og et bestemt morfem (Talmy 2000:23). Forholdet mellom språkets form og innhold er forskjellig i ulike språk. Målet med denne studien er å undersøke om forhold mellom mening og form som er etablert som et mønster i førstespråket,¹ har innvirkning på *avansert andrespråksproduksjon*.² Jeg har konsentrert meg om andrespråksbrukere av norsk med spansk som førstespråk og skal undersøke deres uttrykk for *bevegelsessituasjoner*, et semantisk domene der språkene norsk og spansk følger ulike mønstre for leksikalisering. I undersøkelsen bruker jeg Leonard Talmys semantisk baserte typologi som utgangspunkt og knytter den sammen med teori om *språkspesifikk konseptualisering*.

1.2 Bakgrunn for prosjektet

Talmy (2000) definerer begrepet *bevegelsessituasjon* ("motion event") på følgende måte: "an event of motion or location – together with a 'Co-event' that relates to it as its Manner or Cause, all within a larger 'Motion situation'" (8-9). Videre deler han verdens språk i to hovedgrupper etter hvordan bevegelsessituasjonen blir leksikalisert. Disse gruppene kaller han "verb-framed languages" og "satellite-framed languages" (222) (heretter V-språk og S-språk). Norsk kan karakteriseres som et typisk S-språk, hvor *bevegelsesmåten* gjerne uttrykkes i verbet, mens *bevegelsesretningen* uttrykkes i en satellitt.³ For eksempel: *Nina løper inn i huset* eller *Flasken fløt ut av grotten*. Spansk er derimot et typisk V-språk, hvor verbet vanligvis inneholder informasjon om *bevegelsesretningen* og *måten* uttrykkes i et annet

¹ *Førstespråk*: ofte kalt *morsmål*. Jeg har valgt å forholde meg til termen *førstespråk*, fordi *morsmål* kan bli upresist i tilfeller der språkbrukeren har vokst opp med flere enn ett språk. I denne oppgaven viser *førstespråk* til det språket som ble lært først, og som er språkbrukerens muntlige og skriftlige hovedspråk (jf. Engen og Kulbrandstad, 1998).

² I denne oppgaven brukes *andrespråk* i betydningen "et språk som en person ikke har som førstespråk, men lærer eller har lært i et miljø der det er i allmenn bruk som dagligspråk" (Engen og Kulbrandstad, 1998: 24). Med *andrespråk* mener jeg ikke nødvendigvis det *andre* språket man har lært, men like gjerne det tredje eller fjerde.

³ Talmy definerer begrepet *satellitt* på følgende måte: "the grammatical category of any constituent other than a nominal or prepositional-phrase complement that is in a sister relation to the verb root" (Talmy 2000: 222). Se for øvrig kap 2.3 for en nærmere beskrivelse.

element enn verbet og dets partikkel. Dette skjer gjerne ved hjelp av et adverb, gerundium eller et forklarende tillegg. Eksempler på slike setninger er: *Nina entra la casa corriendo* ('Nina *entrer* huset *løpende*'⁴) og *La botella salió de la cueva flotando* ('Flasken *beveget seg ut* av grotten *flytende*').

Ifølge Talmy har måten semantiske elementer er leksikalisert på i et språk betydning for i hvor stor grad de uttrykkes. I språk der både bevegelsesmåte og bevegelsesretning bakes inn i verbkomplekset (verb + satellitt), er denne semantiske informasjonen lettere tilgjengelig og vil derfor bli oftere uttrykt enn i språk der den samme informasjonen må uttrykkes i et separat element. Som følge av dette får vi en hypotese om at *bevegelsesmåte vil bli uttrykt i mindre grad av språkbrukere med et V-språk som førstespråk enn av språkbrukere med et S-språk som førstespråk*. Denne hypotesen bekreftes blant annet av komparative språkstudier av mange ulike språk. I en undersøkelse av romanoversettelser fra S-språket engelsk til ulike V-språk og S-språk fant for eksempel Slobin (2005) at oversettelsene til V-språk inneholdt mindre informasjon om bevegelsesmåte enn oversettelsene til S-språk. Undersøkelsen viste at V-språkoversetterne i stor grad hadde utelatt informasjon om bevegelsesmåte som fantes i den engelske originalen.

Denne studien dreier seg imidlertid ikke om oversettelse, men om andrespråksproduksjon. Jeg ønsker å undersøke om *avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk vil følge førstespråkets leksikaliseringsmønster når de uttrykker bevegelsessituasjoner på andrespråket, og følgelig om disse innlærerne uttrykker bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråksbrukere av norsk*.

Disse spørsmålene blir spesielt interessante i lys av en *hypotese om språkspesifikk konseptualisering* (se for eksempel von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002, von Stutterheim 2003). Begrepet *konseptualisering* stammer fra Levelt (1989) og er benevnelsen på den kognitive *planleggingsfasen i forkant av en ytring*. I denne fasen bestemmes hensikten med ytringen, og relevant informasjon for dette formålet velges ut. I tillegg blir ytringens perspektiv og fokus bestemt. Ifølge Levelt er konseptualiseringsfasen *språkuavhengig*. Hypotesen om språkspesifikk konseptualisering går derimot ut på at grunnleggende språkspesifikke forskjeller kan ha betydning for hvordan språkbrukerne konseptualiserer virkeligheten rundt seg når de forbereder seg til å snakke om den. Studier av andrespråksproduksjon har vist at semantiske mønstre som er etablert i førstespråket er

⁴ Det spanske *corriendo* er et gerundium. Norsk har ikke denne verbformen, og oversettelsen *løpende* blir derfor litt upresis. Det engelske *running* ville vært en mer presis oversettelse. Jeg har allikevel valgt å holde meg til denne oversettelsen fordi det semantisk sett dekker omtrent det samme.

ekstremt vanskelig å restrukturere, selv på et avansert nivå i andrespråket. Dette støtter opp under hypotesen om språkspesifikk konseptualisering.

1.3 Tidligere forskning

Denne masteroppgaven er tilknyttet forskningsprosjektet *Language Specific Perspectivation in Language Production*, som er et samarbeid mellom Universitetet i Oslo og Karl-Ruprecht Universität Heidelberg (heretter Heidelberg-prosjektet). Prosjektet er ledet av Christiane von Stutterheim og har som mål å teste hypotesen om språkspesifikk konseptualisering:

Our claim is that language specific grammaticalized categories (...) affect the cognitive framework within which we interpret the world around us when we want to communicate about it. The basis for the hypothesis is that even very advanced second language users seem to structure information in ways which deviate from native speakers in rather subtle ways, which, we believe, is due to language-bound conceptualization⁵

Studier tilknyttet dette prosjektet har testet både førstespråksproduksjon og avansert andrespråksproduksjon på mange europeiske språk. Studiene peker i retning av at språkspesifikke trekk har innvirkning på hvordan man strukturerer informasjon når man skal snakke om den (se for eksempel Behrens og Ramm 2003, Carroll, Rossdeutscher, von Stutterheim og Lambert 2008, Carroll, M., von Stutterheim, C. & Nüse, R. 2004, von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002, von Stutterheim og Nüse 2003, von Stutterheim 2003, Carroll og von Stutterheim 2003). Disse studiene har i stor grad konsentrert seg om grammatikaliserte temporal-aspektuelle kategorier. Mitt arbeid fokuserer derimot på leksikalisering av den semantiske kategorien bevegelsesmåte med Talmys typologiske inndeling i S-språk og V-språk som utgangspunkt. Studier av uttrykk for bevegelse på bakgrunn av Talmys semantisk baserte typologi har tidligere blitt gjort av blant annet Slobin. Gjennom en rekke studier har Slobin og kollegaer sammenlignet både muntlig og skriftlig førstespråksmateriale fra en rekke ulike V-språk og S-språk (se for eksempel Berman og Slobin 1994, Slobin 2000, 2003, 2004, 2005). Undersøkelsene har vist at førstespråksbrukere av V-språk bruker færre måtesverb enn brukere av S-språk og at de uttrykker bevegelsesmåte i mindre grad enn brukere av S-språk. Gjennom sitt arbeid har Slobin utviklet det han kaller ”thinking for speaking”-hypotesen. Denne hypotesen dreier seg om det samme som hypotesen om språkspesifikk konseptualisering, men i stedet for å ta utgangspunkt i Levelts konseptualiseringsbegrep, har Slobin omformulert Humbolts begrep ”thought and language”,

⁵ <http://www.hf.uio.no/ilos/forskning/forskningsprosjekter/lsppl/> (Oppsøkt: august 2008)

som innebar at språk og tanke er uatskillelige.⁶ ”Thinking for speaking” har blitt et velkjent begrep som har inspirert flere andrespråksforskere.

Det er gjort noen studier av andrespråksproduksjon på bakgrunn av Talmys semantisk baserte typologi og Slobins ”thinking for speaking”-hypotese, men sammenlignet med undersøkelsene som er gjort på førstespråksproduksjon, er forskningen beskjedent på dette feltet. Noen studier har tatt for seg V-språket spansk som andrespråk med S-språkene engelsk og dansk som førstespråk (Cadierno 2004, Cadierno og Ruiz 2006 og Navarro og Nicoladis 2006), og nylig ble det også gjort en studie av dansk som andrespråk.⁷ Cadierno (under utgivelse) sammenlignet andrespråksinnlærere av dansk med de typologisk ulike språkene spansk, tysk og russisk som førstespråk. De nevnte undersøkelsene viser noe sprikende resultater når det gjelder overføring av leksikaliseringsmønster fra førstespråket, avhengig av om andrespråksinnlærerne går fra et V-språk til et S-språk eller vice versa. Ifølge Cadiernos undersøkelser kan det se ut til at overføringen av leksikaliseringsmønsteret er størst fra et V-språk til et S-språk.

Min studie av andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk er et bidrag til forskningen på skandinaviske språk som baserer seg på Talmys typologi og språkspesifikk konseptualisering / ”thinking for speaking”. Cadiernos studie av dansk som andrespråk er den undersøkelsen som ligger nærmest min, men hun undersøkte skriftlig materiale av innlærere på lavere middels nivå i andrespråket. Jeg undersøker derimot *mundtlig* materiale av innlærere på *avansert* nivå.

1.4 Forskningsspørsmål

På bakgrunn av Talmys typologiske rammeverk for bevegelsessituasjoner og hypotesen om språkspesifikk konseptualisering, har jeg formulert følgende tre forskningsspørsmål som danner utgangspunktet for denne studien:

1. Vil andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk overføre førstespråkets leksikaliseringsmønster når de skal uttrykke bevegelsessituasjoner på norsk, selv på et avansert nivå?
2. Uttrykker avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråksbrukere av norsk?

⁶ Se kap. 3.3 for en nærmere redegjørelse av begrepet ”thinking for speaking”.

⁷ I tillegg har Kellerman og Van Hoof (2003) og Stam (2006) undersøkt tale og gester hos nederlandske og spanske innlærere av engelsk, men disse studiene er ikke like relevante for min undersøkelse.

3. Vil avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk bruke færre måtesverb enn førstespråksbrukere av norsk, både i variasjon og frekvens?

1.5 Kort presentasjon av undersøkelsen

For å finne svar på disse tre spørsmålene har jeg analysert muntlige gjenfortellinger av 20 informanter med spansk som førstespråk og norsk som andrespråk. Resultatene ble sammenlignet med tilsvarende materiale fra 20 informanter med norsk som førstespråk. Samme undersøkelse fra en gruppe med 20 informanter med spansk som førstespråk trekkes inn i deler av undersøkelsen min. Informantdata bygger på muntlige gjengivelser av en kort stumfilm og en rekke korte videoscener som viste ulike former for bevegelse. I analysen av materialet har jeg konsentrert meg om bevegelsessituasjoner der noen krysser en grense (for eksempel *Anna går inn i huset*, i motsetning til *Anna går inne i huset*) eller har et slutt punkt (for eksempel *Anders løp ned trappa* i motsetning til *Anders løp nedover trappa*). Grunnen til dette er at det er i uttrykk for slike bevegelsessituasjoner forskjellen mellom norsk og spansk leksikaliseringsmønster viser seg tydeligst. Materialet har blitt brukt til både kvantitativ og kvalitativ analyse.

1.6 Oppgavens innhold

Den første delen av oppgaven (kapittel 2 og 3) tar for seg det teoretiske grunnlaget for undersøkelsen. I kapittel 2 presenteres Talmys semantisk baserte typologi med vekt på bevegelsessituasjoner. Her gjør jeg rede for leksikaliseringen av bevegelsessituasjoner på spansk i lys av skillet mellom V-språk og S-språk. Spansk har et splittet leksikaliseringssystem, avhengig av om bevegelsen *krysser en grense / har et slutt punkt* eller ikke. Jeg legger også fram Talmys hypotese om *saliens i verbkomplekset*, som innebærer at leksikaliseringsmønsteret i et språk avgjør hvor fremtredende visse semantiske kategorier er i det respektive språket. Til slutt i kapittelet presenteres forskning som er gjort på bakgrunn av Talmys typologiske inndeling. Kapittel 3 tar opp temaet *kognitive prosesser ved verbalisering*. Her presenteres den bakenforliggende teorien om konseptualisering. Den første delen av kapittelet dreier seg om førstespråksproduksjon, og her gjør jeg nærmere rede for begrepet *språkspesifikk konseptualisering* og Slobins "*thinking for speaking*"-hypotese. I den forbindelse vises det også til forskning som er gjort på bakgrunn av disse hypotesene, først og fremst av Slobin selv. Andre del av kapittel 3 tar for seg språkspesifikk konseptualisering sett

i et andrespråksperspektiv. Her presenteres relevant andrespråksforskning gjort av blant andre Teresa Cadierno.

Kapittel 4-6 omhandler selve undersøkelsen. I kapittel 4 redegjør jeg for hvilken metode jeg har brukt for å finne svar på mine forskningsspørsmål. Dette gjelder informantutvalg, innsamling av materiale, transkripsjonsprinsipper samt grunnlaget for analysen av datamaterialet. I kapittel 5 presenteres resultatene av undersøkelsen, mens kapittel 6 drøfter funnene opp mot hypotesene jeg har framsatt i begynnelsen av kapittel 4, samt opp mot hypotesen om språkspesifikk konseptualisering.

1.7 Oversikt over forkortelser

L1 – Førstespråk (Language 1)

L2 – Andrespråk (Language 2)

MV + RS står for et *måtesverb* og en *retningssatellitt*, som for eksempel *løpe inn* eller *klatre ned*.

(RA) står for *retningsangivelse* og gjelder kun det spanske datamaterialet. Det spanske språket har ikke *retningssatellitter*. (RA) er brukt der retningen er angitt ved hjelp av verb som både uttrykker *Måte* og *grensekryssing*.

–MV + RS står for et *måtesnøytralt verb* og en *retningssatellitt*, som i for eksempel *komme over*.

GKV står for *grensekryssingsverb*, for eksempel *krysse* eller *entrar* (*bevege seg inn*).

–MV + MT + RS betyr en kombinasjon av et *måtesnøytralt verb*, et *måtestillegg* (enten et adverb eller et forklarende tillegg) og en *retningssatellitt*. Et eksempel på en slik konstruksjon er *komme forsiktig ned* eller *komme seg ned med litt knall og fall*.

–GK betyr at *grensekryssingen* / *sluttpunktet for bevegelsen* ikke er uttrykt. For eksempel *så dette'n* eller *baja* (*han beveger seg nedover*)

2 Talmys semantisk baserte typologi

2.1 Forholdet mellom mening og form

Den amerikanske lingvisten og filosofen Leonard Talmy har i sin forskning vært opptatt av å undersøke forholdet mellom *mening* og *form* i ulike språk. Mye av hans arbeid er samlet i tobindsverket *Toward a Cognitive Semantics* fra 2000. Talmys utgangspunkt er den konseptuelle tilnærmingen til språk innenfor kognitiv lingvistik, noe han definerer som studiet av "the patterns in which and the processes by which conceptual content is organized in language" (Talmy 2000: 2). Denne tilnærmingen inkluderer ifølge Talmy både psykologiske og formelle sider ved lingvistikken.

Talmy tar utgangspunkt i de to separate domene *mening* (semantikk) og *overflateuttrykk*.⁸ Eksempler på semantiske elementer⁹ er *bevegelse*, *retning*, *måte* og *årsak*, og eksempler på overflateelementer kan være *verb*, *underordnet leddsetning* og *satellitt*¹⁰. Det er ikke noe én-til-én-forhold mellom disse to nivåene. Ett overflateelement kan tilsvare flere semantiske elementer og ett semantisk element kan uttrykkes ved en kombinasjon av flere overflateelementer. Talmy har undersøkt om det finnes mønstre i måten mening forbindes med språklig form som språk kan typologiseres etter:

Our particular concern is to understand how such patterns compare across languages. That is, for a particular semantic domain, we ask if languages exhibit a wide variety of patterns, a comparatively small number of patterns (a typology), or a single pattern (a universal) (Talmy 2000: 21).

Et semantisk domene som har fått stor plass i Talmys arbeid er *bevegelsessituasjonen*, og med dette som utgangspunkt har han funnet to typologiske hovedmønstre i verdens språk: V-språk og S-språk. En forenklet beskrivelse av den typologiske forskjellen ble presentert i innledningskapittelet. I dette kapittelet vil jeg gå grundigere inn på bakgrunnen for inndelingen i V-språk og S-språk med utgangspunkt i Talmys definisjon av en bevegelsessituasjon ("motion event").

2.2 Oppbygningen av en bevegelsessituasjon

Talmy (2000) definerer begrepet *bevegelsessituasjon* på følgende måte:

⁸ Dette har ingenting med Chomskys overflatestruktur å gjøre, men betyr rett og slett bare *språklig uttrykk*.

⁹ *Elementer* er en oversettelse av det engelske *entities*, som Talmy definerer slik: "elements, relations and structures: both particular cases and categories of these" (Talmy 2000: 22).

¹⁰ se definisjon av satellitt i kap. 2.3

(...) we treat a situation containing motion and the continuation of a stationary location alike as a **Motion event** (with a capital M).¹¹ The basic Motion event consists of one object (the **Figure**) moving or located with respect to another object (the reference object or **Ground**). It is analyzed as having four components: besides **Figure** and **Ground**, there are **Path** and **Motion**. The **Path** (with a capital P) is the path followed or site occupied by the Figure object with respect to the Ground object. The component of **Motion** (with a capital M) refers to the presence per se of motion or locatedness in the event. Only these two motive states are structurally distinguished by language (Talmy 2000: 25).

En bevegelsessituasjon består ifølge Talmy av de fire komponentene *Figur*, *Grunn*, *Retning* (*Sti*)¹² og *Bevegelse*. I tillegg kan *Bevegelsen* ha en *tilleggshendelse* eller ”Co-event”, som Talmy kaller det, knyttet til seg. Dette er som regel enten *Måte* eller *Årsak*. Se på Talmys egne eksempelsetninger:

- (1) a) The pencil rolled off the table
- b) The pencil blew off the table

I disse setningene fungerer ”the pencil” som Figur og ”the table” som Grunn. Verbpartikkelen ”off” uttrykker Retningen, altså hvordan Figuren beveger seg i forhold til Grunnen. Verbet ”rolled” i (1a) uttrykker Måte, mens ”blew” i (1b) gir uttrykk for Årsak (Talmy 2000: 26). En norsk oversettelse av (1) er:

- (2) a) Blyanten rulla av bordet
- b) Blyanten blåste av bordet

Verbet *rulle* i setning (2a) refererer til *blyantens* Bevegelse, mens verbet *blåse* i setning (2b) forutsetter en annen deltaker i situasjonen. Å *rulle* er en typisk bevegelse for en blyant, den kan rulle av seg selv (for eksempel hvis bordet er skjevt). *Rulle* uttrykker dermed blyantens bevegelsesmåte. En blyant kan imidlertid ikke *blåse* av egen kraft, den er avhengig av at noe eller noen blåser på den. Med andre ord gir verbet *blåse* i setning (2b) uttrykk for bevegelsens

¹¹ Ifølge denne definisjon kan en bevegelsessituasjon enten bestå av bevegelse fra et sted til et annet, eller av at noe eller noen er plassert på et sted. Det kan for øvrig også være at noe beveger seg uten å flytte på seg (for eksempel roterer). Det jeg skal konsentrere meg om i denne oppgaven er imidlertid *bevegelse i forhold til Grunnen*.

¹² ”Path” kan defineres som: ”line along which sb/sth moves”(Oxford Advanced learner’s dictionary, 1993). Det er vanskelig å finne en presis norsk oversettelse av dette ordet. En kan bruke *Sti*, *Retning* eller *bevegelseslinje*. For enkelhets skyld har jeg valgt å holde meg til *Retning* (med stor R), til tross for at dette ordet ikke er helt presist. Jeg legger allikevel det samme innholdet i *Retning* som i det engelske ”Path”.

Årsak. Syntaktisk kunne setningene i 2a) og 2b) vært uttrykt på en annen måte, ved hjelp av en leddsetning:

- (3) a) Blyanten forsvant fra bordet på den måten at den rulla utfor kanten
- b) Blyanten forsvant fra bordet fordi noe / noen blåste på den

Setningene i (3) uttrykker det samme semantiske innholdet som eksemplene i (2). Mens setningene i (3) er komplekse setninger som uttrykker Måten og Årsaken til hendelsene i en underordnet setning, har vi i (2) derimot kun to hovedsetninger uten underordning. På samme måte som en *setning* kan være kompleks og bestå av underordnede setninger, kan også en *hendelse* være kompleks, og bestå av flere delsituasjoner, som vist i (3). Talmy kaller slike hendelser for "macro-events". Ifølge Talmy gir eksempelsetningene i (2) uttrykk for slike *makrosituasjoner* som består av en *rammesituasjon*¹³ og en *delsituasjon* (Co-event). *Rammesituasjonen* er at blyanten forsvinner fra bordet, mens Måten den forsvinner på i (2a) og Årsaken i (2b), er *delsituasjoner*.

2.3 V-språk og S-språk

Som jeg nevnte innledningsvis, er Talmys utgangspunkt å undersøke mønstre i forholdet mellom mening og overflateuttrykk i ulike språk. Det er to ulike måter å undersøke dette forholdet på. Man kan enten holde et semantisk element konstant og observere i hvilke overflateelementer denne semantiske kategorien opptrer, eller omvendt, ved å holde overflateelementet konstant og undersøke hvilke semantiske kategorier som uttrykkes gjennom det. Talmy mener at begge disse metodene er nyttige, og han benytter seg av begge.

Ved å holde det semantiske domenet Retning ("Path") fast, har Talmy delt verdens språk i to hovedgrupper, V-språk og S-språk:

(...) the world's languages generally seem to divide into a two-category typology on the basis of the characteristic pattern in which the conceptual structure of the macro-event is mapped onto syntactic structure. To characterize it initially in broad strokes, the typology consists of whether the core schema is expressed by the main verb or by the satellite (Talmy 2000: 221).

¹³ Talmy definerer en *rammesituasjon* slik: "(...) it is the framing event that is asserted in a positive declarative sentence, that is denied under negation, that is demanded in an imperative, and that is asked about in an interrogative" (Talmy 2000: 219).

Det Talmy her kaller *kjerneskjema* ("core schema") forteller om forholdet mellom Figur-elementet og Grunn-elementet. I en bevegelsessituasjon er kjerneskjemaet Retning (Talmy 2000: 218).¹⁴ En satellitt defineres som "the grammatical category of any constituent other than a nominal or prepositional-phrase complement that is in a sister relation to the verb root" (Talmy 2000: 222). Ifølge Talmy tilhører en satellitt en lukket ordklasse, den kan være et affiks eller et eget ord og ha mange ulike grammatiske former avhengig av språk.¹⁵ På norsk har satellitten form av en verbpartikkel (gå *ut*, komme *inn* osv...).¹⁶ Språk der bevegelsesretningen (kjerneelementet) typisk uttrykkes i verbet selv, kaller han "verb-framed" (V-språk), og språk der bevegelsesretningen typisk uttrykkes ved hjelp av en satellitt, kaller han "satellite-framed" (S-språk).

Det er viktig å påpeke at inndelingen i V-språk og S-språk ikke baserer seg på den eneste måten Retning kan uttrykkes på i et språk, men det mest *karakteristiske mønsteret* for å uttrykke dette. Et karakteristisk mønster er ifølge Talmy:

(1) (...) *colloquial* in style, rather than literary, stilted, and so on; (2) it is *frequent* in occurrence in speech, rather than only occasional; (3) it is *pervasive*, rather than limited – that is, a wide range of semantic notions are expressed in this type (Talmy 2000: 27).

Ut fra denne definisjonen klassifiserer Talmy romanske og semittiske språk, samt blant annet japansk, tamil og polynesisk som V-språk, mens flesteparten av indoeuropeiske språk (unntatt romanske), finsk-ugriske språk og kinesisk, ojibwa¹⁷ og warlpiri¹⁸ klassifiseres som S-språk. Norsk, der bevegelsesretningen er uttrykt utenfor verbet i en verbpartikkel (gå *ut*, gå *inn*, gå *opp*), kan altså klassifiseres som et S-språk. I spansk er derimot informasjon om bevegelsesretningen innbakt i selve verbet (*salir* ('to exit'), *entrar* ('to enter'), *subir*, ('to ascend')), og spansk klassifiseres derfor som et typisk V-språk.

Som jeg nevnte i innledningen, er det sammenheng mellom hvordan et språk uttrykker bevegelsesretning og hvordan det uttrykker bevegelsesmåte. Denne sammenhengen viser Talmy ved å undersøke hva slags semantisk informasjon som ligger i overflateelementet *verb*, eller mer presist, *verbroten*.

¹⁴ Forholdet mellom *Figur-elementet* og *Grunn-elementet* kan uttrykkes enten ved hjelp av *Retningselementet alene* (slik som i *boka falt ned*) eller ved hjelp av en kombinasjon av *Retning* og *Grunn* (*boka falt ned på gulvet*).

¹⁵ Gerundium i spansk kan imidlertid minne om en satellitt, men Talmy klassifiserer ikke gerundium som satellitt fordi det ikke tilhører en lukket ordklasse (Talmy 2000: 114)

¹⁶ Det er imidlertid viktig å merke seg at det jeg kaller verbpartikler her ikke bare innebærer retningsadverb som "gå *ut*", gå *opp*" osv., men også partikler som inngår i en betydningsenhet med verbet, slik som f.eks: "Den har gått *ut* på dato" eller "den gikk *opp* i røyk". Her har partiklene *ut* og *opp* to ulike betydninger.

¹⁷ Det fjerde største urbefolkningsspråket i USA og Canada

¹⁸ Språket snakkes av Warlpiri-folket nord i Australia

2.4 Typologiske hovedmønstre med utgangspunkt i verbroten

Talmys inndeling av V-språk og S-språk tar utgangspunkt i det semantiske elementet Retning.

Når han derimot holder overflateuttrykket *verb* fast og undersøker hva slags semantisk informasjon som ligger i verbroten i ulike språk, finner han tre typologiske hovedmønstre:

1. Motion + Co-event
2. Motion + Path
3. Motion + Figure

(Talmy 2000: 27)

Kobler vi dette sammen med inndelingen i S-språk og V-språk, vil vi lett kunne se at mønster nummer 2, hvor verbet inneholder informasjon om Bevegelse og Retning er det samme som i V-språk. De to andre typene er karakteristiske for S-språk. Det absolutt vanligste mønsteret i S-språk er "Motion + Co-event". Indoeuropeiske språk (unntatt post-latinske romanske språk), finsk-ugriske språk, samt kinesisk, ojibwa og warlpiri ser ut til å være av denne typen. Norsk, engelsk og dansk er gode eksempler på språk som typisk uttrykker en kombinasjon av Bevegelse og et tilleggselement, som vanligvis er enten Måte eller Årsak, i verbet. Se på eksemplene fra norsk i (4). Verbet i 4a) uttrykker Bevegelse og Måte, mens verbet i 4b) gir uttrykk for Bevegelse og Årsak.

- (4) a) Fuglen *fløy* ut av vinduet
 b) Arket *blåste* ut av vinduet¹⁹

Det siste mønsteret, "Motion + Figure", er ikke så vanlig. Det finnes noen få eksempler på en forening av Bevegelse og Figur på norsk: "å regne" og "å spytte" (i disse verbene er Figuren (*regnet* eller *spyttet*) og Bevegelsen forent i samme ord). Men selv om det finnes noen få eksempler, utgjør ikke dette noe typisk mønster i norsk. I Atsugewi (et språk fra Nord-California), derimot, er slike verb vanlige.

Disse tre er altså *hovedmønstrene* for uttrykk for bevegelse i verb. Forskning har vist at det finnes språk som ikke passer inn i noen av disse tre kategoriene. Talmy foreslår derfor flere kombinasjoner av semantisk innhold i verb, men dette er ikke relevant verken for norsk eller spansk.

Til tross for at et språk vanligvis følger ett av de tre mønstrene ovenfor, trenger det ikke gjøre det bestandig. Et godt eksempel på det finner vi i engelsk. Det karakteriseres som

¹⁹ Verbet *blåste* er kanskje ikke det mest karakteristiske eksempelet på en kausal, men ifølge Talmy kan det være det. En eventuell diskusjon om dette ligger imidlertid utenfor denne oppgaven.

et S-språk fordi Retningen vanligvis uttrykkes i en satellitt ('the bird flew *out*'), men det er likevel mulig å uttrykke Retningen i selve verbet. Eksempler på slike verb er: "enter, exit, ascend, descend, cross, pass, circle, arrive, depart" og så videre. Det bør imidlertid påpekes at mange slike verb i engelsk er lånord fra romanske språk. Tysk har for eksempel færre slike lånord, og dermed også færre verb som uttrykker Retning og Bevegelse (Talmy 2000: 52-53). Det samme gjelder norsk.

2.5 Spansk – et splittet foreningssystem

Spansk klassifiseres som et typisk V-språk, og har en rekke verb som uttrykker en forening av Bevegelse og Retning. Noen eksempler er: *salir* ('to exit'), *entrar* ('to enter'), *subir* ('to ascend'), *bajar* ('to descend'), *cruzar*, ('to cross') og *pasar* ('to pass'). Men selv om spansk har et stort antall slike verb, har de også mange verb som uttrykker kombinasjonen Bevegelse og Måte. Eksempler på dette er verb som *caminar* ('å spasere'), *correr* ('å løpe') og *volar* ('å fly'). Spanske verb kan dermed inneholde både kombinasjonen "Motion + Path" og "Motion + Co-event". Hva slags semantisk informasjon som ligger i verbet, avhenger av hva slags type bevegelsessituasjon som uttrykkes. Talmy kaller et slikt system et *splittet foreningssystem* ("a split system of conflation"). Dette definerer han slik:

(...) a language can characteristically employ one conflation type for one type of Motion event, and characteristically employ a different conflation type for another type of Motion event. This can be called a "split" or "complementary" system of conflation (Talmy 2000: 64).

Siden spanske verb enten kan inneholde informasjon om Måte eller Retning, kan spansk sies å ha et slikt splittet foreningssystem. Men hvilket mønster som kan brukes, avhenger av om bevegelsen som uttrykkes har et *sluttpunkt* eller ikke.

2.5.1 Lokative og teliske retningsfraser i spansk

På spansk er det mulig å bruke verb som inneholder informasjon om Måte når Retningen uttrykkes på utsiden av verbet ved hjelp av ulike typer retningsadverbialer. Eksempler på slike setninger er *La botella flotó hacia la cueva* ('Flasken fløt mot grotten') og *Corrieron hacia adentro* ('De løp mot innsiden') (Aske 1989). Men å uttrykke Retningen på utsiden av verbet på spansk begrenser seg til en bestemt type retningsfraser. Aske (1989) skiller i den forbindelse mellom to ulike typer retningsfraser:

(...) there are two types of path phrases, one of which is a mere locative, e. g. *along the fence*, and the other one of which, in addition to expressing a path, is a telic

secondary NVP which predicates an end-state of the Figure argument, e. g. *into the house, off the table*. Spanish has the first type, but not the second (Aske 1989: 6).

For å eksemplifisere dette vil jeg bruke to norske setninger:

- (5) a) De svømte inne i grotten
 b) De svømte inn i grotten

I setning 5a) har vi en *lokativ* retningsfrase, mens 5b) inneholder en *telisk* retningsfrase. Det spanske språket har en tilsvarende måte å uttrykke setning 5a) på (*nadaron (a)dentro de la cueva*), men ingen tilsvarende måte å uttrykke 5b) på. Her ville det heller være naturlig å bruke en uttrykksmåte som: *entraron la cueva nadando* ('De entret grotten svømmende'). Ut fra en rekke lignende eksempler og en undersøkelse av årsakene til dette konkluderer Aske med følgende:

It is true, as Talmy says, that basic path predicates tend to be main verbs in Spanish and secondary non-verbal predicates in English. But the inability of Spanish to express path outside the verb is limited to telic path phrases, i.e. path phrases which also predicate an end-of-path location of the moving object. This is so because such telic path predicates, together with resultative secondary predicates with which they form a class, are, for some reason, not allowed in Spanish (Aske 1989: 11).

I spansk er det med andre ord ikke mulig å uttrykke Retning utenfor verbet i bevegelsessituasjoner hvis en samtidig skal uttrykke sluttpunktet for Figuren som beveger seg.²⁰ Dette får konsekvenser for bruken av måtesverb, noe Slobin og Hoiting har påpekt.

2.5.2 Prinsippet om grensekryssing

Slobin og Hoiting (1994) har på bakgrunn av typologiske studier av tegnspråk og Askes observasjon av de to typene retningsfraser introdusert begrepet *grensekryssing* som en variabel i bevegelsessituasjoner. Der Aske bruker begrepene *lokative* og *teliske retningsfraser*, bruker Slobin og Hoiting *retningsfokuserende* ("Path-focused") og *grunnfokuserende* ("Ground-focused") *retningsorientering*. Den første typen fokuserer på selve Retningen i bevegelsen. Eksempler på verb som er retningsfokuserende er ifølge Slobin og Hoiting *approach, ascend, descend* (spansk: *acercarse, ascender / subir, descender / bajar*). Den andre typen retningsorienteringer er mer komplekse og har fokuset på

²⁰ Her er det viktig å påpeke at dette sluttpunktet ikke nødvendigvis må være et punkt. Det kan like gjerne være en "un-location", som Aske kaller det, slik som i uttrykket *off the table* (Aske 1989: 6).

karakteristikkene til Grunnen. Verb som karakteriseres som grunnfokuserende er *enter*, *exit* og *cross* (Slobin og Hoiting 1994: 493-494). De tilsvarende verbene heter på spansk: *entrar* ('enter'), *salir* ('exit') og *cruzar* ('cross'). Om bevegelsessituasjonen uttrykkes med fokus på Retningen eller Grunnen, får konsekvenser for uttrykk av bevegelsesmåte i spansk. Slobin og Hoiting skriver: "a manner verb can be used with path focus, but not ground-focus" (495).

Den retningsorienteringen som fokuserer på Grunnen kaller Slobin og Hoiting også for *grensefokus* ("boundary focus"). Når det gjelder spansk kan vi dermed si at i bevegelsessituasjoner hvor retningen er konseptualisert ved kryssing av en grense (*entrar*, *salir*, *cruzar*), brukes "Motion + Path", men i bevegelsessituasjoner hvor Retningen ikke krysser en grense, brukes ofte "Motion + Co-event". På bakgrunn av prinsippet om grensekryssing er det naturlig å anta at det er i slike grensekryssingssituasjoner spansk og norsk skiller seg mest fra hverandre med hensyn til uttrykk av bevegelsesmåte. Grensekryssingsprinsippet har dermed stor betydning for utvelgelsen av materialet jeg skal analysere.

Ifølge Slobin og Hoiting er det altså bare de tre verbene *entrar* ('å bevege seg inn'), *salir* ('å bevege seg ut') og *cruzar* ('å krysse') som inneholder informasjon om grensekryssing på spansk. Disse verbene uttrykker et skifte av tilstand *fra ute til inne*, *fra inne til ute* eller *fra den ene siden til den andre*. Verb som uttrykker en bevegelse ovenfra og ned (slik som det spanske *bajar*) og nedenfra og opp (som det spanske *subir*), er ifølge Slobin og Hoiting ikke grensekryssende / grunnfokuserende. Etter min mening stiller det seg annerledes på norsk. Se på disse setningene:

- (6) a) Hun *løp opp* trappa
- b) Hun *løp oppover* trappa
- c) Han *sjanglet ned* trappa
- d) Han *sjanglet nedover* trappa

Det er en betydningsforskjell mellom *opp/ned* og *oppover/nedover*. Setning (6a) uttrykker at den som løper, ender bevegelsen på toppen av trappa, mens (6b) ikke sier noe om hvor bevegelsen ender, bare at den som beveger seg er på vei oppover. Det samme gjelder (6c) og (6d). (6c) indikerer et sluttunkt nederst i enden av trappa, mens (6d) kun beskriver en nedadgående bevegelse i selve trappa. Ut fra disse eksemplene kan uttrykkene i (6a) og (6c) karakteriseres som *grunnfokuserende*, mens (6b) og (6d) er *retningsfokuserende*. (6a) og (6c) uttrykker et skifte av tilstand med et endepunkt for bevegelsen. I den forstand er *gå opp/ned* grensekryssende, eller i det minste *grunnfokuserende* uttrykk på norsk, i motsetning til

verbene *bajar* og *subir* på spansk, som bare indikerer om bevegelsen skjer *nedover* eller *oppover*.

I min studie undersøker jeg uttrykk for bevegelsessituasjoner som går *utenfra – inn / innenfra – ut*, som *krysser* noe og som går *nedenfra – opp / ovenfra – ned*. Det kan diskuteres hvor presis termen *grensekryssing* er for å beskrive en bevegelse som går ovenfra og ned. Antagelig vil det være mer presist å bruke begrepet ”sluttpunkt for bevegelsen”. Jeg har allikevel valgt å forholde meg til begrepet *grensekryssing* fordi det er en etablert fagterm innenfor denne teorien. Der jeg beskriver bevegelser som går *nedenfra – opp* eller *ovenfra – ned* har jeg brukt både *grensekryssing* og *sluttpunkt*.

Slobin (2004) påpeker et unntak fra regelen om at måtesverb ikke kan brukes i forbindelse med grensekryssing i V-språk. Måtesverb som uttrykker øyeblikkelig handling, slik som for eksempel verb som tilsvare de engelske *plunge* og *throw oneself*, kan opptre samtidig med grensekryssing i V-språk. Et eksempel fra spansk er *tirarse a la piscina* (’å kaste seg uti badebassenget’). Det er med andre ord viktig ikke å være for kategorisk i den typologiske inndelingen av V-språk og S-språk. Slobin (2004) har derfor introdusert begrepet ”degree of manner salience”. Han plasserer språk langs et kontinuum med det han kaller ”High-manner-salient languages” på den ene siden og ”Low-manner-salient languages” på den andre. De to ytterpunktene definerer han slik: ”In High-manner-salient languages, speakers regularly and easily provide information about manner when describing motion events, whereas in Low-manner-salient languages manner information is only provided when manner is foregrounded for some reason” (26). Slobin kategoriserer videre noen V-språk, deriblant spansk, som ”Low-manner-salient language” fordi det har ”some version of a boundary-crossing constraint that limits the use of certain types of manner verbs in the description of certain types of paths” (28). Norsk kan derimot karakteriseres som et ”High-manner-salient language”. På bakgrunn av dette er det mulig å danne en hypotese om at *bevegelsesmåte vil bli mindre uttrykt av språkbrukere med spansk som førstespråk enn av språkbrukere med norsk som førstespråk*. Slobins inndeling i ”High-” og ”Low-manner-salient languages” har sammenheng med det Talmy kaller *saliens i verbkomplekset*.

2.6 Situasjonselementenes representasjon i forgrunn og bakgrunn

Talmy opererer med begrepet *saliens i verbkomplekset* (”salience in the verb complex”), som han definerer på følgende måte: ”the degree to which a component of meaning, due to its type of linguistic representation, emerges into the foreground of attention or, on the contrary,

forms part of the semantic background where it attracts little direct attention” (Talmy 2000: 128). For å forklare dette nærmere, bruker Talmy fire prinsipper:

1. backgrounding according to constituent type
2. the principle of ready expression under backgrounding
3. the principle of low cognitive cost of extra information under backgrounding
4. the principle of ready inclusion of extra information under backgrounding

Ifølge det første prinsippet er en semantisk komponent *i bakgrunnen* dersom den er uttrykt i roten til hovedverbet eller i et element fra en lukket ordklasse, slik som en satellitt, med andre ord hvor som helst i ”verbkomplekset”. Ellers befinner det seg *i forgrunnen*. For å forklare dette bruker Talmy følgende eksempler:

- (7) a) I went by plane to Hawaii last month.
 b) I flew to Hawaii last month
 c) I went to Hawaii last month

Setning (7a) og (7b) har det samme semantiske innholdet, men i setning (7a) er informasjonen om flyet som transportmiddel *i forgrunnen* ved hjelp av en preposisjonsfrase som inneholder substantivet *plane*. I setning (7b) derimot er informasjonen om transportmiddelet bakt inn i verbet *flew* og ligger *i bakgrunnen*.

Prinsipp nummer to går ut på at et begrep eller en kategori av begreper virker mer tilgjengelig for språklig representasjon når de befinner seg *i bakgrunnen*. Det ser ut til at språkbrukerne velger å uttrykke framfor å utelate semantiske elementer når de kan uttrykkes *i bakgrunnen*, men når de må ligge *i forgrunnen* virker det mer uvanlig og merkelig å uttrykke dem.

Det tredje prinsippet går simpelthen ut på at det ikke er så kognitivt krevende å uttrykke elementer som er *i bakgrunnen*, man får disse elementene nærmest “gratis”. Som en konsekvens av dette tredje prinsippet får vi et fjerde prinsipp, som innebærer at et språk på en tilfeldig og bekvem måte kan inkludere mer informasjon i en setning når denne informasjonen kan uttrykkes *i bakgrunnen* enn et annet språk som ikke tillater at slik informasjon uttrykkes *i bakgrunnen* (Talmy 2000: 128-130). I setning (7b) over så vi at informasjonen om bevegelsesmåte var bakt inn i verbet *flew*. Det er dermed kognitivt mindre belastende å uttrykke denne informasjonen. I språk hvor det ikke er vanlig å forene Måte og Bevegelse i verbet, uttrykkes gjerne Måten *i forgrunnen*, slik som for eksempel i (7a). En slik

uttrykksmåte krever en større kognitiv anstrengelse. Ifølge prinsipp nummer fire vil da språkbrukerne i større grad velge en uttrykksmåte som gjengitt i (7c), og utelate informasjon om bevegelsesmåte så sant ikke denne informasjonen er spesielt viktig å fremheve. Sagt på en annen måte tillater S-språk et mer økonomisk uttrykk for bevegelsesmåte enn V-språk, og ut fra Talmys fjerde prinsipp vil man kunne anta at ytringer på et S-språk vil inneholde mer informasjon om Måte enn ytringer på et V-språk. Denne hypotesen er underbygget av forskning gjort av blant andre Slobin.

2.7 Forskning som underbygger forskjellen mellom S-språk og V-språk

Den amerikanske lingvistikk- og psykologiprofessoren Dan Isac Slobin har gjort en rekke undersøkelser på bakgrunn av Talmys typologiske inndeling i S-språk og V-språk. Han har konsentrert seg om uttrykk for bevegelse og undersøkt skriftlig og muntlig språkproduksjon av både barn og voksne med mange ulike språk som førstespråk. Resultatene av undersøkelsene hans ser ut til å peke i samme retning: Det er markante forskjeller i hvordan førstespråksbrukere av S-språk og V-språk uttrykker bevegelsesmåte, og det ser ut til at V-språkbrukere gir mindre uttrykk for bevegelsesmåte enn brukere av S-språk. Her vil jeg kort referere noen undersøkelser som underbygger denne påstanden.

For det første har Slobin og kollegaer gjort mange undersøkelser på bakgrunn av gjenfortellinger av handlingsforløpet i bildeboka *Frog, where are you?* av Mercer Mayer (1969) (på norsk kalt "Froskehistorien") (se Berman og Slobin 1994). Denne bildeboka egner seg godt til å undersøke uttrykk for bevegelse, og har blitt mye brukt i forskning på dette området. Muntlige gjenfortellinger på mange ulike språk av informanter i ulike aldersgrupper med ulike førstespråk viser en tydelig tendens til at førstespråksbrukere av S-språk bruker måtesverb oftere og med større leksikalsk variasjon enn folk som har V-språk som førstespråk (Slobin 2000, 2003 og 2004). Andre undersøkelser støtter opp under den samme tendensen. Blant annet viste Slobin (2003) at engelsktalende hadde et mye større leksikon av måtesverb enn fransktalende både når de skulle liste opp verb de kunne og i fri muntlig kommunikasjon (Slobin 2003: 6-7). Disse resultatene stemmer med Talmys typologiske framstilling, og styrker hans teori.

Slobin (m.fl.) har også undersøkt skrevne narrativer på mange ulike språk. Resultatene viste at romaner skrevet på S-språk hadde et mye større leksikon av måtesverb når menneskelig bevegelse skulle beskrives enn romaner skrevet på et V-språk (se Slobin 2000, 2003). Slobins undersøkelser dreier seg imidlertid ikke bare om måtesverb, men også om

uttrykk for bevegelsesmåte generelt. Slobin peker på at bevegelsesmåte kan uttrykkes på mange andre måter enn bare ved verb. Informasjon om bevegelsesmåte kan uttrykkes ved hjelp av måtesadverb (for eksempel *sakte, forsiktig*), beskrivelse av motoriske bevegelser og kroppstilstand (for eksempel *uten å se seg for, svettende og utslitt*), samt beskrivelse av følelser (*stresset, glad*) og omstendigheter som påvirker måten man beveger seg på (for eksempel *i dyp snø*). Men selv når disse forholdene er tatt i betraktning, har Slobin funnet at: "S-language writers, overall, give their readers more information – explicit and inferential – about the manners in which their protagonists move about" (Slobin 2003: 8).

Også litterære oversettelser har vært gjenstand for analyse av Slobin. Her vil jeg spesielt trekke fram undersøkelsen av oversettelsene av boka *Hobitten* av J. R. R. Tolkien fra S-språket engelsk til 10 forskjellige språk, hvorav 4 klassifiseres som S-språk og 6 som V-språk (Slobin 2005). Det var tydelige forskjeller når det gjaldt i hvilken grad de ulike oversetterne gav uttrykk for bevegelsesmåte. Oversettelsene til V-språkene inneholdt færre måtesverb og færre "måtesuttrykk" enn oversettelsene til S-språk. De som oversatte til V-språk, viste en tendens til å unnlate måtesbeskrivelser som stod i den engelske originalen. Slobin hevder at det å undersøke litterære oversettelser, gir et godt grunnlag for å kunne ta rede på hvilke muligheter som ligger for uttrykksmåter av semantiske elementer i et språk. Dette skyldes at man i en oversettelse prøver å komme så nært opp til originalspråket som mulig, slik at hele meningsinnholdet blir formidlet. Resultatene hans kan dermed si noe om hvilken kapasitet de ulike språkene har til å uttrykke bevegelsesmåte. Samtidig kan oversettelser også gi informasjon om hva som er en karakteristisk uttrykksmåte i språket. God språkføring er viktig for oversetteren, og i en oversettelse fra engelsk til spansk, for eksempel, kan det virke unaturlig å inkludere all informasjon om bevegelsesmåte, fordi dette ofte må uttrykkes ved hjelp av elementer som ligger *i forgrunnen*. Teksten kan på den måten miste sin naturlige flyt.

Slobins arbeid støtter altså hypotesen om at V-språk gir mindre uttrykk for bevegelsesmåte enn S-språk. Hans forskning har tatt for seg en rekke språk, blant annet engelsk, tysk, spansk, tyrkisk og hebraisk. På bakgrunn av funnene fra disse studiene vil jeg i det følgende presentere noen hypoteser om uttrykk for bevegelse i norsk og spansk, som har dannet utgangspunktet for min studie av spansktalende med norsk som andrespråk.

2.8 *En hypotese om uttrykk for bevegelsesmåte i norsk og spansk*

Talmys typologiske inndeling i V-språk og S-språk og teorien om saliens i verbkomplekset inviterer til noen interessante forskningsspørsmål om uttrykk for bevegelse i norsk og spansk. På norsk blir både Måte og Retning vanligvis uttrykt i verbkomplekset, og ligger dermed i *bakgrunnen*. I spansk ligger Retningen derimot typisk i *bakgrunnen* fordi det er innbakt i verbet, mens Måten ligger i *forgrunnen* fordi det gjerne uttrykkes ved hjelp av et annet ledd enn en satellitt, for eksempel en preposisjonsfrase eller gerundium. Med dette som utgangspunkt kan man formulere følgende hypotese: *bevegelsesmåte vil bli mindre uttrykt hos informanter med spansk som førstespråk enn hos dem som har norsk som førstespråk.*

Teorien jeg til nå har presentert, gir dessuten grunn til å anta at det er i uttrykk for grensekryssende (grunnfokuserende) bevegelsessituasjoner at den typologiske forskjellen mellom norsk og spansk vil vise seg mest, og av den grunn har innvirkning på norsk som andrespråk. Det er derfor uttrykk for slike bevegelsessituasjoner som er gjenstand for analyse i min studie.

I dette kapittelet har jeg konsentrert meg om typologiske forskjeller mellom språk, og belyst hvordan førstespråksbrukere av V-språk og S-språk skiller seg fra hverandre i uttrykk for bevegelse (spesielt Måte og Retning). Hypotesen jeg presenterte over, dreier seg om førstespråksbrukere av spansk og norsk. Min studie dreier seg imidlertid om *andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk*. Redegjørelsen av forskjellene mellom norsk og spansk fungerer derfor som bakgrunn for hypotesene om andrespråksproduksjon som danner grunnlaget for min studie. I det følgende vil jeg sette teorien jeg har presentert til nå inn i et andrespråksperspektiv, og knytte den typologiske forskjellen mellom norsk og spansk til andrespråksproduksjon. Temaet for neste kapittel er *kognitive prosesser ved verbalisering*. Først vil jeg belyse begrepet konseptualisering, som Talmys typologi også tar utgangspunkt i. Her vil jeg blant annet bruke Levelt og von Stutterheim (m.fl.), før jeg presenterer Slobins ”thinking for speaking”-hypotese, som har blitt mye brukt i andrespråksforskning de senere år.

3 Kognitive prosesser ved verbalisering

3.1 Kognitiv semantikk

Til grunn for denne oppgaven ligger den konseptuelle tilnærmingen til språk innenfor kognitiv lingvistikk. Kognitiv lingvistikk er ikke én lingvistisk teori, men et knippe teorier som har noen prinsipper til felles. Først og fremst er målet å forstå forholdet mellom språk og kognisjon. Språket ses på som en kognitiv ferdighet som læres på samme måte som andre ferdigheter. Selv om språket karakteriseres som en unik ferdighet, er det de samme prinsippene som styrer språklæring som annen type læring. Denne teorien står i sterk kontrast til Chomskys generative lingvistikk, som tar utgangspunkt i språket som et eget kognitivt system, uavhengig av andre kognitive systemer. I en slik tradisjon har en primært vært ute etter å undersøke språkets form i seg selv, ikke dets forhold til generell tenkning. Disse utgjør to ytterpunkter i språkvitenskapen og mange lingvister befinner seg i dag et sted midt mellom disse ytterpunktene. Talmy selv opererer med en modell som han kaller den *overlappende systemmodellen for kognitiv organisering* ("overlapping systems model"). Ifølge denne består den menneskelige kognisjon av flere store kognitive systemer, som språk, persepsjon, resonnement, affekt, oppmerksomhet, hukommelse, kulturell struktur og motorisk kontroll (Talmy 2000: 16). Hvert av disse kognitive systemene har et knippe strukturelle egenskaper. Noen er unike for det bestemte systemet, andre egenskaper er felles for to eller flere av de andre systemene og noen strukturelle egenskaper er felles for alle systemene.²¹

Ut fra en slik tankegang er det interessant og relevant å undersøke forholdet mellom *mening* og *form* i språket. Ved å kalle sitt hovedverk *Toward a Cognitive Semantics*, gir Talmy kognitiv lingvistikk et nytt navn, hvor semantikken står i sentrum. Han hevder at termen "semantikk" tar mer hensyn til den konseptuelle organiseringen av språket enn "lingvistikk". Kognitiv semantisk forskning er ifølge Talmy "research on conceptual content and its organisation in language and, hence, on the nature of conceptual content and organisation in general" (Talmy 2000: 4). Det er altså organiseringen av "konseptuelt innhold" i språket som er Talmys studieobjekt, og som danner grunnlag for hans språktypologi. Typologien hans tar utgangspunkt i *semantiske kategorier*, ikke bare fonologiske og morfosyntaktiske forskjeller slik språktypologien tradisjonelt har gjort.

²¹ Talmy bruker termen *systemer* for å skille disse fra Fodors (1983) kognitive *moduler*, som er *autonome* og ikke deler egenskaper med hverandre.

Organiseringen av konseptuelt innhold i språk er også det teoretiske utgangspunktet for forskningsprosjektet denne masteroppgaven er tilknyttet.

3.2 *Konseptualisering*

Som jeg nevnte i innledningen, er denne masteroppgaven tilknyttet forskningsprosjektet *Language Specific Perspectivation in Language Production*. På prosjektets nettside i Norge er dets hovedmål formulert på følgende måte:

The project aims to find answers to the question of whether fundamental typologically determined linguistic features of individual languages are involved in what has been called the pre-verbal stage of language production.

Contrary to the claim that the conceptualization phase underlying verbal communication is non-verbal (Levelt 1989), it is our hypothesis that language specific features have an impact on and constrain the way in which people perspectivise the situations and events they plan to communicate to others by means of verbal messages.²²

For å forstå denne formuleringen bedre, er det nødvendig med en kort redegjørelse for Levelts “konseptualiseringsbegrep”. I verket *Speaking: from Intention to Articulation* (1989) presenterer Levelt et rammeverk for språkproduksjon som i hovedsak består av tre hovedprosesser: *konseptualisering*, *formulering* og *artikulering*. I konseptualiseringsfasen planlegges budskapet som skal ytres. Denne fasen består blant annet av at ytringens hensikt blir utarbeidet, at den relevante informasjonen for dette formålet velges ut og at ytringens perspektiv og fokus blir bestemt. Produktet av denne konseptualiseringen kaller Levelt for **det preverbale budskap**, som ifølge ham er språkuavhengig. Det neste steget i prosessen er *formuleringen*. Levelt skriver: ”(...) the Formulator translates a conceptual structure into a linguistic structure” (1989: 11). Dette skjer ved at det konseptuelle ikke-verbale budskapet blir grammatisk og fonologisk kodet. Men det er ennå ikke blitt tale. Det er kun en indre representasjon av hvordan den planlagte ytringen skal artikuleres, eller ”a program for articulation”, som Levelt uttrykker det (1989: 12). Den siste prosessen er selve *artikulasjonen* hvor budskapet blir fonetisk realisert. Planen er nå satt ut i livet og resultatet er faktisk tale.

Hvis den første komponenten, *konseptualiseringen*, er ikke-verbal, vil kontrasterende mønstre i språk først ha betydning i *formulatoren*, altså på det lingvistiske nivået. Dette synet utfordres av blant andre von Stutterheim (m.fl.), som stiller spørsmålet: Er det slik at grunnleggende språkspesifikke forskjeller kan ha innvirkning på konseptualiseringen, eller er disse pre-verbale prosessene grunnleggende språkuavhengige? (Von Stutterheim, Nüse og

²² <http://www.hf.uio.no/ilos/forskning/forskningsprosjekter/lsp/> (Oppsøkt: august 2008)

Murcia-Serra 2002: 180). Her er det viktig å understreke at det ikke er snakk om generell konseptualisering, som i den omdiskuterte hypotesen om lingvistisk relativisme (også kalt Sapir-Whorf-hypotesen, etter lingvistene som framstilte den). Denne hypotesen bygger på Wilhelm von Humboldts påstand om at språk og tanke er uatskillelige, og at ulike språk innehar ulike verdensbilder. Von Stutterheim (m.fl.) er derimot kun opptatt av *språkspesifikk* konseptualisering. De er ute etter å undersøke det de kaller ”informasjonsorganiseringen”, det vil si alle prosessene som ligger til grunn for utvelgelse og strukturering av konseptuelt materiale som skal brukes til verbal representasjon (von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002: 180). Hypotesen deres går altså ut på at språkspesifikke typologiske trekk har innvirkning på denne ”informasjonsorganiseringen” allerede i den såkalte pre-verbale konseptualiseringsfasen. Denne hypotesen begrunner de med flere psykolingvistiske undersøkelser av språkene engelsk, spansk og tysk, som er typologisk ulike i sin grammatikalisering av temporal-aspektuelle kategorier (von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002, Carroll og von Stutterheim 2003 (se kap. 1.3 for flere referanser til Heidelberg-prosjektet).

3.3 Slobins ”thinking for speaking”- hypotese

Slobin har også vært svært opptatt av konseptualisering i språkproduksjon. I den forbindelse har han introdusert begrepene “thinking and speaking” som en erstatning for Humboldts ”thought and language”. Slobin skriver: “The consequence of this shift from names of abstract entities to names of activities is to draw attention to the kinds of mental processes that occur during the act of formulating an utterance” (Slobin 1996: 71). Videre definerer Slobin begrepet ”thinking for speaking” på følgende måte: “There is a special kind of thinking that is intimately tied to language – namely, the thinking that is carried out, on-line, in the process of speaking” (Slobin 1996: 75). Som i hypotesen om språkspesifikk konseptualisering er det også her den mentale aktiviteten som foregår idet man er i ferd med å formulere en ytring som skal undersøkes. Slobin hevder i likhet med von Stutterheim (m.fl.) at et språks grammatiske oppbygning kan ha innvirkning på konseptualiseringen. I den sammenheng skriver han:

Thus, even within a single language, grammar provides a set of **options** for schematizing experience for the purposes of verbal expression. Any utterance is multiply determined by what I have seen or experienced, my communicative purpose in telling you about it, and the distinctions that are embodied in my grammar (Slobin 1996: 75).

Som jeg allerede har vist, har Slobin brukt Talmys semantisk baserte typologiske inndeling i V-språk og S-språk som utgangspunkt for en rekke undersøkelser. Dette har han koblet sammen med ”thinking for speaking”-hypotesen, og han hevder at resultatene av disse undersøkelsene forteller noe om den mentale aktiviteten til språkbrukere i talesituasjonen. Slobin hevder at folk med typologisk forskjellige førstespråk er ”trent” i å gjøre forskjellige distinksjoner. Det at V-språk-tekstene i undersøkelsene hans *generelt* viste mindre uttrykk for bevegelsesmåte enn S-språkstekstene, underbygger påstanden om at den mentale utvelgelsesprosessen i en språkproduksjonssituasjon avhenger av språkspesifikke prinsipper.

Slobin bruker termen ”thinking for speaking”, men hypotesen hans omfatter ikke bare snakking, men alle former for lingvistisk produksjon (snakking, skriving, tegnspråk) og resepsjon (lytting, lesing + det å se). I tillegg inkluderer denne termen en rekke mentale prosesser (forståelse, det å forestille seg noe, hukommelse osv.) (Slobin 2003: 3). Slobin hevder at det at man skal fortelle om en hendelse, kan påvirke hvordan man observerer hendelsen, altså hvilke perspektiv ved hendelsen som kommer i fokus. Han mener at språkspesifikke trekk er avgjørende for hva man legger mest merke til. ”Thinking for speaking”-hypotesen underbygges av en rekke undersøkelser, både av Slobin selv (se Slobin 2003) og andre forskere, blant annet Teresa Cadierno, som jeg kommer tilbake til under temaet andrespråksproduksjon.

Til nå har jeg konsentrert meg om konseptualisering i førstespråksproduksjon. Denne studiens grunntanke er imidlertid at den språkspesifikke konseptualiseringen i førstespråket også legger føringer for andrespråksproduksjon.

3.4 Konseptualisering i andrespråksproduksjon

Spørsmålet om hvilken betydning førstespråket har for andrespråksproduksjon, har vært et sentralt tema i andrespråksforskningen opp gjennom årene. Studiet av krysslingvistisk påvirkning (cross-linguistic influence) eller ”transfer” som det gjerne har blitt kalt, har i stor grad dreid seg om overføring av rent strukturelle, gjerne morfosyntaktiske trekk fra førstespråket over til målspråket. I den sammenheng har Andersens ”transfer to somewhere”-prinsipp vært sentralt. Andersen (1983) definerer dette prinsippet på følgende måte:

A grammatical form or structure will occur consistently and to a significant extent in interlanguage as a result of transfer *if and only if* there already exists within the L2-input the potential for (mis-) generalization from the input to produce the same form or structure (Andersen 1983: 178).

Dette prinsippet har ikke stått uimotsagt. Erik Kellerman hevder at en teori om "transfer" også kan innebære overføring av måten et språk konseptualiserer erfaring på. I den forbindelse introduserte Kellerman (1995) prinsippet "transfer to nowhere" som en utdypning av Andersens "transfer to somewhere". Kellerman skriver om "transfer to nowhere": "But his principle does not so much refer to differences in grammatical form as to differences in the way languages predispose their speakers to conceptualize experience" (Kellerman 1995: 137).

Kellerman hevder at Slobins "thinking for speaking"-hypotese gjelder like mye for andrespråksinnlærere som for barn som lærer sitt førstespråk, og støtter dermed opp om Slobins eget syn:

(...) each native language has trained its speakers to pay different kinds of attention to events and experiences when talking about them. This training is carried out in childhood and is exceptionally resistant to restructuring in ALA [adult second-language acquisition] (Slobin 1993: 245).

Ut fra en slik tankegang, vil man måtte anta at en andrespråksinnlærer (i alle fall delvis) vil trekke med seg konseptualiseringsmønstre fra førstespråket over til et andrespråk. Slobin mener imidlertid at det ikke er alle semantiske domener som er like vanskelige å restrukturere. For eksempel vil det ikke være like vanskelig for en innlærer å forestille seg den grammatiske kategorien "tall" i et nytt språk, selv om førstespråket ikke inneholder denne kategorien. Det kan derimot være annerledes med en grammatisk kategori som for eksempel bestemthet eller aspekt. Disse kategoriene er ikke like håndgripelige, og har ifølge Slobin "no direct reflection in one's perceptual, sensori-motor, and practical dealings with the world" (Slobin 1993: 247).

Min studie dreier seg imidlertid ikke om grammatiske kategorier, men om den semantiske kategorien bevegelsesmåte i norsk og spansk. Dette er en kategori som helt klart har en forbindelse til virkeligheten, og som vi har sett, har det spanske språket muligheter til å uttrykke Måte både ved hjelp av enkelte måtesverb og ved hjelp av andre grammatiske kategorier. Det er dermed ingenting som skulle tilsi at de ikke har like stor evne til å konseptualisere bevegelsesmåte som personer med norsk som førstespråk. Allikevel har Slobins undersøkelser vist at brukere av V-språk ikke virker like godt "trent" i å uttrykke måten en bevegelse utføres på som brukere av S-språk (se kap. 2.7 over). Dette har sammenheng med at bevegelsesmåte typisk befinner seg *i forgrunnen* på spansk. Slobin hevder også at det man er opptrent til fra førstespråket, vil ha betydning for andrespråkslæringen fordi: "It seems that once our minds have been trained in taking particular points of view for the purposes of speaking, it is exceptionally difficult to be retrained" (Slobin 1993: 247).

Grunntanken i Heidelberg-prosjektet er antagelsen om at språkspesifikk konseptualisering vil vise seg i andrespråksproduksjon ved at andrespråksbrukere følger mønstre for informasjonsorganisering fra førstespråket sitt, til tross for at de i høy grad har tilegnet seg det formelle systemet til målspråket. Ifølge Carroll og von Stutterheim (2003) er denne kunnskapskomponenten ekstremt vanskelig å restrukturere (se også von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002, von Stutterheim 2003).

3.4.1 Restrukturering

Både Slobin og von Stutterheim bruker begrepet *restrukturering*. Dette begrepet er velkjent i andrespråksforskningen og ble lansert av Barry McLaughlin i 1990. McLaughlin er kognitivist og hans teori går ut på at språklæring er en ferdighet på lik linje med andre ferdigheter, og at språklæring derfor foregår på samme måte som annen type læring: Først har vi en *kontrollert prosess* (kontrollert behandling av informasjon) hvor vi konsentrerer oss om å lære en ferdighet. Gjennom å *praktisere* denne kontrollerte ferdigheten blir den *automatisert*. Når en ferdighet er blitt automatisk, blir det frigjort kognitiv kapasitet til ny kontrollert behandling av informasjon (ny læring). Læring defineres som bevegelsen fra kontrollert til automatisk behandling av informasjon ved hjelp av praksis. Denne bevegelsen kaller McLaughlin for *restrukturering*.²³ Begrepet kan føres tilbake til Piaget og hans skjemateori. Utvikling skjer ved at barnet restrukturerer skjemaer og stadig beveger seg høyere i utviklingsstadier. Restruktureringsbegrepet er sentralt i denne oppgaven. Målet for studien er å undersøke om de semantiske kategoriene som er etablert i førstespråket har blitt restrukturert i andrespråksproduksjonen hos mine informanter, eller om førstespråkets konseptualiseringsmønster påvirker andrespråksproduksjonen selv på et avansert nivå.

3.5 Relevant andrespråksforskning

I det følgende vil jeg ta for meg noen undersøkelser av andrespråksproduksjon som har tatt utgangspunkt i Talmys semantisk baserte typologi og Slobins ”thinking for speaking”-hypotese. Teresa Cadierno har vært spesielt opptatt av å undersøke konseptualisering og språklig representasjon av bevegelsessituasjoner på bakgrunn av denne teorien. Hun skriver blant annet:

²³ McLaughlins *restruktureringsbegrep* omhandler både syntaktisk og semantisk utvikling. Han fremhever dessuten også betydningen av språklæringsstrategier i restruktureringsprosessen. I min studie konsentrerer jeg meg imidlertid kun om restrukturering av semantiske kategorier.

If, as stated by Berman & Slobin (2004), children learn particular ways of thinking-for-speaking, i.e. they are trained by their native languages to attend to particular aspects of a motion event, and to relate them verbally in ways that are in consonance with them, then learning an L2 must involve learning another way of thinking-for-speaking, that is, (a) learning which particular aspects of a motion event must be attended to in the input and expressed in the L2 (e.g. (...) relatively more or less attention to manner of motion), and (b) learning how their semantic components are characteristically mapped onto L2 surface forms (Cadierno 2008: 258-259).

Sammen med sin danske kollega Karen Lund framsatte Cadierno i 2004 noen spesifikke hypoteser om uttrykk for bevegelsesmåte hos avanserte andrespråksinnlærere som hadde typologisk ulike L1 og L2, nemlig V-språket spansk og S-språket dansk. Hypotesene som ble framsatt gjaldt både innlærere av dansk med spansk som førstespråk og innlærere av spansk med dansk som førstespråk. Hypotesene gjaldt både *produksjon* og *resepsjon*. Jeg har kun valgt å trekke frem hypotesene som gjelder produksjon, fordi det er det som er mest relevant for min studie. Hypotesene ser slik ut:

Spansk L1 – dansk L2

1. **”it is hypothesized that the learner will initially use few manner verbs in Danish (and not any second-tier manner verbs)”** (Cadierno og Lund 2004: 148 – min uthevelse).
2. **“the learner will initially not conflate manner and motion in the verb in boundary-crossing situations, and will use instead the L1-pattern where manner is expressed separately”** (Cadierno og Lund 2004:149 – min uthevelse).

For å forstå den første hypotesen, er det nødvendig å klargjøre begrepet ”second-tier manner verbs”. Cadierno og Lund bruker her Slobin (2000) som hevder at språk har et todelt leksikon av måtesverb. På den ene siden har man ”neutral, everyday verbs, such as *walk, fly, climb, run*” og på den andre siden ”more expressive or exceptional verbs, such as *dash, swoop and scramble*” (Cadierno og Lund 2004: 147- min kursivering). Den første gruppen kaller de ”first-tier manner verbs” og den andre gruppen ”second-tier manner verbs”. Denne kategoriseringen av måtesverb kan være problematisk. Dette kommer jeg tilbake til under kapittel 3.5.3. Hypotese 1 går altså i hovedsak ut på at andrespråksinnlærerne ikke vil ha tilegnet seg det rike L2-repertoaret av måtesverb, mens hypotese 2 dreier seg om at innlærerne ikke vil forene Måte og Bevegelse i verbene, men uttrykke bevegelsesmåten på utsiden av verbene, slik som i førstespråket.

Hypotesene om innlærere av spansk med dansk som førstespråk ser slik ut:

Dansk L1 – Spansk L2

1. **”the learner might add in a given context some kind of manner information that is not commonly expressed in the target language”**
2. **“it is hypothesized that the learner will conflate manner and motion in boundary-crossing situations, which is not possible in Spanish”** (Cadierno og Lund 2004: 150 – min uthevelse).

På bakgrunn av disse hypotesene har Cadierno (m. fl.) gjort flere undersøkelser. Jeg vil presentere to av dem her. Den første undersøker innlærere av spansk med dansk og italiensk som førstespråk, og den andre dreier seg om innlærere av dansk med tre ulike førstespråk: spansk, tysk og russisk. I tillegg vil jeg kort presentere en undersøkelse gjort av Navarro og Nicoladis i 2005, som undersøkte innlærere av spansk med engelsk som førstespråk. Denne undersøkelsen bruker Talmys semantisk baserte typologi som utgangspunkt, men dreier seg ikke bare om Måte. Den er allikevel relevant for min studie når det gjelder diskusjonen om overføring av semantiske begreper fra førstespråk til andrespråk.

3.5.1 Undersøkelser av spansk som andrespråk

Cadierno og Ruiz (2006) undersøkte hvordan bevegelsesmåte ble uttrykt på spansk hos tre ulike informantgrupper. De to første gruppene bestod av avanserte innlærere av spansk med dansk og italiensk som førstespråk. De danske innlærerne av spansk hadde L1 og L2 som var typologisk forskjellige, mens de italienske innlærerne hadde typologisk like L1 og L2. I tillegg var det en kontrollgruppe av spanske førstespråksbrukere med i undersøkelsen. Materialet som ble analysert var gjenfortellinger av ”Froskehistorien”. I tråd med hypotesene over ble det i denne undersøkelsen forventet at de danske innlærerne skulle uttrykke bevegelsesmåte i større grad enn de to andre gruppene, grunnet at deres førstespråk har trent dem i å legge spesielt merke til dette domenet. I tillegg ble det forventet at de skulle bruke mønsteret fra L1 også når det gjaldt måtesbeskrivelser i grensekryssingssituasjoner, til tross for at dette ikke er mulig i det spanske språket. Cadierno og Ruiz (2006) fant ingen signifikante forskjeller mellom de tre gruppene når det gjaldt i hvor stor grad måtesverb ble brukt. Den danske gruppen tok heller ikke i bruk alternative måter å beskrive bevegelsesmåte på - altså underordnede setninger, leksikalske hjelpemidler eller beskrivelse av indre tilstander - i noe særlig større grad enn den italienske innlærergruppen (Cadierno og Ruiz 2006: 207).

Men når det gjaldt uttrykk for bevegelsesmåte i grensekryssingssituasjoner, fant de en forskjell mellom de tre gruppene. Hos de danske innlærerne fant de setninger som denne: **El perro saltó fuera de la ventana*. Det informanten antagelig mente å uttrykke her, var *Hunden hoppet ut av vinduet*. Det han/hun derimot uttrykker er *Hunden hoppet utenfor vinduet*. Innlæreren har med andre ord sannsynligvis fulgt mønsteret fra dansk og gitt uttrykk for bevegelsesmåte (hoppe) i verbet i en grensekryssingssituasjon, noe verken de italienske innlærerne eller de spanske førstespråksbrukerne gjorde. Ut fra dette konkluderer Cadierno og Ruiz med følgende: "These results seem to support the view of a rather limited role of the L1 thinking for speaking patterns in advanced adult language learners" ((2006: 207).

Resultatet støttes av en undersøkelse av Navarro og Nicoladis (2005). Denne studien undersøkte innlærere av spansk med engelsk som førstespråk, og sammenlignet disse med førstespråksbrukere av spansk. Informantene fikk se to utdrag fra en Rosa Panter-tegnefilm, som de skulle gjenfortelle. De to forskningsspørsmålene i undersøkelsen lød som følger: "(1) To what extent do advanced L2 Spanish speakers build lexicalization patterns of motion on the lexicalization patterns of their L1? (2) Does the process of learning to lexicalize motion in a second language entail relearning to view motion scenes from the "perspective" that native speakers consider is more salient?" (Navarro og Nicoladis 2005: 103). Navarro og Nicoladis undersøkte hva slags informasjon som lå i verbene hos de to gruppene (Retning og Måte). Til tross for at L2-informantene brukte noe mindre retningsverb og noen flere verb som uttrykte Måte, var ikke forskjellene signifikante. I tillegg så Navarro og Nicoladis på bruken av adverbiale fraser som fulgte med et intransitivt retningsverb. Hos innlærergruppen viste det seg at 53 % av disse post-verbale frasene ble introdusert av preposisjonene *a*, *de* og *para* og uttrykte informasjon om Grunn, mens 47 % var adverbialer og gerundium som uttrykte bevegelsesmåte. Hos førstespråksgruppen var det derimot motsatt. 42 % av disse post-verbale strukturene uttrykte informasjon om Grunn, mens 58 % uttrykte Måte. På den måten kunne det se ut som om de ulike gruppene balanserte uttrykk for Måte og Retning i verb og post-verbale fraser, slik at de to semantiske kategoriene alt i alt ble omtrent like mye uttrykt. Disse tallene peker i retning av en svak tendens til at innlærerne av spansk følger leksikaliseringsmønsteret fra førstespråket. Tallene fra denne undersøkelsen viser imidlertid ingen signifikant forskjell. Derfor konkluderer Navarro og Nicoladis med at informantene viste en klar tendens mot full tilegnelse av spansk typologi (2005: 106).

En undersøkelse av Cadierno (2004) viste også en lignende tendens. Etter en gjennomgang av undersøkelsene (Cadierno (2004), Navarro og Nicoladis (2005) og Cadierno og Ruiz (2006)) konkluderer Cadierno med at den noe beskjedne empirien som er samlet

hittil, peker i retning av at førstespråkets ”thinking for speaking”-mønstre har en begrenset rolle i avansert andrespråkstilegnelse (Cadierno 2008: 37).

3.5.2 Undersøkelse av dansk som andrespråk

De studiene jeg til nå har tatt for meg, dreier seg om innlæring av et V-språk når man har et S-språk som førstespråk. Min studie går som nevnt motsatt vei, fra V-språket spansk til S-språket norsk. På bakgrunn av Talmys teori om saliens i verbkomplekset (se kap 2.6) støtter jeg meg til følgende hypotese: ”Learners of S-languages are, therefore, expected to have greater difficulties in the acquisition of motion constructions than learners of V-languages, especially in the domain of manner of motion” (Cadierno 2008: 41). Denne hypotesen leder igjen til en påstand om at det vil være vanskeligere å lære seg å skjelne mellom ulike bevegelsesmåter som innlæreren ikke har blitt trent til ut fra førstespråket enn å lære å gjøre færre distinksjoner enn han/hun er vant til. Med dette som utgangspunkt har Cadierno nylig gjort en undersøkelse, som er svært relevant som bakgrunn for min studie.

Cadierno (under utgivelse) har undersøkt hvordan innlærere av dansk med tysk, russisk og spansk som førstespråk uttrykte bevegelse på sitt andrespråk. Nivået til innlærerne ble karakterisert som ”lavere middelnivå”. De tre gruppene ble sammenlignet med en gruppe som hadde dansk som førstespråk. Hver gruppe bestod av 12 informanter. Det ble undersøkt om det var forskjeller mellom de ulike innlærergruppene når det gjaldt:

- (a) the description of one particular type of motion event, namely, motion events involving boundary-crossing situations and (b) the productive and receptive vocabulary of L2 motion verbs in general and of manner of motion verbs in particular, of the L2 learners examined (Cadierno (under utgivelse): 3).

Undersøkelsen inneholdt tre oppgaver. Først fikk informantene se tolv bilder som alle viste en mann som beveget seg over en grense på en bestemt måte. For eksempel *løpe inn i et hus*, *krabbe over et teppe* eller *snike seg ut av en sekk*. Informantene ble dermed bedt om å skrive ned hva de så på hvert bilde. I forbindelse med denne oppgaven fikk informantene også utdelt en liste med danske glosser som de ble bedt om å bruke. Denne inneholdt objektene de kunne se på bildene (for eksempel *tæppet* og *huset*), slik at ikke mangel på vokabular skulle hindre dem unødig i å fortelle hva de så.

Andre og tredje oppgave dreide seg om gjenkjennelse av verb. Her var det en oppgave som dreide seg om produksjon og en om resepsjon. Oppgave to var en produksjonsoppgave. Her ble informantene bedt om å skrive ned alle bevegelsesverb de kunne komme på i løpet av fem minutter. I oppgave tre skulle informantene ringe rundt alle verbene de var helt sikre på

betydningen av fra en liste som ble gitt dem. Denne listen inneholdt 83 danske bevegelsesverb, hvorav 18 av dem var verb som inneholdt retning (slik som for eksempel *krydse* og *passere*), mens de resterende 65 var ulike typer måtesverb (som for eksempel *cykle*, *spadsere*, *hoppe*).

Cadierno formulerte følgende forskningsspørsmål for sin undersøkelse:

1. Are there inter- and intra-typological differences between the three learner groups of Danish (L1 Spanish, L1 German, and L1 Russian) with respect to:
 - a. the preferred patterns of expressions, i.e., types of constructions, used when describing boundary-crossing motion events?
 - b. The proportion of manner of motion verb types used when describing boundary-crossing motion events?
 - c. their productive and receptive vocabulary of motion verbs in general, and of manner of motion verbs, in particular?
2. How does the performance of the three learner groups compare to that of Danish native speakers?

(Cadierno, under utgivelse: 14)

Resultatene av undersøkelsen viste signifikante forskjeller mellom innlærergruppen som hadde spansk som førstespråk på den ene siden og de som hadde tysk eller russisk som førstespråk på den andre. Dette viste seg i alle de tre oppgavene. I beskrivelsen av grensekryssingssituasjonene i den første oppgaven brukte de tyske og russiske innlærerne av dansk typiske S-språksmønstre som *måtesverb* + *retningssatellitt* (for eksempel *manden løber ud av huset*) i større grad enn de spanske innlærerne. De spanske brukte derimot oftere et *måtesnøytralt verb* + *en retningssatellitt* (for eksempel *manden kommer ud av huset*).

Mønsteret *måtesnøytralt verb* + *et måtestillegg* + *en retningssatellitt* (for eksempel *manden kommer hemmeligt ud af sækken*) var svært lite brukt av de tre gruppene, også den spanske (23-24). Som svar på hypotese 1 b) og c) konkluderer Cadierno med at innlærere med tysk og russisk som førstespråk produserte signifikant større andel måtesverb enn innlærere med spansk som førstespråk, både i grensekryssingssituasjoner og generelt. Dessuten fant hun en tendens til at de spanske innlærerne bare brukte det hun kaller ”basic level” (grunnleggende) måtesverb, slik som *løbe*, *flyve*, *svømme*, *hoppe* og *kravle*, mens beskrivelsene til de tyske og russiske innlærerne inneholdt mer spesifikke og ”finkornede” måtesverb som *springe*, *krybe*, *liste* og *klatre* (33-34). I kapittel 3.5.3 vil jeg diskutere denne inndelingen av måtesverb nærmere.

Resultatene fra Cadiernos siste undersøkelse er svært interessante i lys av ”thinking for speaking”-hypotesen. De støtter hypotesen om at førstespråkets ”thinking for speaking”-mønster har innflytelse på uttrykk for bevegelse på andrespråket (38).

3.5.3 Problemer med kategorisering av måtesverb

Ifølge Slobin (2000) har S-språk et større leksikon av "finkornede" måtesverb enn V-språk. For eksempel kan det spanske verbet *saltar* oversettes med seks engelske verb: *bound*, *dive*, *hop*, *jump*, *leap* og *spring*. Det spanske *saltar* karakteriseres dermed som et generelt måtesverb, mens de engelske er mer "finkornede" (114-115). På bakgrunn av dette deler Cadierno og Lund (2004) måtesverb i to kategorier: "first-tier" (evt. grunnleggende) og "second-tier (evt. "finkornede") manner verbs" (se kap. 3.5). Denne todelingen er problematisk, og jeg savner en klarere begrunnelse for kategoriseringen av de enkelte måtesverbene. Cadierno (under utgivelse) kategoriserer for eksempel det danske verbet *kravle* som et grunnleggende måtesverb, mens *klatre* kategoriseres som "finkornet". Dette finner jeg merkverdig. Med andre ord kan Cadiernos kategorisering av måtesverb virke tilfeldig. Uten klare kriterier for todelingen av måtesverb, blir kategoriseringen styrt av intuisjon. Fordi denne kategoriseringen er så problematisk, vil det, i stedet for å dele måtesverb i to kategorier, være mer hensiktsmessig å snakke om ulike *grader av måtesmetning* i verb. Med dette som utgangspunkt er antagelsen min at verb som brukes av andrespråksinformantene, vil ha lavere grad av måtesmetning enn verb som brukes av førstespråksinformantene av norsk.

Et verb som kan sies å inneholde liten grad av måtesmetning, er 'å gå'. Dette verbet kan inneholde informasjon om Måte i noen sammenhenger, mens det fungerer måtesnøytalt i andre. Det er for eksempel forskjell på å 'gå tur i skogen' og 'gå gjennom isen'. I det første tilfellet fungerer *gå* som et måtesverb som beskriver en bestemt bevegelse på to bein, men i det andre tilfellet brukes verbet som et generelt bevegelsesverb, som ikke forteller noe om bevegelsesmåte. Videre kan verbet *gå* brukes i idiomatiske uttrykk som for eksempel *gå ut på dato*, eller *den har gått opp i liminga*. På grunn av de mange bruksområdene til verbet *gå*, kan det være vanskelig å avgjøre når dette verbet faktisk er brukt som et måtesverb.

Verbet *gå* er klassifisert som et av Vibergs *kjerneverb*. På bakgrunn av en analyse av frekvensordbøker har Viberg (1993) sammenlignet de 20 mest frekvente verbene i 11 europeiske språk²⁴. Mange av verbene gikk igjen i alle eller de fleste språkene. Disse verbene har Viberg kalt *kjerneverb*, noe han definerer som: "the typologically least marked verbs within their respective semantic fields" (347). Innenfor det semantiske feltet *bevegelse* karakteriseres verbene *gå* og *komme* som slike kjerneverb.²⁵ På bakgrunn av undersøkelser av svensk som andrespråk (Viberg 1993, 1998, 2004), har Viberg funnet ut at noen slike

²⁴ Engelsk, tysk, svensk, fransk, spansk, italiensk, rumensk, russisk, polsk, finsk og ungarsk.

²⁵ Verbet *gå* var blant de 20 mest frekvente verbene i 10 av de 11 språkene som ble undersøkt, mens verbet *komme* var blant de 20 mest frekvente i 8 av de 11 språkene (Viberg 1993:346).

kjerneverb er overrepresentert i andrespråksinnlærernes leksikon sammenlignet med hos førstespråksbrukerne. Verbet *gå* er blant de overrepresenterte verbene, og hans undersøkelser tyder på at dette verbet brukes som ”et allmänt ersättningsverb för de förflyttningsverb barnet inte känner till eller inte lätt kan komma på” (Viberg 2004: 208-209).²⁶ Et eksempel på bruk av *gå* som et generelt bevegelsesverb uten informasjon om Måte i Vibergs materiale er uttrykksmåten: *hatten går på vannet* i stedet for *hatten flyter på vannet*.

Med Vibergs kjerneverb som utgangspunkt er det naturlig å anta at verbet *gå* også vil bli overrepresentert i mitt andrespråksmateriale. Men det kan være problematisk å bestemme om verbet skal klassifiseres som et måtesverb eller et generelt bevegelsesverb. En diskusjon rundt kategorisering av måtesverb blir tatt opp igjen under kapittel 4.8.2.

3.6 Forventninger til studien

Av forskningen jeg har presentert i dette kapittelet, er det Cadiernos ferske undersøkelse av dansk innlærerspråk som ligger nærmest min studie. Norsk og dansk skiller seg ikke vesentlig fra hverandre i hvordan bevegelsessituasjoner representeres språklig. Resultatene fra Cadiernos undersøkelse danner dermed et godt utgangspunkt for å formulere følgende hypotese om innlærere av norsk med spansk som førstespråk: *informanter med spansk som førstespråk og norsk som andrespråk vil uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad på norsk enn informanter med norsk som førstespråk*. Denne påstanden ligger til grunn for min undersøkelse som presenteres i neste kapittel. Jeg tar utgangspunkt i hvordan bevegelsesmåte og Retning kommer til uttrykk i *leksikaliseringsmønsteret* til informantene ut fra antagelsen om at det er en sammenheng mellom hvordan semantiske kategorier er leksikalisert, og i hvor stor grad de uttrykkes i et språk. I språk der bevegelsesmåten typisk er uttrykt i verbkomplekset (altså i *bakgrunnen* – som er typisk for norsk), vil denne semantiske kategorien bli uttrykt i større grad enn i språk der bevegelsesmåten typisk uttrykkes i et element som ligger i *forgrunnen* (slik som i spansk). Fordi det er svært uvanlig å bruke måtesverb for å beskrive bevegelse som *krysser en grense* på spansk, har jeg valgt å konsentrere meg om uttrykk for slike situasjoner. Jeg vil undersøke om andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk overfører leksikaliseringsmønsteret fra spansk til norsk i beskrivelsen av grensekryssingssituasjoner, og om en slik overføring i så fall resulterer i at

²⁶ Viberg (1998) har også undersøkt plasseringsverbene *lägga*, *sätta*, *ställa* hos andrespråksinnlærere av svensk med polsk, spansk og finsk som førstespråk. Distinksjonen mellom disse verbene er språkspesifikk og typologisk markert (uvanlig). Viberg fant en sterk tendens til at innlærerne nøytraliserte distinksjonen mellom disse verbene. Verbet *lägga* viste seg å være overrepresentert, og erstattet i flere tilfeller det underrepresenterte verbet *sätta*.

bevegelsesmåte blir mindre uttrykt av informantene med norsk som andrespråk enn av informanter med norsk som førstespråk. Dessuten er jeg interessert i å undersøke om det er noe mønster i bruken av bevegelsesverb i de ulike gruppene. Bruker andrespråksinformantene færre måtesverb enn informantene med norsk som førstespråk, og er Vibergs kjerneverb *gå* overrepresentert?

Til tross for viktige fellestrekk mellom Cadiernos undersøkelse og denne studien, skiller de to undersøkelsene seg fra hverandre på et viktig punkt. Cadierno undersøkte tre ulike innlærergreper av dansk og testet om innlærernes førstespråk hadde betydning for uttrykk for bevegelse i andrespråket. I den forbindelse tok hun for seg innlærere på *lavere middels nivå*. Mitt fokus er imidlertid litt annerledes. Jeg skal teste én gruppe informanter med norsk som andrespråk og spansk som førstespråk og undersøke hvorvidt førstespråkets måte å uttrykke bevegelse på speiler seg i norsk. Jeg kobler dette sammen med teori om språkspesifikk konseptualisering og Slobins ”thinking for speaking”-hypotese. For å kunne teste ut hypotesen om språkspesifikk konseptualisering hos andrespråkbrukerne, er jeg avhengig av at innlærerne er på et *avansert nivå* i andrespråket (se kap. 4.2). Dette er nødvendig for å kunne skille *språklig begrensning* på andrespråket fra *konseptualisering*. Det er ikke uvanlig at andrespråkbrukere overfører trekk fra førstespråket til andrespråket (såkalt *transfer*). Om dette er rent formmessige trekk, eller om denne overføringen bunner i ulik konseptualisering, kan en først finne ut når informantene er på et avansert nivå i andrespråksinnlæringen. Det jeg undersøker, er som nevnt organiseringen av semantisk informasjon som foregår i forkant av en ytring. Det spanske språket legger til rette for en litt annen organisering av informasjon enn det norske språket, og dette har betydning for hvilke semantiske elementer som kommer i fokus når språkbrukerne ytrer seg. Når spansktalende skal uttrykke seg på norsk derimot, har de et annet grunnlag for å organisere denne semantiske informasjonen. Et interessant aspekt ved undersøkelsen er om det spanske språkets måte å strukturere semantisk informasjon fremdeles styrer organiseringen når informantene er på et avansert nivå i andrespråket, og burde kjenne andrespråkets måte å strukturere semantisk informasjon på. I motsetning til innlærere på lavere nivåer, burde andrespråksinnlærere på avansert nivå i alle fall ha tilstrekkelig språklig kunnskap til å benytte seg av målspråkets strukturer. Det er derfor relevant å undersøke om andrespråksinformantene har restrukturert de semantiske kategoriene fra førstespråket og tar i bruk målspråkets typiske mønster for organisering av semantisk informasjon, eller om de til tross for sitt avanserte nivå i andrespråket benytter seg av informasjonsorganisering som ligner førstespråket. Dette er utgangspunktet for min studie som presenteres i neste kapittel.

4 Undersøkelsen

4.1 Forskningshypoteser

På bakgrunn av teorien jeg har presentert i de to foregående kapitlene, vil jeg undersøke om *avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk uttrykker bevegelsesmåte i mindre grad enn språkbrukere med norsk som førstespråk*. En ytterligere spesifisering av denne hovedhypotesen danner følgende tre hypoteser som denne studien vil teste:

1. Norsk L2-informantene vil bruke et leksikaliseringsmønster som er påvirket av førstespråket, og skiller seg fra det norsk L1-informantene bruker, når den semantiske kategorien bevegelse skal uttrykkes i grensekryssingssituasjoner.
2. Norsk L2-informantene vil uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn norsk L1-informantene når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense / har et sluttpunkt.
3. Norsk L2-informantene vil bruke færre måtesverb enn L1-informantene, både i variasjon og frekvens.

4.2 Informanter

For å teste ut disse hypotesene har jeg samlet og analysert muntlige gjenfortellinger av en gruppe med 20 informanter som har norsk som andrespråk og spansk som førstespråk.²⁷ Gruppen består av 15 kvinner og fem menn i alderen 24-56 år (gjennomsnittsalderen er ca. 36 år). De er fra flere spansktalende land, sju fra Spania, sju fra Mexico og seks fra andre latinamerikanske land. Resultatene fra denne gruppen sammenlignes med tilsvarende informantdata fra 20 universitetsstudenter (og et par ansatte) med norsk som førstespråk og 20 informanter (i hovedsak universitetsstudenter) med spansk som førstespråk. Materialet fra kontrollgruppene har jeg fått tilgang til gjennom Heidelberg-prosjektet. De tre gruppene har gjennomgått de samme testene, men når det gjelder informantene med spansk som førstespråk, har jeg bare fått tilgang til datamateriale fra halve undersøkelsen (*Quest*).

For å kunne teste ut hypotesen om språkspesifikk konseptualisering, var forutsetningen at andrespråksinnlærerne skulle være på et *avansert* nivå i norsk. Dette er selvsagt et definisjonsspørsmål, og det er mange faktorer som kan ha betydning for språklig

²⁷ Takk til Cecilia Abella for deler av datainnsamlingen.

kompetanse, blant annet oppholdstid i Norge, alder da man begynte å lære seg norsk, utdanning, interesse og evne til språklæring.

Det har vært nærmest helt umulig å ta alle disse forholdene i betraktning i forkant av undersøkelsen. Jeg har derfor brukt som kriterium at informantene har kommet over tidlige stadier av innlæringen, og at de bruker norsk til daglig, enten hjemme, i jobb eller i studier. Da jeg søkte etter informanter, sendte jeg blant annet e-post til interesseorganisasjoner for meksikanere og argentinere som er bosatt i Norge. I e-postene brukte jeg følgende tekst:

Jeg er ute etter personer som har lært norsk som voksne (eventuelt som tenåringer), og som er på et avansert nivå i norsk. Det vil si at du bor i Norge og bruker norsk til daglig, enten i jobb eller studier. Du bør være på et nivå hvor du kan lese faglitteratur og følge undervisning på norsk.

I forbindelse med undersøkelsen måtte alle informantene fylle ut et spørreskjema der de oppga informasjon om blant annet alder, språklig bakgrunn, utdanning osv. (se vedlegg 11). Ut fra dette spørreskjemaet fikk jeg følgende informasjon om informantene: De begynte alle å lære norsk i relativ voksen alder, med en spredning fra 16-40 år. Alle bor og har sitt virke i Norge, og har oppholdt seg i landet fra 3-23 år. (I gjennomsnitt har mine informanter bodd her i ca 9 år.) Spredningen i oppholdstid kan kanskje virke uheldig, men i den sammenheng er det viktig å påpeke at en informant som har vært i Norge i 20 år, ikke nødvendigvis er på et høyere språklig nivå enn en som har vært her i 3 år. Hvis man sjelden eller aldri praktiserer norsk, er det uvesentlig om man har bodd her i 20 år. Til sammenligning kan en person som bruker norsk daglig (enten hjemme, i jobb eller studier), være på et avansert nivå etter 3 år. Informantene ble også bedt om å vurdere sitt språklige nivå. Med få unntak vurderte informantene sin egen norskkompetanse som ”bra” eller ”meget bra”.

Variabler som alder, oppholdstid i Norge og utdanning, kan selvsagt ha betydning for resultatene av undersøkelsen, men formålet med min studie er ikke å gå nærmere inn på disse variablene. Jeg ønsker derimot å si noe om gruppen av avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk, og til tross for små variasjoner, var denne gruppen relativt homogen. De var alle voksne mennesker fra et spansktalende land som hadde lært norsk i voksen alder (eventuelt som tenåring). Med unntak av to informanter, hadde alle fullført høyere utdanning. Flesteparten hadde utdanning på enten bachelor- eller masternivå, to hadde fullført eller holdt på med Ph.D-graden. De to resterende informantene var begge i ferd med å ta utdanning.

Ved å sende ut e-post til interesseorganisasjoner for latinamerikanere i Norge, sikret jeg meg et så tilfeldig utvalg av informanter som mulig, og siden jeg har 20 informanter,

oppfyller jeg minimumskravene til kvantitativ analyse. Med andre ord kan det jeg finner om denne informantgruppen, også kunne sies å gjelde informanter tilhørende samme gruppe som ikke er med i denne undersøkelsen, nemlig *avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk med høyere utdanning*.

4.3 Datagrunnlaget

Informantene ble først bedt om å gjenfortelle en animert kortfilm uten tale. Stumfilmen heter *Quest* og er laget av Thomas Stellmach og Tyron Montgomery. I filmen følger vi en sand- eller leirfigur som våkner opp i et ørkenlignende landskap og begynner sin leting etter vann. Letingen fører ham gjennom fire ulike verdener (en ørkenverden, en papirverden, en steinverden og til slutt en verden hvor roboter og andre maskiner dominerer). Det er mye bevegelse i filmen, og mellom scenene faller skikkelsen fra en verden til en annen. Filmene ble først vist i sin helhet, og deretter fikk informantene se den én gang til, men da inndelt i fem sekvenser.²⁸ Etter hver sekvens stoppet filmen, og informantene skulle gjenfortelle hva som hadde skjedd. Før de begynte å fortelle, stilte jeg et spørsmål som ledet dem mot handlingsforløpet i filmen, enten ”hva skjedde i denne filmsekvensen?” eller ”hva skjedde nå?”.

Etter filmen ble informantene presentert for 81 korte videoscener som alle viste ulike former for bevegelse. Mellom hver av videoscenene ble skjermen blå i 10 sekunder. Informantene begynte så å fortelle fortløpende hva som skjedde i hver av scenene. Denne sekvensen varte i omtrent 23 minutter, og informanten snakket fritt uten spørsmål eller avbrytelser fra meg. Jeg hadde på forhånd bedt dem svare på spørsmålet: ”Hva skjer?”.

4.4 Fordeler og ulemper ved valg av materiale

Studien min bygger altså på data fra *muntlig andrespråksproduksjon* med *visuelle stimuli* som utgangspunkt. Fordelen med å bruke muntlig materiale som utgangspunkt, i motsetning til for eksempel Cadierno (under utgivelse) som brukte skriftlig materiale, er at jeg får undersøkt *spontan språkproduksjon*. I en muntlig kommunikasjonssituasjon har ikke informantene like mye tid til å tenke seg om før de ytrer seg som de har når de skal skrive. Ved å undersøke spontane ytringer, kan jeg se nærmere på den umiddelbare informasjonsorganiseringen i

²⁸ I materialet fra informantene med norsk som førstespråk har filmen imidlertid blitt delt inn i *seks* sekvenser. Jeg har fulgt samme metode som Cecilia Abella og delt inn i fem sekvenser, slik at alle informantene i denne informantgruppen hadde like forutsetninger for å gjenfortelle historien i filmen.

forkant av en ytring. Dermed har jeg et godt utgangspunkt for å studere den mentale aktiviteten som foregår *idet* informantene er i ferd med å ytre seg (konseptualisering eller ”thinking for speaking”).

Ved å undersøke språk*produksjon*, finner jeg bare ut hvordan mine informanter *uttrykker* bevegelse. Men hva som blir uttrykt, er ikke ensbetydende med hva informantene *forstår*, *legger merke til* eller *husker* (altså *resepsjon* – jf. Slobins ”thinking-for-speaking”-hypotese). En kan godt ha lagt merke til noe uten å uttrykke det verbalt. Jeg vil allikevel hevde at det er en viss sammenheng mellom resepsjon og produksjon i min undersøkelse, fordi grunnlaget for språkproduksjonen hos mine informanter er *visuell resepsjon* (videofilm, videosnutter). Alle informantene har fått samme visuelle stimuli i forkant av ytringene, og ved å undersøke hva slags semantisk informasjon som uttrykkes av de ulike gruppene i gjenfortellingen av videofilmen /-scenene, kan jeg si noe om hvilke *informasjonsutvelgelsesprosesser* som har skjedd i forkant av ytringene deres, altså i *konseptualiseringsfasen*.

Som nevnt har mye av den tidligere forskningen rundt bevegelsesuttrykk tatt utgangspunkt i gjenfortellinger av bildeboka *Frog, where are you?* (”Froskehistorien”) av Mercer Mayer (1969). Om man velger å bruke bok eller film som inspirasjon for gjenfortellinger i språkforskningen, kan ha stor innvirkning på resultatene. Navarro og Nicoladis (2005) påpeker den positive virkningen av anvendelse av videofilm / -scener når man skal undersøke uttrykk for bevegelse, i motsetning til bildebøker:

We would like to stress the value of using video films as stimuli for eliciting data. This technique enables participants to describe a motion scene based on an actual dynamic figure that is in displacement within a given context. As a result, participants have access to a more accurate and realistic observation that triggers a natural use of motion frames. Previous studies of motion descriptions largely depended on picture stories. This kind of stimuli yielded interesting results, though participants were faced with the challenge of having to infer motion events from static images (Naigles et al., 1998).

(i Navarro og Nicoladis 2005: 104)

I en film eller en filmscene får informanten altså se hele bevegelsen, og selv om informanten skulle misforstå oppgaven og fortelle hva han eller hun *ser* i stedet for hva som *skjer*, vil bevegelsen antagelig komme mer i fokus enn på et stillbilde.

Et annet positivt aspekt ved de visuelle stimuli som er brukt som inspirasjon for gjenfortelling i studien min sammenlignet med ”Froskehistorien”, er at filmen og videoscenene i min undersøkelse er rettet mot voksne mennesker. ”Froskehistorien” er en barnebok, og dette kan være uheldig når målgruppen i undersøkelsen er voksne. I en kvalitativ

mini-studie jeg gjorde på et kurs ved UiO våren 2008, brukte jeg "Froskehistorien" som utgangspunkt. En av informantene i denne studien hadde norsk som førstespråk og jobbet som lærer på en barneskole. Dette preget i stor grad hennes gjenfortelling av "Froskehistorien". Hun fortalte den som om hun skulle ha fortalt den til sine elever i første klasse. Svennevig (2003) skriver: "Vi snakker på ulike måter til folk avhengig av slike ting som deres alder, kjønn, personlighet, gruppetilhørighet osv." (86). Denne såkalte *situasjonskonteksten* kan derfor påvirke informantenes språkvalg og dermed også resultatene av en undersøkelse. Slike forhold taler for bruken av visuelle stimuli som er tilrettelagt for voksne, slik filmen *Quest* og videoscenene i min studie er.

Fordelen med å bruke en enkel bildebok som "Froskehistorien" er at den har en enkel handling som ikke kan tolkes i mange forskjellige retninger. De 81 korte videoscenene som ble brukt som visuelle stimuli for gjenfortelling i min studie, har også en enkel handling som vanskelig kan tolkes i flere retninger. Her er det bevegelsessituasjonene som er fremhevet. Når det gjelder filmen *Quest* er det derimot annerledes. Handlingen i filmen er ikke enkel å forstå, og filmen har mange effekter (lyder og andre filmatiske grep) som kan påvirke seeren i mange ulike retninger. Noen informanter synes for eksempel filmen var veldig morsom, mens andre opplevde den som deprimerende. Det er med andre ord en film som i stor grad innbyr til tolkning. Ved at informantene fristes til å tolke for mye, vil uttrykket for selve bevegelsessituasjonen stå i fare for å komme i bakgrunnen. Dette skjedde med noen av mine informanter, og er et argument for å la gjenfortellingene av *videoscenene* være det viktigste studieobjektet i undersøkelsen min.

4.5 Transkripsjonsprinsipper

Etter innsamlingen av de muntlige gjenfortellingene ble materialet transkribert. Når man skal transkribere muntlig materiale, er det mange hensyn å ta. Det finnes mange forskjellige transkripsjonssystemer avhengig av hva som er formålet med analysen. Heidelberg-prosjektet er et internasjonalt prosjekt, og det har vært transkribenter fra mange ulike land med i prosessen med å transkribere det muntlige materialet. Det har ikke blitt utarbeidet noen fullstendig og entydig norm for hvordan transkripsjonen skulle utføres, og dette har ført til noe inkonsekvens i materialet. Prosjektet har dessuten foregått over mange år, og man har underveis fått nye innspill til hva som bør markeres i transkripsjonene. Jeg har allikevel forholdt meg til følgende retningslinjer som ser ut til å være felles i prosjektet:

4.5.1 Felles transkripsjonsprinsipper for prosjektet

Pauser

Lang pause markeres med *

Kort pause markeres med **

(Lengden på pausene vil variere med informantens talehastighet.

***” er benyttet ved pauser som naturlig inngår i talen til informanten, d.v.s. der han f.eks. trekker pusten, eller de pauser man som lytter vanligvis ikke fester seg ved.

***” er benyttet ved merkbare pauser, pauser som er påfallende lange i forhold til informantens normale taletempo.)²⁹

Pauser som faller på slutten av en linje (frase eller informasjonssekvens) er ikke transkribert.

Irregulære ytringer

Utydelige ytringer markeres med (), hvor det man mener å ha forstått står i parentes, f.eks. (glassflaske).

Uforståelige ord markeres med (-), hvor én bindestrek står for hvert antatte ord, opp til tre streker.

Påbegynte, ufullførte ord markeres med det som er uttalt, samt -, f.eks. ”fl-”

Påbegynte, ufullførte fraser (”setninger”) markeres med / dersom frasen brytes av for å erstatte en del med en ny (f.eks. ”Det er en tankbil / melkebil som kjører over en bro”).

Dersom frasen brytes av fullstendig og det aldri kommer noen avslutning, enten fordi informanten begynner på en helt ny setning eller ikke sier mer om den gitte scenen, markeres dette med /.

Fyllord, f.eks. ”eh”, ”em”, ”æh” og ”hm”, markeres med #

Latter er ikke transkribert.

Kommentarer

Kommentarer fra lytter til informant under opptaket er tatt med i *kursiv*.

Hver ytringsenhet innledes med et ytringsnummer (f.eks. ”1.”). Dette gjør det bl.a. klart at linjeskift som skjer av plasshensyn ikke er det samme som linjeskift som markerer ny ytring.

²⁹ Det kan være vanskelig å avgjøre om en pause er ”naturlig” eller ikke. Av opptaket er det umulig å vite om en pause skyldes at personen trekker pusten, blir distraheret av noe rundt seg eller om han/hun sliter med å finne et ord. Jeg har derfor latt lengden på pausene avgjøre, og latt pauser som varer omtrent 2 sekunder eller mer regnes som *lange* pauser. Alt som er kortere enn det har jeg markert med **.

4.5.2 Egne tilføyelser

I mitt andrespråksmateriale forekommer det *kodeveksling*. Dette er markert med **fet type** i transkripsjonen. Der informantene bruker *spanske* ord, har jeg plassert en oversettelse til norsk i en fotnote. I de tilfellene der informantene kodeveksler mellom norsk og *engelsk*, har jeg ikke sett det som nødvendig å oversette ordene.

Jeg har dessuten forsøkt å holde meg ganske tett opp til informantenes uttale i mine transkripsjoner. Det betyr at jeg også har transkribert avvik fra uttalenorm, slik som for eksempel *uttalefeil*, *dialektord* eller *slang*, uten at jeg har markert dette spesielt. Dette har blant annet sammenheng med at jeg så at dialekter var transkribert i det norske førstespråksmateriale, og jeg ville holde meg så tett opp til det som mulig. Eksempler på slik transkribering finner vi blant annet hos informant 6 – norsk L2:

- 44 at det drypper på et ested på bakken
 (...)
47 men ** ække så flink

4.5.3 Hvordan definerer jeg en ytring?

Et annet aspekt som kan ha betydning for analyse av et transkribert materiale, er hvordan en ytring er definert. I en del undersøkelser er det et poeng å telle antall ytringer for å anslå tekstens lengde. En slik telling av ytringer har ikke vært en del av denne studien, men fordi materialet jeg har samlet inn skal kunne brukes til dette formålet ved en senere anledning, vil jeg likevel kort redegjøre for hvordan jeg har definert en ytring. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i Berman & Slobins (1994) definisjon av begrepet "clause" som den minste analyseenheten. Hver "clause" skal ifølge dem stå på en egen linje.

We define a clause as any unit that contains a unified predicate. By unified, we mean a predicate that expresses a single situation (activity, event, state). Predicates include finite and nonfinite [non-finite] verbs, as well as predicate adjectives. In general, clauses will be comprised of a single verbal element; however, infinitives and participles which function as complements of modal or aspectual verbs are included with the matrix verb as single clauses, e.g., *want to go*, *started walking*. These matrix verbs plus modifiers should not be confused with utterances that clearly express two "situations", as in subordinate complement clauses, e.g., *I thought that I would go*.
(Berman & Slobin 1994: 660)

Eksempelene nedenfor viser hvordan jeg har brukt disse prinsippene som utgangspunkt for inndelingen av ytringer i mine transkripsjoner:

Informant 18 – norsk L2

- 32 oj en dame triller en liten jente
- 33 # krysser gate
- 34 farlig

Ytring 34 hos informant 18 inneholder ikke noe verb. Jeg tolker det som om informanten egentlig ønsket å uttrykke setningen ”det *er* farlig”. I en slik setning ville adjektivet *farlig* ha utgjort et *predikat* sammen med verbet *er*. Derfor definerer jeg *farlig* som en egen ytring.

Informant 6 – norsk L2

- 40 så han skjønner ingenting
- 41 og ** lur på
- 42 hvordan han / hva skal han gjøre videre
- 43 og ser
- 44 at det drypper på et sted på bakken

Berman og Slobin velger å definere setninger av denne typen: *I think that the boy misses the frog* som én ytring, mens setninger som denne: *he thought he could get the bees* derimot blir markert som to. Det er altså avgjørende om predikatet i starten er en fortellerkommentar eller ikke (Berman & Slobin 1994: 660). Jeg har valgt å behandle begge typer setninger som to ulike ytringer. Dette har sammenheng med formålet med oppgaven. Berman og Slobin er ute etter å telle antall ytringer for å kunne si noe om lengden på selve narrativen. Da vil kommentarer hvor fortelleren inkluderer seg selv og sine holdninger til historien være mindre viktige. I min oppgave har jeg kun vært ute etter å finne en *konsekvent* måte å dele opp ytringer i små enheter på, for å kunne anslå lengde.

Innskutte leddsetninger som for eksempel *relativsetninger*, samt *metakommentarer* inne i hovedsetninger, har jeg markert ved hjelp av klammeparentes inne i hovedsetningen. I tillegg har jeg satt denne innskutte ytringen på en egen linje under på følgende måte:

Informant 15 – Norsk L2

- 101 en liten båt ** kjører ** inn ** i et ** havn eller ** havnområde
- 102 og for det ** broa / broen [som står over] har åpnet seg
- 103 <som står over>
- 104 for at den kan komme forbi

Informant 14 – Norsk L2

- 71 en hund til gikk til en sånn / [å hva heter?] ** / d- / d- / drivh- / drivhus / planter
- 72 <å hva heter?>
- 73 (vet ikke)

4.6 Hvilke deler av materialet skal jeg analysere?

Jeg har valgt å konsentrere meg om sju av videoscenene og to bevegelsessituasjoner fra filmen *Quest*. I utvelgelsesprosessen har jeg prøvd å velge ut scener og sekvenser som jeg tror vil gi meg et best mulig svar på min problemstilling, og av den grunn har det vært et kriterium at bevegelsessituasjonene som analyseres, innebærer kryssing av en grense / slutt punkt for bevegelsen (jf. kap.2.5.2).

Videre har jeg brukt som kriterium at scenene viser dagligdagse hendelser som det forutsettes at informantene er kjent med. Med andre ord bør ikke videoscenene innebære en så spesiell / uvanlig aktivitet at andrespråksinnlærerne støter på andre typer språklige problemer enn det å uttrykke bevegelsessituasjonen, for eksempel at de mangler det nødvendige ordforrådet. Ut fra kriteriene om *grensekryssing* og *dagligdagse hendelser* har jeg valgt å analysere følgende sju scener:

- Nr. 16: Kvinne krysser gaten med barnevogn
- Nr. 18: Gutt hopper fra en kommode ned på en madrass
- Nr. 20: Lastebil kommer ut av en tunnel
- Nr 30: Ferge krysser elv
- Nr. 40: Hund løper inn i veksthus³⁰
- Nr. 45: Passasjerer går om bord i et lite fly
- Nr. 77: Gutt klatrer opp på en vogn med høy³¹

Scene 16 og 30 innebærer en bevegelse *over* noe (gate eller elv), scene 18 og 77 viser en situasjon der bevegelsen skjer enten ovenfra og ned eller nedenfra og opp, mens scene 20, 40 og 45 viser en bevegelse som skjer enten innenfra og ut eller utenfra og inn.

I tillegg til disse sju videoscenene har jeg valgt ut to bevegelsessituasjoner fra filmen *Quest*. Den første situasjonen i filmen som har vært gjenstand for analyse, finner vi i sekvens tre. Her befinner hovedpersonen seg i en verden av stein. På et tidspunkt havner hovedpersonen oppå en varde som stikker opp fra jorda, og hvor det er langt ned til bakken. Han prøver å klatre ned igjen, og kommer et lite stykke, men idet han skal sette foten på en av steinene, går den i stykker og han faller det siste stykket. Jeg har trukket ut situasjonen når hovedpersonen klatrer ned fra varden som *situasjon 1*. Situasjon 1 kan imidlertid deles i mindre deler. Se på dette eksempelet: *og så bynner'n å klatre ned / og henger etter armen / og*

³⁰ Her har mange andrespråksinnlærere problemer med å finne et ord for veksthus, men det problemet kommer ofte etter at de har uttrykt selve bevegelsessituasjonen.

³¹ Det er heller ikke alle som hadde et ord for høy, men også her melder problemet seg ofte etter at bevegelsessituasjonen er uttrykt.

kommer seg til slutt ned. (Informant 4 – Norsk L1). Denne situasjonen kan deles i tre delsituasjoner. Den første delen av nedstigningen (*klattrer*), et midtparti (*henger etter armen*) og den siste (*kommer seg ned*). Det er kun den første og den siste delen av nedstigningen som kan sies å ha et slutt punkt (ned), og det er derfor bare disse som er av interesse for min studie. Noen informanter deler altså opp nedstigningen i flere sekvenser, andre bruker bare ett verb om hele situasjonen. Siden mange informanter uttrykker dette som en enkel bevegelsessituasjon, har jeg valgt å regne med hele situasjonen og klassifisere ytringene som uttrykker nedstigningen i delsituasjoner som ”kompleks beskrivelse” (se kap. 4.8.1).

Den andre situasjonen som analyseres i *Quest*-materialet, finner vi på slutten av fjerde sekvens. Her befinner hovedpersonen seg i en verden bestående av maskiner og stålplater. Gjennom en rist på bakken oppdager leirfiguren at det er vann under det nivået han / hun befinner seg på, og bestemmer seg for å løpe bort til en åpning i bakken og hoppe ned i den rett før åpningen tettes igjen av en stålplate. Dette hoppet har jeg kalt *Situasjon 2*. Denne situasjonen viser en bevegelse som innebærer både bevegelsesmåte og kryssing av en grense. Skikkelsen hopper *inn i* eller *ned i* hullet, og ender i et rom under bakken.

4.7 Om forskjellen på *Quest* og videoscenene

De to delene av undersøkelsen er svært ulike, og av den grunn kan de ikke behandles på samme måte. I materialet fra videoscenene har jeg 140 ytringer per gruppe (20 informanter med sju ytringer hver). Dette antallet ytringer egner seg for kvantitativ analyse. I *Quest*-materialet, derimot, var det bare mulig å få 40 ytringer per gruppe (20 informanter som beskriver to bevegelsessituasjoner hver). I beskrivelsen av situasjon 2 i *Quest* var det dessuten hele åtte andrespråksinformanter som ikke uttrykte situasjonen overhodet. Det betyr at det kun er 32 ytringer fra gruppen norsk L2 som er gjenstand for analyse i *Quest*. Et så lavt tall egner seg dårlig for kvantitativ analyse, og vil derfor bli behandlet kvalitativt (se kap. 4.9).

En annen forskjell mellom videoscenene og *Quest* er at videoscenene kun viser korte og enkle bevegelsessituasjoner med lite rom for tolkning. Det er bevegelsen som er i fokus og det er lite som kan føre tankene bort fra selve bevegelsessituasjonen. *Quest*-materialet innbyr derimot i stor grad til tolkning. I filmen *Quest* er det mye annet enn selve bevegelsessituasjonen som kan fange informantens oppmerksomhet, for eksempel musikk og farger. Dessuten ble informantene bedt om å gjenfortelle historien i *etterkant* av hver sekvens, i motsetning til i de korte videoscenene hvor de bare forteller fortløpende. I gjenfortellingen av *Quest* har dette ført til store variasjoner i materialet. Noen informanter fokuserer på

bevegelsene til hovedpersonen, mens andre er mer opptatt av å tolke hva de tror foregår inne i hodet hans, eller hva budskapet i filmen er, når man ser utover selve handlingen. At filmen *Quest* ble tolket i så mange retninger bidro til at bevegelsessituasjonene ofte kom i bakgrunnen, og i mange tilfeller ble ikke de to situasjonene jeg har plukket ut, uttrykt i det hele tatt.

Disse to faktorene gjør at *Quest*-materialet ikke egner seg så godt som grunnlag for en kvantitativ analyse av uttrykk for bevegelsessituasjoner. Analysen av videoscenene blir derfor hovedfokuset i oppgaven min. Materialet fra denne delen av analysen brukes kvantitativt for å teste ut hypotesene mine. *Quest*-materialet fungerer imidlertid som et kvalitativt supplement til funnene fra videoscenene. Jeg vil blant annet undersøke om jeg finner de samme tendensene i *Quest* og i videoscenene. Dessuten vil jeg sammenligne funn fra det spanske L1-materialet i *Quest* med funn fra norsk L2, og undersøke om jeg finner lignende mønster hos de to gruppene.

4.8 Analysemetode

4.8.1 Kategorisering av ytringer

Den første hypotesen som skal testes, dreier seg om leksikaliseringsmønster. For å teste dette har jeg delt inn informantenes ytringer i sju ulike kategorier:

- a) en konstruksjon bestående av et *måtesverb* og en *retningssatellitt* (**MV** + **RS**), som for eksempel *klatre ned* eller *løpe inn*. I denne kategorien har jeg også inkludert kombinasjonen av et *måtesverb*, et *måtestillegg* (et adverb, eller annet forklarende tillegg) og en *retningssatellitt* (**MV** + **MT** + **RS**), for eksempel *han krabbet møysommelig ned*. I det spanske materialet har jeg dessuten inkludert tilfeller hvor det er brukt et verb som både uttrykker *Måte* og *grensekryssing*, slik som verbet *colarse*.³² Her er det ikke brukt *retningssatellitt*, men disse spanske ytringene gir informasjon om både *Måte* og *Retning*. I slike tilfeller har jeg brukt begrepet *retningsangivelse* (**RA**) i stedet for *retningssatellitt*.
- b) en konstruksjon bestående av et *måtesnøytralt verb* og en *retningssatellitt* (**-MV** + **RS**) som for eksempel *komme inn*.

³² Det refleksive verbet *colarse* kan defineres slik: “Introducirse a escondidas o sin permiso en alguna parte” (http://buscon.rae.es/draeI/SrvltConsulta?TIPO_BUS=3&LEMA=colar). Det kan oversettes til norsk på følgende måte: “bevege seg inn et sted uten å bli sett eller uten tillatelse”. Det uttrykket som er mest vanlig å bruke for å uttrykke det samme innholdet på norsk, er “snike seg inn”, og det er også én av oversettelsene til verbet *colarse* i Kunnskapsforlagets Spansk blå ordbok (1999). Det er vanskelig å vite om verbet *colarse* har like høy grad av måtesmetning som det norske *snike seg inn*, men jeg har allikevel valgt å regne *colarse* som et verb som inneholder informasjon om både grensekryssing og *Måte* i analysen av mitt materiale.

- c) en konstruksjon som består av et *måtesnøytralt verb*, et *måtestillegg* (enten et adverb (også gerundium i spansk) eller et forklarende tillegg) og en *retningssatellitt* (–**MV** + **MT** + **RS**). Et eksempel på en slik konstruksjon er *komme forsiktig ned* eller *komme seg ned med litt knall og fall*.
- d) et *grensekryssingsverb* (**GKV**). Dette betyr at bevegelsen er uttrykt kun ved hjelp av et grensekryssingsverb, som for eksempel *å krysse gaten* på norsk, eller *entras* ('å bevege seg inn') og *salir* ('å bevege seg ut') på spansk. Grensekryssingsverb er *måtesnøytrale verb*, og de innehar også informasjon om *Retning*. Grunnen til at jeg allikevel har valgt å skille denne typen verb fra gruppen *måtesnøytralt verb* + *retningssatellitt* er at de ikke opptrer sammen med en retningssatellitt. Slike verb der *Bevegelse* og *Retning* er forent i verbet er typiske for V-språk.
- e) **To (eller flere) predikater:** I denne gruppen har jeg samlet alle utsagn der det er brukt to eller flere predikater for å uttrykke én og samme bevegelsessituasjon. Et eksempel på dette er en kombinasjon av et *retningsverb* og et *måtesverb*, for eksempel *se cuela y baja* (*han sniker seg inn og beveger seg nedover*). *Se cuela* (inf. *colarse*) kan i visse tilfeller oversettes med *å snike seg inn*³³ og kan dermed regnes som et måtesverb, men også et grensekryssingsverb, mens verbet *bajar* (å bevege seg nedover) er et verb som uttrykker *Retning*. Et annet eksempel på en kompleks beskrivelse hvor det er brukt to verb er *tiene que saltar para poder entrar* ('han må hoppe for å klare å komme inn').
- f) **Kompleks beskrivelse:** Denne kategorien gjelder kun når situasjonen informantene skal beskrive består av flere delsituasjoner. I mitt materiale finner jeg slike *komplekse beskrivelser* bare i gjenfortellingene av situasjon 1 i *Quest*. Et eksempel på en slik kompleks beskrivelse er: 'og så bynner'n å klatre ned og henger etter armen og kommer seg til slutt ned' (Informant 4 – norsk L1).
- g) **–GK** betyr at grensekryssingen ikke er uttrykt. Et eksempel på det har vi blant annet i *så detter'n*. Denne ytringen sier ikke noe om *hvor* objektet som beveger seg detter, om det detter *ned* på noe eller *inn* eller *ut* av noe, kun at det detter. Et annet eksempel på **–GK** er det spanske uttrykket *se baja* (*han beveger seg nedover*). Verbet *bajar* sier ikke noe om slutt punktet til bevegelsen, kun at det er en bevegelse som skjer i nedadgående retning. (I motsetning til det norske *gå ned*, som indikerer et slutt punkt). Se for øvrig diskusjon i 2.5.2.

³³ Se fotnote 32.

Cadierno (under utgivelse) deler kategorien *ikke grensekryssing* (-GK) i to, og skriver i den forbindelse: “This category included two types of expressions: expressions that did not convey boundary-crossing at all, and expressions that marked boundary-crossing in an implicit fashion” (21). Et eksempel på den første typen finner vi blant annet i scene 18 hos informant 8 (Norsk L2):

Informant 8

- 42 et som barn som# klater på ** kommode på rommet sitt
43 litt rotete

Scenen informanten fikk se i forkant av denne ytringen, viser en liten gutt som klatrer på en kommode og hopper ned på en madrass. I ytringen over er det kun klatringen som er uttrykt, mens grensekryssingssituasjonen *hoppe ned* er utelatt.

Den andre typen ytringer i kategorien –GK er ifølge Cadierno tilfeller der grensekryssingen uttrykkes *implisitt*. Eksempler på dette fra Cadiernos materiale er ‘*manden kravler til tæppet og så bevæge sig fra tæppet*’ (i stedet for *kravler over tæppet*) og ‘*manden forlader en kløft og ankommer på en anden*’ (i stedet for *hopper over en kløft*) (22).³⁴ I mitt materiale har jeg mange eksempler på bevegelse *ovenfra* og *ned*, og i slike tilfeller (spesielt i scene 18) har L2-informantene uttrykt denne grensekryssingen på den implisitte måten *hoppe fra – til*, som i dette eksempelet:

Informant 1

- 69 nå har jeg sett et ivrig barn
70 som ** bare hopper fra en kommode og til en madrass
71 (og så) ** / for å ha det gøy

I tillegg har jeg i noen tilfeller klassifisert den norske preposisjonen *gjennom* og den spanske oversettelsen *por* som implisitt grensekryssing. Slobin og Hoiting (1994) klassifiserer den engelske preposisjonen *through* som ikke-grensekryssende. De hevder at ytringer som bruker *through* ikke sier noe om et lokativt slutt punkt, men indikerer bare et *medium* på veien, og skriver: “Often the path moves through a medium – that is, the ground constitutes part of the path itself: ‘through a labyrinth of corridors’, ‘through the bushes’(...)” (Slobin & Hoiting 1994: 495). Jeg vil imidlertid hevde at bruken av preposisjonene *through*, *por* og *gjennom* kan ha to ulike betydninger. Det er forskjell på Slobin og Hoitings eksempel ‘*through a labyrinth of corridors*’ og ytringer av typen *walk through a door*. Det samme gjelder de norske

³⁴ Det kan imidlertid diskuteres om satellitten *over* uttrykker grensekryssing i ethvert tilfelle. Ytringen *De fløy over Nordsjøen*, indikerer ikke noen slutt punkt eller grensekryssing, mens *Han hoppet over kløften* gjør det.

uttrykkene 'gå gjennom parken' og 'gå gjennom en dør' eller 'hoppe gjennom et hull'. Å gå gjennom parken indikerer ikke noe slutt punkt for bevegelsen. Parken er i denne sammenheng bare et medium på veien til målet. I ytringer som gå gjennom en dør eller hoppe gjennom et hull, er betydningen av preposisjonen gjennom litt annerledes. Her kan det argumenteres for at gjennom faktisk uttrykker en endring i lokativ endestatus (det Slobin & Hoiting kaller "locative endstate"). Går man gjennom en dør, går man nødvendigvis enten innenfra og ut eller utenfra og inn, og hopper man gjennom et hull (f.eks i gulvet), vil man starte bevegelsen på oversiden av gulvet, og ende under gulvet. Jeg vil derfor hevde at bruken av gjennom i slike tilfeller gir et implisitt uttrykk for grensekryssing. Det samme gjelder den spanske preposisjonen por. Det er en betydningsforskjell mellom setningene Saltar por un agujero (hoppe gjennom et hull) og Saltar en un agujero (hoppe i et hull).

I min analyse vil jeg ta hensyn til om grensekryssingen er uttrykt implisitt eller ikke uttrykt i det hele tatt. De implisitte grensekryssingsuttrykkene blir klassifisert som **-GK** i første del av analysen, mens jeg senere i analysekapittelet tar for meg de uttrykkene der grensekryssingen er uttrykt implisitt, og gjør en egen utregning av uttrykk for bevegelsesmåte hvor også disse er inkludert.

Leksikaliseringsskategoriene jeg nå har presentert, fungerer dessuten som et godt utgangspunkt for testing av hypotese 2, som dreier seg om uttrykk for bevegelsesmåte samtidig som grensekryssing / slutt punkt for bevegelsen er uttrykt. I testingen av denne hypotesen vil jeg kun ta for meg de ytringene der grensekryssingen faktisk er uttrykt og undersøke i hvor stor grad bevegelsesmåten er uttrykt i disse ytringene. Dette finner jeg ved å slå sammen kategoriene **MV+RS** og **-MV+MT+RS**, samt undersøke kategoriene **to predikater** og **kompleks beskrivelse** nærmere og finne ut hvilke av ytringene i disse kategoriene som uttrykker informasjon om bevegelsesmåte.

4.8.2 Kategorisering av måtesverb

Hypotese 3 dreier seg om måtesverb. Kapittel 3.5.3 viste at det ikke alltid er like lett å klassifisere måtesverb. Det finnes ingen entydig definisjon av slike verb, og det er uenighet om hvilke kriterier som bør ligge til grunn for klassifiseringen. Ifølge Pinker (1989) er Måte usynlig for syntaks. Med dette som utgangspunkt må andre kriterier enn syntaktiske ligge til grunn for klassifiseringen av måtesverb. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i Talmys *rammesituasjon* og *delsituasjon* ("Co-event") (se kap. 2.2) for å bestemme om verbet inneholder Måte eller ikke. Jeg vil bruke to ytringer som inneholder verbet gå som eksempel:

- (8) a) Eva gikk opp trappa
b) Ludvig gikk gjennom isen
c) Eva beveget seg opp trappa på en gående måte

Verbet *gå* fungerer som et måtesverb i (8a), mens det fungerer måtesnøytralt i (8b). (8a) og (8c) har samme betydning. I (8a) er rammesituasjonen at *Eva beveger seg opp trappa*, mens Måten hun beveger seg på (ved hjelp av beina – uttrykt med verbet *gå*), er tilleggssituasjonen. I (8b) er rammesituasjonen at Ludvig beveget seg gjennom isen, men verbet *gå* gir ingen tilleggssinformasjon om Måte.³⁵ I tillegg til å bruke Talmys rammesituasjon og tilleggssituasjon, har jeg brukt en erstatningstest for å bestemme om verbet *gå* er et måtesverb eller ikke. I (8a) kan verbet *gå* erstattes med et annet måtesverb som beskriver en måte å bevege seg på to bein, for eksempel *spasere*, *halte* eller *løpe*, uten at betydningen påvirker (8c) vesentlig. En kan for eksempel bevege seg opp trappa på en *haltende*, *traskende* eller *løpende* måte. En slik erstatningstest blir problematisk med (8b). Det er vanskelig å bevege seg gjennom isen på en *haltende* eller *løpende* måte.

Hvordan skal jeg da definere verbet *gå* i mitt datamateriale? I tilfeller der det er helt åpenbart at verbet *gå* ikke er et måtesverb, men et generelt bevegelsesverb, har jeg regnet det som et måtesnøytralt verb. Eksempler på slike tilfeller er: *lastebilen gikk ut av en tunnel* og *sandmannen gikk gjennom hullet*. En lastebil kan ikke bevege seg ut av tunnelen på en måte som innebærer at den bruker to bein. At en lastebil *går* betyr bare at den beveger seg eller at *motoren går*. Sandmannen i filmen beveger seg heller ikke gjennom hullet ved hjelp av to bein. Det finnes også mange tilfeller der det er tvil om verbet *gå* er måtesverb eller ikke. Eksempler på slike ytringer er *hunden gikk inn i veksthuset* og *gå ned (fra varde)*. I den første ytringen er hundens bevegelse inn i veksthuset rammesituasjonen, mens verbet *gå* kan fungere som en tilleggssituasjon (på en gående måte). Det er også mulig å bytte ut verbet *gå* med for eksempel *løpe*, *spasere* eller *luske*. I slike tilfeller klassifiserer jeg verbet *gå* som måtesverb, til tross for at jeg ikke kan være sikker på at intensjonen til informanten var å uttrykke bevegelsesmåte. Når det gjelder ytring nummer to, *gå ned fra varde*, er det annerledes. Her har jeg definert *gå* som et måtesnøytralt verb, fordi jeg vanskelig kan se for meg at informantene ønsket å uttrykke at hovedpersonen bevegde seg ned fra varden ved hjelp av to

³⁵ Det er selvfølgelig mulig å innvende at det er mulig å bevege seg på en gående måte gjennom for eksempel et isslott, men det er ikke det som er den vanlige betydningen av ”å gå gjennom isen”. Dette viser hvor vanskelig det er å skulle klassifisere måtesverb.

bein. Det er praktisk talt umulig i sammenhengen. Bevegelsessituasjonen i *Quest* viser at hovedpersonen klatrer ned, henger etter armene og faller.

Et annet verb som har vært vanskelig å definere som måtesverb eller måtesnøytralt verb, er *faller* (eller *dette*). Ifølge Berman og Slobin (1994: 12) er det engelske "fall" ikke et måtesverb, men uttrykker kun en beskrivelse av forandring av tilstand. På norsk defineres verbet "falle" blant annet slik: "komme el. være i bevegelse nedover *tårene, løvet, snøen falt* (...)".³⁶ Det spanske verbet *caer* ('falle') defineres blant annet slik: "Sagt om en kropp: Bevege seg ovenfra nedover ved hjelp av sin egen vekt (...) (min oversettelse)".³⁷ Verbene *faller* og *caer* gir altså uttrykk for bevegelse i nedadgående retning. Med andre ord er *faller/caer* verb som inkluderer Bevegelse og Retning, men ingen av definisjonene indikerer bevegelsesmåte. Den spanske oversettelsen indikerer en Årsak til bevegelsen, nemlig den fallendes vekt, altså at tyngdekraften har innvirkning på bevegelsen, men sier ikke noe om bevegelsesmåten. Disse definisjonene kan diskuteres og det kan argumenteres for å inkludere elementet bevegelsesmåte i verbet *faller*. Det er for eksempel forskjell på 'å bevege seg ned en trapp' og 'å *faller* ned en trapp'. Det går an å *bevege seg ned* en trapp på en *fallende* måte. Det innebærer gjerne at man mister balansen og kanskje til og med *ruller* ned trappa. I dette tilfellet kan man erstatte verbet *faller* med for eksempel *løpe* eller *gå*, og disse tre verbene vil kunne indikere tre ulike *måter* å bevege seg ned en trapp. I tilfeller der en person 'faller ned fra en høyde' eller 'fra en verden til en annen', slik som i filmen *Quest*, er det derimot vanskelig å erstatte verbet *faller* med et annet måtesverb. Av den grunn har jeg valgt å forholde meg til ordboksdefinisjonene jeg har presentert og definisjonen av "fall" hos Berman og Slobin (1994), og klassifiserer verbet *faller* som et måtesnøytralt verb i mitt materiale.

4.8.3 Hvordan teller jeg?

I datamaterialet er det mange eksempler på informanter som bruker utførlige beskrivelser med flere predikater for å uttrykke bevegelsessituasjonene jeg har plukket ut. Det at noen informanter bruker korte beskrivelser med ett verb og andre lange og innholdsrike beskrivelser med mange verb, skaper problemer med kategoriseringen i en kvantitativ analyse. Jeg har derfor bestemt meg for noen prinsipper for hva jeg trekker ut som gjeldende ytringer fra materialet.

³⁶ <http://www.dokpro.uio.no/perl/ordboksoek/ordbok.cgi?OPP=falle&ordbok=bokmaal&alfabet=n&renset=j>

³⁷ Originaltekst: "intr. Dicho de un cuerpo: Moverse de arriba abajo por la acción de su propio peso (...)". (http://buscon.rae.es/draeI/SrvltConsulta?TIPO_BUS=3&LEMA=caer)

Fokus på grensekryssingssituasjonen

For det første vil jeg konsentrere meg om den delen av ytringen som uttrykker selve bevegelsen fra det ene punktet til det andre. Alle ”forberedelser” til denne grensekryssingssituasjonen utelates. Se på disse eksemplene:

Informant 2 (Norsk L2) – Scene 77

179 en liten gutt ** løper mot en ** bil
180 og går opp
181 # ** kanskje han vil være inne der

Informant 17 (Spansk L1) – *Quest* – Situasjon 2

88 entonces intenta buscar una: / una forma
så prøver han å finne en måte
89 de volver a bajar hacia / hacia abajo más / al subsuelo (...)
å bevege seg nedover igjen mot / mot nede mer / til undergrunnen (...)
95 se ca/ cae / se tira él para abajo
han fa- / faller / han kaster seg nedover

Informant 2 (Norsk L2) uttrykker ‘han *løper mot* en bil og *går opp*’. I denne ytringen er *løper mot* en forberedelse til selve grensekryssingssituasjonen *går opp*. Det er derfor kun *går opp* som blir tatt med i beregningen. Hos informant 17 (Spansk L1) tolker jeg ytring 88 og 89 som en forberedelse til selve grensekryssingssituasjonen. Det er derfor bare ytringen i 95 som blir tatt med i beregningen.

Jeg tolker imidlertid ytringer av typen ‘*prøver å klatte ned derfra*’ (Informant 11 – Norsk L1) på en litt annen måte enn ytringene til informant 17 (Spansk L1). Ytring 88 og 89 (Informant 17 – spansk L1) gir uttrykk for en slags *forberedelse* (hovedpersonen *prøver å finne en måte* å komme seg ned på), mens ytringen til informant 11 (norsk L1) gir uttrykk for at hovedpersonen faktisk prøver å utføre *selve handlingen*. Mange av informantene uttrykte kun *at hovedpersonen prøvde å klatre ned* for å beskrive hele bevegelsessituasjonen. Jeg tolker bruken av *prøve* i slike tilfeller som et slags modererende uttrykk som indikerer at handlingen han utfører er vanskelig, og regner derfor slike ytringer som gjeldende i min analyse.

Selvkorreksjon

Hvis vi går tilbake til ytring 95 hos informant 17 (Spansk L1) i avsnittet over, ser vi at informanten korrigerer seg selv. Dette er markert i transkripsjonen ved hjelp av en skråstrek (/) og ved en bindestrek når informanten avbryter seg selv midt i et ord. I dette eksempelet er det kun den siste delen av ytringen (*han kaster seg nedover*) som blir tatt med i beregningen. Nedenfor vises et annet eksempel på selvkorreksjon fra *Quest* - Situasjon 2:

Informant 19 (Norsk L1)

han *hopper* hvertfall / prøver i hvert fall å *komme ned* til det vannet (...)
(Min kursivering)

I dette eksemplet ser vi at informanten bruker to verb for å uttrykke den samme situasjonen. Informant 19 bruker først måtes verbet *hoppe* uten retningssatellitt, som tilhører gruppen **–GK**, men korrigerer seg selv og sier videre *komme ned* (**–MV+RS**). Jeg har valgt bare å regne med den siste delen av ytringen og plasserer derfor informant 19 i kategorien **–MV+RS**. Jeg regner på denne måten fordi korreksjonen tyder på at det er dette informantene *egentlig* ønsker å få fram, altså det *endelige uttrykket*. Det er spesielt viktig å ta hensyn til slike korreksjoner i *Quest*-materialet, fordi de kan være uttrykk for manglende hukommelse hos informantene. I motsetning til gjenfortellingen av videoscenene, gir ikke *Quest*-delen i undersøkelsen min direkte uttrykk for en fortløpende fortellersituasjon. Informantene ytrer seg ikke *samtidig* som de ser videofilmen. Filmen stoppes etter hver del, og informanten skal deretter gjenfortelle det han/hun husker *i etterkant*. Dermed kan hukommelsen være et hinder for informanten. Se på dette eksempelet:

Informant 11 (Norsk L1)

og *dett* gjennom et hull
eller han *hopper* faktisk *gjennom* et hull i bakken (...)

Denne informanten uttrykker først at hovedpersonen i filmen *dett*³⁸, før han/hun korrigerer seg selv med et *eller* og bruker verbkomplekset *hoppe gjennom* i stedet. Her tolker jeg det som om informanten ikke riktig husker hvordan bevegelsessituasjonen foregikk, men kommer på det etter hvert. Det er forståelig at informanten bruker verbet *dette* umiddelbart her, for figuren i filmen har faktisk *falt* fra verden til verden gjennom hele filmen, og hver scene til nå har blitt avsluttet med et fall. Det at informanten bruker verbet *dette*, kan dermed trolig skyldes at informanten har vært ukonsentrert, men så kommer han plutselig på at denne

³⁸ Dette er ikke en avbrytelse, men dialekt.

scenen skilte seg fra de andre ved at figuren nå ‘hopper faktisk’. Bruken av ordet *faktisk* indikerer også en selvkorreksjon.

Beskrivelser med flere enn ett predikat

Ved kun å fokusere på selve grensekryssingssituasjonen og bare regne med siste del av en selvkorreksjon, har jeg snevret inn materialet noe. Men selv etter en slik utvelgelse, står jeg igjen med en rekke beskrivelser som består av mer enn et predikat. Dette forekommer hos alle informantgrupper, men er spesielt framtrædende hos spansk L1. Nedenfor vises to eksempler på ytringer med flere predikater fra *Quest* – Situasjon 2:

Informant 1 (Spansk L1)

26 pues * salta
vel * han hopper

27 y pasa a otra / a la otra superficie no? inferior
og passerer til en annen overflate, ikke sant? på et lavere nivå

Informant 9 (Spansk L1)

136 y tiene que saltar
og han må hoppe

137 para poder ** entrar (...)
for å klare å komme inn

I disse to eksemplene er den samme situasjonen uttrykt ved hjelp av flere predikater. Både informant 1 og informant 9 har brukt to verb, og her er det ikke snakk om selvkorreksjon. I tilfeller som disse er det vanskelig å avgjøre hvilken del av ytringen som uttrykker selve grensekryssingssituasjonen. *Salta y pasa* hos informant 1 er nært knyttet til hverandre og jeg vil hevde at de to verbene til sammen uttrykker grensekryssingssituasjonen. *Salta y pasa* kan sammenlignes med den norske verbfrasen *han hopper og passerer*. De to verbene i denne frasen er så nært knyttet til hverandre at det er vanskelig å skille ut ett av verbene som viktigere enn et annet. Derfor markeres uttrykk av denne typen i en egen kategori. Informant 9 uttrykker denne bevegelsessituasjonen ved hjelp av en *verbfrase* (*tiene que saltar*) og en *preposisjonsfrase* (*para poder entrar*). Jeg regner begge disse frasene som uttrykk for selve grensekryssingssituasjonen. Et argument for dette er at en i spansk ikke har de samme mulighetene som på norsk til å uttrykke Måte og Retning innbakt i verbkomplekset. Retningen uttrykkes som kjent ofte i verbet på spansk, mens Måten gjerne uttrykkes som en utdypning til verbet, enten ved hjelp av en underordnet setning, et adverb, et gerundium eller

rett og slett ved hjelp av et nytt verb. Det ville derfor være misvisende bare å regne med verbet som uttrykker grensekryssing, og se helt bort fra verbet som uttrykker Måte. Derfor har jeg laget en egen kategori som skal inkludere beskrivelser som bruker flere enn ett predikat, når jeg analyserer leksikaliseringsmønsteret (se kap. 4.8.1).

Telling av verb

For å kunne teste ut hypotese 3, har jeg undersøkt hvilke bevegelsesverb som er brukt i ytringene som uttrykker grensekryssing, og sammenlignet hvor mange og hvilke måtesverb som blir brukt. Informasjon om antall måtesverb som er brukt samtidig som grensekryssing er uttrykt, kommer i stor grad fram i analysen av leksikaliseringsmønsteret i forbindelse med testing av hypotese 1. I den siste delen av analysen undersøker jeg bruken av bevegelsesverb noe grundigere. I denne delen tar jeg med alle bevegelsesverb som er brukt samtidig som grensekryssing er uttrykt, også der grensekryssingen / sluttpunktet er uttrykt implisitt. I tillegg regner jeg med bevegelsesverb som er uttrykt i beskrivelser med mer enn ett predikat. I disse ytringene har informantene brukt flere verb. Noen bruker opp til fem-seks ulike verb for å uttrykke én bevegelsessituasjon. For å gjøre den kvantitative analysen enklest mulig, har jeg bestemt meg for bare å regne med *ett* verb per ytring. Hvilke verb som har vært gjeldende i analysen ble i stor grad bestemt ut fra de samme prinsippene som i tellingen av ytringer, som jeg allerede har redegjort for. Dette skal jeg vise ved hjelp av noen få eksempler:

Informant 11 – Norsk L1 – Scene 16

en kvinne som fer med en unge i en rullestol ** eller bare sånn ** trille da over veien

Informant 3 – Norsk L1 – Scene 40

en hund kommer gående

og ** lusker inn i et drivhus

I den øverste ytringen (Informant 11) har vi et eksempel på *selvkorreksjon*. I dette tilfellet velger jeg verbet *trille over* fordi informanten korrigerer seg selv med et *eller*. I det nederste eksempelet (Informant 3) velger jeg å telle med *lusker inn* fordi det er det som uttrykker grensekryssingen. *Kommer (gående)* er kun en forberedelse til selve grensekryssingssituasjonen.

Når det gjelder verbfraser som inneholder to verb slik som *se cuela y baja* (sniker seg inn og kommer seg nedover), velger jeg det verbet som uttrykker selve grensekryssingen, i

dette tilfellet *colarse*³⁹. Er det flere verb som uttrykker grensekryssing, og jeg ikke klarer å definere hva som er *hovedhendelsen*, velger jeg det første verbet som blir uttrykt.

Begrunnelsen for en slik telling, er at jeg antar at det er dette verbet som faller informanten inn først. Jeg er imidlertid klar over at jeg ved en slik måte å telle på, fjerner mange verb som er brukt av mine informanter fra analysen. Jeg har derfor valgt å kommentere bruken av bevegelsesverb mer kvalitativt i kapittel 6.3.

4.9 Utregning av signifikans

For at resultatene fra undersøkelsen min skal kunne støtte hypotesene jeg har framsatt, må forskjellene mellom informantgruppene være signifikante. Siden jeg opererer med to atskilte grupper og kategoriske data, er den mest egnede modellen for sannsynlighetsberegning en *kji-kvadrat-test*, som tester homogenitet. Utgangspunktet for testen er *nullhypotesen*. Denne hypotesen kan enkelt forklares med undersøkelsen av leksikaliseringsmønsteret i studien min (hypotese 1) som eksempel. Hvis nullhypotesen stemmer, betyr det at valget av leksikaliseringsmønster i ytringene kunne vært det samme uavhengig av hvilken gruppe språkbrukerne tilhører (norsk L1 eller norsk L2). Hvis nullhypotesen viser seg ikke å stemme, får vi *signifikans*. Det er nettopp dette jeg ønsker å undersøke. Blir utfallet av testen at nullhypotesen forkastes, og det er signifikante forskjeller mellom gruppene, forteller dette at det er *stor eller overveiende sannsynlighet for at valget av leksikaliseringsmønster avhenger av hvilken språkgruppe du tilhører*. Hvor stor sannsynligheten er, avhenger av hvor en setter grensen for hva en regner som signifikant. Jo lavere en setter grensen, jo større er sannsynligheten for at leksikaliseringsmønsteret er avhengig av hvilken gruppe en tilhører. Jeg har valgt å sette signifikansnivået på $p < 0,01$, som er svært lavt.

Kji-kvadrat-testen forteller kun om det er signifikante forskjeller mellom grupper i selve leksikaliseringsmønsteret. Det testen *ikke* sier noe om, er om det er signifikante forskjeller mellom gruppene i *alle* kategoriene, og eventuelt innenfor *hvilke* kategorier skillene er størst. Denne informasjonen vil jeg oppgi på andre måter i stedet, og dette vil også vise seg i tabellene jeg presenterer.

Det er ikke alt materialet fra undersøkelsen min som er egnet til en kji-kvadrat-test. For at testen skal være gyldig, kan ikke tallene være for lave. Hvis mer enn 20 prosent av cellene i testtabellen har forventet frekvens som er mindre enn 5 eller hvis en forventet frekvens er mindre enn en 1, er testen *ugyldig* (Preacher 2001). I mitt materiale er flere av

³⁹ Se for øvrig fotnote 32 for en definisjon av verbet *colarse*.

tallene i tabellene for lave. For allikevel å kunne bruke kji-kvadrat-testen på dette materialet, har jeg valgt å *slå sammen kategorier*, eller å *fjerne kategorier* før utregningen. I undersøkelsen av leksikaliseringsmønsteret (hypotese 1) i videoscenene har jeg slått sammen de to kategoriene **-MV+RS** og **GKV**, fordi disse kategoriene begge tar i bruk et måtesnøytalt verb og uttrykker det samme semantiske innholdet (grensekryssing/ slutt punkt, men ikke bevegelsesmåte). Etter denne sammenslåingen stod jeg fremdeles igjen med to kategorier hvor tallene var for lave. Dette var kategoriene **-MV+MT+RS** og **to predikater**. For at kji-kvadrat-testen skulle være gyldig, har jeg valgt å fjerne disse to gruppene fra testen. Det var til sammen 5 ytringer (3 norsk L1 og 2 norsk L2) i disse to kategoriene. Med andre ord har jeg fjernet disse 5 ytringene fra tabellen og gjort kji-kvadrat-testen på de resterende ytringene. Da dette var gjort, stod jeg igjen med de tre største kategoriene: **MV+RS**, **-MV+RS** og **-GK**. I sannsynlighetstestingen av leksikaliseringsmønsteret i videoscenene, testet jeg altså sannsynligheten for at fordelingen av ytringene *på disse tre kategoriene* er avhengig av hvilken språkgruppe man tilhører eller ikke.

Det er imidlertid ikke i alle tilfeller det er mulig eller hensiktsmessig å slå sammen eller fjerne kategorier. Dette gjelder blant annet hele *Quest*-materialet, fordi dette materialet bare hadde mellom 32 og 37 ytringer per gruppe. I dataene fra leksikaliseringsmønsteret i *Quest* var tallene så lave at kji-kvadrat-testen ikke ble gyldig selv om jeg slo sammen og fjernet kategorier slik at jeg stod igjen med tre. Å operere med færre enn tre kategorier i leksikaliseringsmønsteret ser jeg ikke som hensiktsmessig, fordi jeg da fjerner vesentlig informasjon fra testen. I slike (og lignende tilfeller) har jeg valgt å se bort fra sannsynlighetsberegning, og kun konsentrere meg om tall og prosentutregning. Siden datamaterialet fra *Quest* ikke egner seg for kji-kvadrat-testen, kan resultatene fra den delen av undersøkelsen verken verifisere eller falsifisere hypotesene mine. Derfor har jeg valgt å behandle dataene fra denne delen av undersøkelsen mer kvalitativt. Denne avgjørelsen bestemmer også oppbygningen av neste kapittel. Jeg starter med å analysere videoscenene og avslutter med analysen av *Quest*-materialet.

5 Resultater

I dette kapittelet presenteres resultatene av undersøkelsen min. Første del av kapittelet tar for seg gjenfortellingene av de sju bevegelsessituasjonene i videoscenene, mens andre del viser hvordan de to bevegelsessituasjonene fra kortfilmen *Quest* ble uttrykt. I delen med videoscenene har jeg i hovedsak hatt tilgang til datamateriale fra to grupper, norsk L1 og norsk L2 (med spansk som L1). I tillegg har jeg tilsvarende materiale fra seks spansk L1-informanter på én av scenene. I *Quest*-delen sammenligner jeg tre informantgrupper: norsk L1, spansk L1 og norsk L2 (med spansk som L1). I begge delene vil jeg først undersøke *hvordan bevegelsessituasjonene er leksikalisert* hos de ulike informantgruppene og deretter i hvor stor grad de ulike informantgruppene uttrykker *bevegelsesmåte samtidig som de uttrykker grensekryssing*. Til slutt vil jeg studere hvilke bevegelsesverb som er brukt av de ulike gruppene, og hvor mange av dem som karakteriseres som *måtesverb*. I analysen er alle situasjonene i de to delene analysert hver for seg før de er undersøkt samlet. For å finne ut om det er signifikante forskjeller mellom gruppene, har jeg benyttet *kji-kvadrat-testen*, som beskrevet i 4.9.

5.1 De sju videoscenene

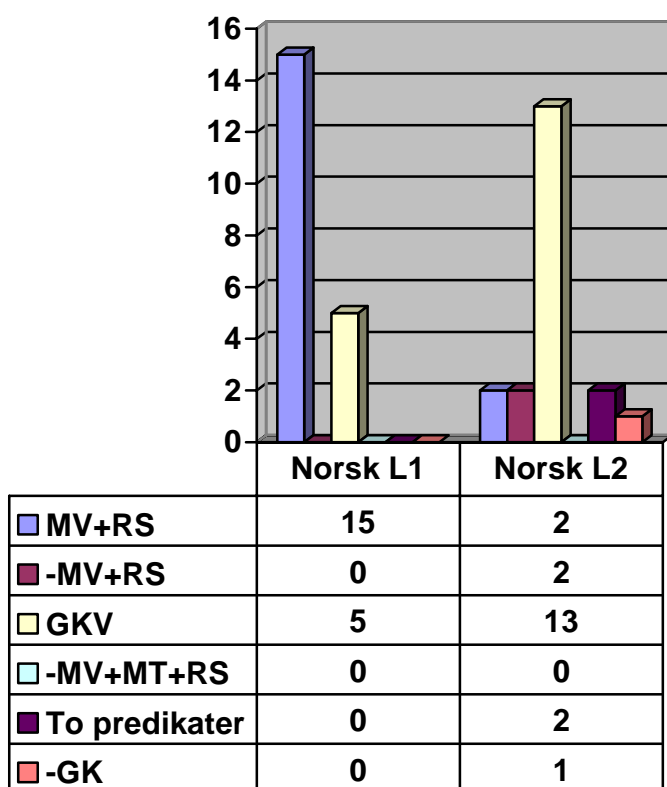
5.1.1 Leksikaliseringsmønster i videoscenene

Scene 16 – Kvinne med barnevogn krysser gaten

Figur 1 nedenfor viser hvordan bevegelsessituasjonen i scene 16 ble uttrykt av de to informantgruppene norsk L1 og norsk L2. I gruppen norsk L1 brukte 15 av 20 informanter leksikaliseringsmønsteret *måtesverb + retningssatellitt*. Flertallet av disse har brukt uttrykksmåten *trille over*.⁴⁰ De fem resterende L1-informantene brukte grensekryssingsverbet *krysse*. I gruppen med norsk som andrespråk brukte i alt 17 av de 20 informantene grensekryssingsverbet *krysse*. 13 av disse bruker dette verbet alene for å uttrykke bevegelsessituasjonen, mens de resterende fire kombinerer verbet med andre elementer. To informanter brukte verbet *krysse* + retningssatellitten *over* (**-MV +RS**), og to informanter brukte verbet *krysse* i tillegg til et annet verb (**To predikater**) (informant 13 (*triller – og så krysser*) og informant 18 (*triller – krysser*)). Bare to L2-informanter brukte **MV + RS**, som er det dominerende mønsteret for L1-gruppen.

⁴⁰ Dette er et litt problematisk uttrykk, for det er ikke damen selv som triller, men hun triller *barnevogna* over veien. Med andre ord kan det argumenteres for at *trille* uttrykker *årsak* snarere enn *måte*. Samtidig indikerer *trille* også en *måte* barnevogna beveger seg på. En barnevogn kan trille av egen kraft, den er ikke avhengig av å bli dyttet. Jeg har derfor valgt å karakterisere *trille* som *måtesverb* i dette tilfellet.

Figur 1: Kvinne med barnevogn krysser gaten (scene 16)

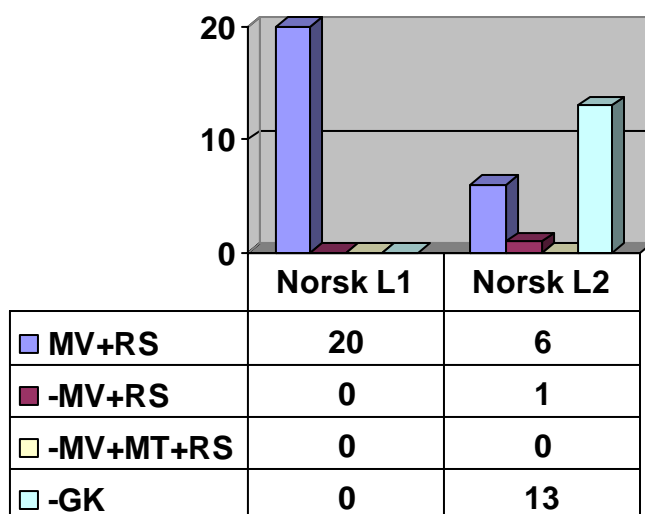

Scene 18 – Gutt hopper fra en kommode ned på en madrass

Scene 18 viser en liten gutt som krabber oppå en kommode før han hopper ned på en madrass. Denne bevegelsessituasjonen er altså todelt, først krabber gutten oppå kommoden, deretter hopper han ned. At han krabber oppå selve kommoden, er ikke en bevegelse som innebærer grensekryssing / slutt punkt. *Hoppet* ned fra kommoden har derimot et slutt punkt, og det er derfor kun *hoppet* jeg skal konsentrere meg om i analysen. Mange av informantene uttrykte at gutten klatret *opp* på kommoden før han hoppet ned. Disse uttrykte med andre ord to bevegelsessituasjoner med et slutt punkt. Det kunne derfor ha vært interessant å undersøke begge disse situasjonene i min analyse. Jeg har allikevel valgt å se bort fra den første delen av bevegelsessituasjonen, fordi scenen informantene fikk se faktisk ikke viste at gutten klatrer *opp* på kommoden. Han befinner seg som sagt *oppå* kommoden i det scenen begynner, så den eneste grensekryssingssituasjonen informantene får se, er selve hoppet.

Figur 2 viser hvordan bevegelsessituasjonen i scene 18 ble leksikalisert av de to informantgruppene. Alle de 20 L1-informantene brukte uttryksmåten *hoppe ned* som hører til kategorien **MV + RS**. Bare 6 av andrespråksinformantene brukte den samme uttryksmåten.

Figur 2: Gutt hopper fra kommode ned på madrass (scene 18)

Figur 2 viser samtidig at 13 L2-informanter ikke uttrykte grensekryssingen. Kategorien *ikke grensekryssing* bør imidlertid kommenteres. Som jeg nevnte i metodekapittelet, deler jeg, i likhet med Cadierno (under utgivelse), denne kategorien i to. På den ene siden har vi ytringer som ikke uttrykker grensekryssingen i det hele tatt, og på den andre siden har vi ytringer som uttrykker grensekryssingen implisitt. Eksempler på den første typen har jeg blant annet hos informantene 10 og 20 (Norsk L2):

Informant 10

21 et barn som leker i rommet sitt

Informant 20

26 et barn ** leker i et rom

27 og han ler

28 på grunn av alt som han ** gjør

Eksempler på ytringer der grensekryssingen uttrykkes implisitt finner vi blant annet hos informant 1 og 2 (Norsk L2):

Informant 1

69 nå har jeg sett et ivrig barn

70 som ** bare hopper fra en kommode og til en madrass

71 (og så) ** / for å ha det gøy

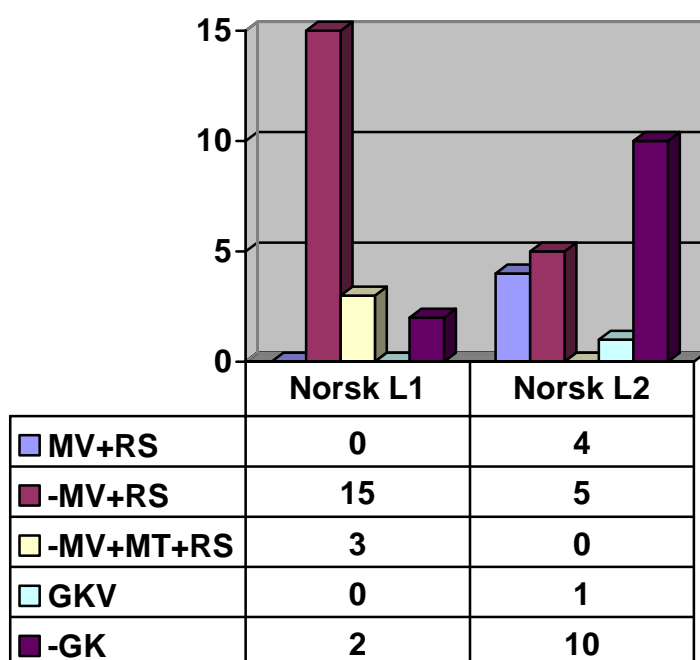
Informant 3

29 et barn hopper fra ** / fra et bord til * / til bakken

Til tross for at sluttpunktet for bevegelsen er uttrykt i disse ytringene (*til en madrass, til bakken*), er ikke selve bevegelsen som krysser grensen fra oppe til nede uttrykt eksplisitt.⁴¹ Satellitten *ned*, som er den vanlige markøren for skifte av tilstand fra oppe til nede på norsk, er utelatt, og derfor klassifiserer jeg ytringene til informant 1 og 3 (norsk L2) som implisitt grensekryssing. Denne implisitte måten å uttrykke grensekryssing på (*fra – til*) forekommer hos 6⁴² av andrespråksinformantene. Samtlige av disse brukte i tillegg måtes verbet *hoppe*. Semantisk sett er altså både bevegelsesmåten (*hoppe*) og grensekryssingen (*fra – til*) uttrykt på et vis hos disse informantene.

Scene 20 – Lastebil kommer ut av en tunnel

Figur 3: Lastebil kommer ut av en tunnel (scene 20)

Figur 3 viser hvordan bevegelsessituasjonen i scene 20 ble leksikalisert hos de to informantgruppene. 15 av 20 norsk L1-informanter brukte et *måtesnøytralt verb + en retningssatellitt* (**-MV+RS**). Samtlige av disse brukte uttrykket *komme ut av tunnelen*. Av de resterende informantene brukte 3 mønsteret **-MV+MT+RS** (*kommer kjørende ut*), mens 2 informanter ikke uttrykte grensekryssingen. Én av disse uttrykte grensekryssingen implisitt (*kjører gjennom*). Av L2-informantene brukte bare 5 informanter **-MV + RS** (for eksempel *kommer ut*), mens 4 informanter brukte et *måtesverb + en retningssatellitt* (*kjører ut*). I tillegg

⁴¹ En kan imidlertid også si at det er *retningen* som ikke er uttrykt i disse ytringene.

⁴² I tillegg har én informant uttrykt *hoppe fra – oppå en madrass* (informant 17 – norsk L2) Jeg har også regnet dette som implisitt grensekryssing. Antall L2-ytringer som inneholder implisitt grensekryssing blir da 7.

var det 10 av L2-informantene som ikke uttrykte grensekryssingen. 6 av disse brukte preposisjonen *gjennom* (*kjøre gjennom, komme gjennom*), som jeg karakteriserer som implisitt grensekryssing.

Scene 30 – Ferge krysser elv

Scene 30 viser en ferge som krysser en elv og skal til å legge til kai på den ene siden. Det er med andre ord mulig å tolke to ulike bevegelsessituasjoner ut av denne scenen: at fergen *krysser* elven og at fergen *legger til kai*. Noen informanter har lagt vekt på den første delen av bevegelsessituasjonen i sin beskrivelse av scenen (slik som informant 17 – norsk L2), mens andre har lagt vekt på at fergen legger til kai (informant 2 – norsk L1).

Informant 17 – norsk L2

60 det ser ut som en slags ** ferge eller noe sånt
61 som ** krysser en elv

Informant 2 – norsk L1

det er ei ferge som ** er i ferd med å legge til kai

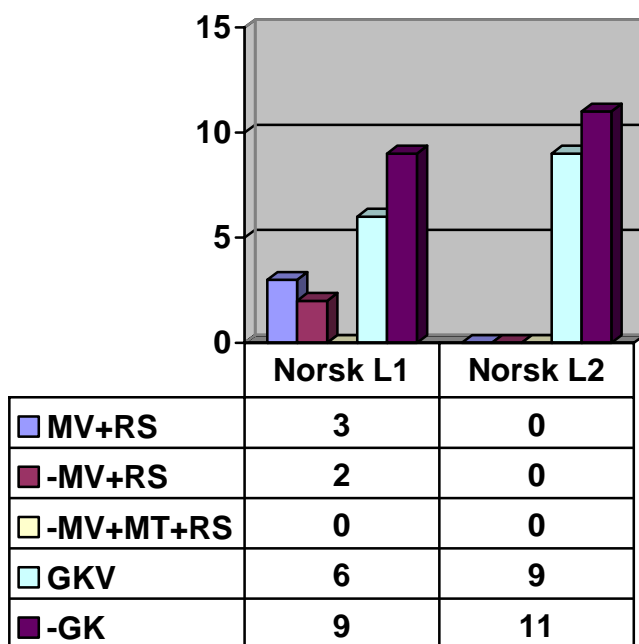
Jeg har valgt kun å konsentrere meg om den første delen av situasjonen i analysen fordi jeg primært har ønsket å undersøke hvordan *kryssingssituasjonen* ble uttrykt. Alle ytringer som fokuserer på at fergen legger til kai, har derfor blitt kategorisert som *ikke grensekryssende*.⁴³

Figur 4 viser hvordan bevegelsessituasjonen da fergen krysset elven ble leksikalisert av de to informantgruppene. Vi ser at omtrent halvparten av informantene fra både L1-gruppen og L2-gruppen ikke uttrykte at fergen krysset elven, enten fordi de fokuserte på at fergen la til kai eller ved å bruke ytringer som '*en båt på en elv eller innsjø*' (Informant 20 – norsk L1). Én norsk L1-informant brukte uttrykket '*seile fra den ene siden av en elv til en annen*'. Av den halvparten som uttrykte at fergen krysset elven, har 3 av informantene med norsk som førstespråk brukt et *måtesverb* + *en retningssatellitt*, slik som: '*glir over*' eller '*kjører over*'. 2 informanter fra gruppen norsk L1 brukte et *måtesnøytralt verb* +

⁴³ Noen av ytringene som har blitt plassert i gruppen *ikke grensekryssende*, kan imidlertid sies å være grunnfokuserende i stedet for retningsfokuserende. Eksempler på dette er: "og et ** sånt passasjerskip eller ferge som kjører inn til land" (Informant 19 – norsk L1) og "der er en ** båt som * ja ** / som kommer inn i ** en fjord" (Informant 11 – norsk L2). Grunnen til at jeg allikevel har plassert disse ytringene i kategorien *ikke grensekryssende*, er at den ikke beskriver den grensekryssingssituasjonen jeg er ute etter her, nemlig kryssingen av elven.

*retnings*satellitt ('fer over' eller 'går over'⁴⁴). Ingen av disse uttrykksmåtene finner vi hos informantene med norsk som andrespråk. Av de 9 L2-informantene som uttrykte at fergen krysset elven, brukte samtlige grensekryssingsverbet *krysse*. 6 av 11 L1-informanter brukte dette verbet for å uttrykke grensekryssingen.

Figur 4: Ferge krysser elv (scene 30)

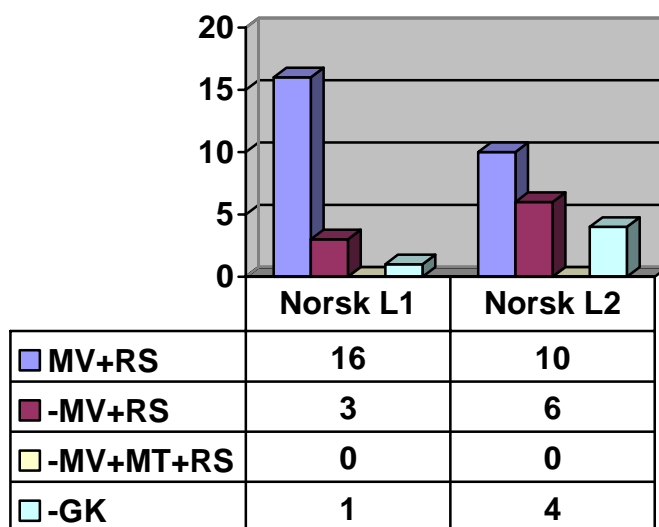
Scene 40 – Hund løper inn i veksthus

Figur 5 viser hvordan bevegelsessituasjonen i scene 40 ble leksikalisert av de to informantgruppene. Denne scenen viser en hund som løper inn i et veksthus. 16 av 20 informanter med norsk som førstespråk brukte et *måtesverb* + *en retnings*satellitt for å uttrykke bevegelsessituasjonen. Den mest frekvente uttrykksmåten hos de norske L1-informantene er enten *gå inn* eller *løper inn*. 10 av andrespråksinformantene brukte uttrykksmåten *måtesverb* + *retnings*satellitt, og her brukte 9 av 10 *gå inn*. I tillegg brukte 6 andrespråksinformanter uttrykksmåten *kommer inn* (-MV+RS). Denne uttrykksmåten fant jeg ikke hos noen førstespråksbrukere av norsk. De 3 ytringene som tilhører kategorien (-MV+RS) hos førstespråksbrukerne er av typen *(er) på vei inn*.⁴⁵

⁴⁴ I dette tilfellet regner jeg ikke *går* som et måtesverb, fordi en ferge ikke kan bevege seg over elven på en *gående* måte. Jeg anser derfor *gå* som et generelt bevegelsesverb i dette tilfellet.

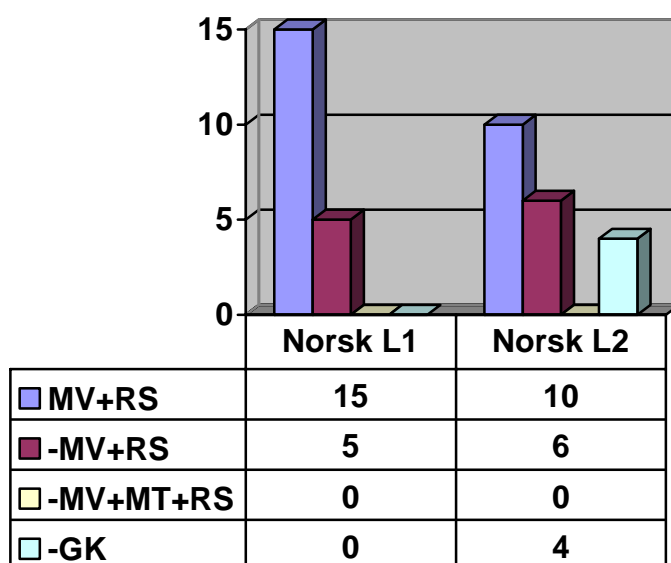
⁴⁵ To norsk L1-informanter har brukt uttrykket *på vei inn*. Her er det ikke brukt verb i det hele tatt. Jeg har plassert disse i samme kategori som *er på vei inn*, fordi jeg tolker det som om verbet *er* her er underforstått.

Figur 5: Hund løper inn i veksthus (scene 40)

Scene 45 – Passasjerer går om bord i et lite fly

Figur 6: Passasjerer går om bord i et lite fly (scene 45)

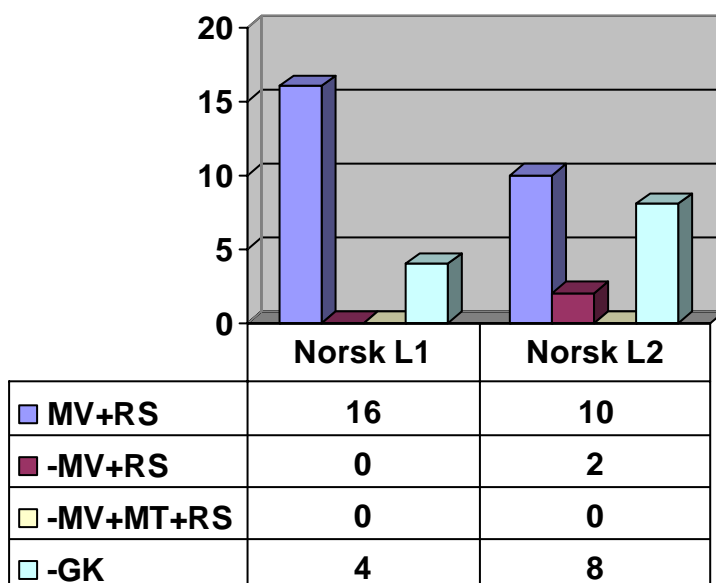
Scene 45 viser noen passasjerer som går opp en trapp og om bord i et lite privatfly. Figur 6 viser at 15 av 20 informanter med norsk som førstespråk bruker en kombinasjon av *måtesverb* og *retningssatellitt* for å uttrykke denne bevegelsessituasjonen. 14 av disse bruker enten *går inn* eller *går om bord*. Av informantene med norsk som andrespråk bruker 10 av 20 den samme uttrykksmåten. Samtlige av disse bruker verbet *gå*. 5 av L1-informantene og 6 av L2-informantene bruker konstruksjonen *måtesnøytralt verb + retningssatellitt*. Det er verdt å merke seg at L1-informantene her enten bruker uttrykket *stiger om bord* eller *(er) på vei inn*,

⁴⁶ mens 5 av L2-informantene i denne kategorien uttrykte *kommer inn* eller *kommer om bord*. Denne uttrykksmåten finner vi ikke hos L1-informantene. Dette stemmer overens med funnet fra scene 40.

Scene 77 – Gutt klatrer opp på en vogn med høy

Scene 77 viser en liten gutt som løper bort til en vogn full av høy og klatrer opp på den. Jeg har bare tatt hensyn til den siste delen av denne situasjonen, altså når gutten klatrer opp, fordi det kun er denne bevegelsen som kan karakteriseres som grensekryssende eller ha et slutt punkt. Figur 7 viser leksikaliseringsmønsteret til de to informantgruppene når de gir uttrykk for denne bevegelsessituasjonen. Vi ser at 16 av 20 norsk L1-informanter har brukt et *måtesverb* + *en retningssatellitt*, mot 10 av L2-informantene. De fleste av disse har brukt uttrykket *klatrer opp*. I tillegg har 2 L2-informanter brukt et *måtesnøytralt verb* + *en retningssatellitt* (*komme seg opp* eller *komme seg inn i*). 8 (nesten halvparten) av L2-informantene har ikke uttrykt grensekryssingen her, mot 4 av norsk L1-informantene.⁴⁷

Figur 7: Gutt klatrer opp på en vogn med høy (Scene 77)

⁴⁶ Se fotnote 45

⁴⁷ 3 av norsk L1-ytringene i kategorien **-GK** kan imidlertid også tolkes som grensekryssende. Dette gjelder ytringene *klatra oppå* (inf. 11), *går oppi* (inf. 16), *klatrer oppå* (inf. 17). Det er mulig å tolke det som om informantene her har dratt sammen ordene og egentlig mente å uttrykke *klatrer opp på*, *går opp i*. For å finne ut av dette, må jeg tilbake til lydopptakene og undersøke hvilke tonem som brukes i ytringene. Siden jeg ikke har tilgang til annet enn transkripsjonene til dette L1-materialet, forholder jeg meg til det som står i transkripsjonene. Hadde jeg regnet disse ytringene som grensekryssende, ville tallet i gruppen **MV+RS** blitt 19 og gruppen **-GK** ville kun bestå av én informant.

Leksikaliseringmønster i alle videoscenene samlet

Hittil har jeg undersøkt de sju videoscenene hver for seg. I det følgende blir funnene fra de sju videoscenene presentert samlet. Det er i alt 140 ytringer fra hver gruppe (7 ulike scener med 20 informanter i hver) med i denne beregningen. Alle informantene har gjenfortalt det de så i disse videoscenene.

Tabell 1 viser leksikaliseringmønsteret til gruppene norsk L1 og norsk L2 i beskrivelsene av alle videoscenene samlet. Ca. 60 % av ytringene fra gruppen norsk L1 bestod av kombinasjonen *måtesverb* + *retningssatellitt* og ca. 18 % bestod av et *måtesnøytralt verb* og en *retningssatellitt*. Ca. 8 % av ytringene inneholdt grensekryssingsverbet *krysse* og ca. 2 % inneholdt kombinasjonen *måtesnøytralt verb* + *måtestillegg* + *retningssatellitt*. I de resterende om lag 11 % av ytringene ble grensekryssingen / sluttpunktet ikke uttrykt. Det mest vanlige leksikaliseringmønsteret hos gruppen norsk L1 var altså kombinasjonen *måtesverb* og *retningssatellitt*. I gruppen norsk L2 fant jeg derimot ikke ett ledende leksikaliseringmønster, men snarere tre hovedmønstre. Ca. 36 % av ytringene ga ikke uttrykk for grensekryssing / sluttpunkt. Av de resterende ytringene bestod 30 % av en kombinasjon av *måtesverb* og *retningssatellitt*, mens ca. en tredel av ytringene bestod et *måtesnøytralt verb*, enten sammen med en *retningssatellitt*, som i *komme inn* (–**MV**+**RS** omtrent 15 %) eller uten *retningssatellitt* (grensekryssingsverbet *krysse* (ca. 16 %).

Tabell 1: Leksikaliseringmønster alle videoscenene samlet

(i prosentutregningen er det rundet av til nærmeste halve prosent)

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall ytringer	%	Antall ytringer	%
MV+RS	85	60,5	42	30
-MV+RS	25	18	22	15,5
-MV+MT+RS	3	2	0	0
GKV	11	8	23	16,5
To predikater	0	0	2	1,5
-GK	16	11,5	51	36,5
Sum	140	100	140	100

For å finne ut om det er signifikante forskjeller mellom leksikaliseringmønsteret i de to gruppene, har jeg brukt en kji-kvadrat-test. Fordi tallene i kategoriene –**MV**+**MT**+**RS** og **to**

predikater er for lave, har jeg vært nødt til å fjerne disse kategoriene fra tabellen for at signifikansutregningen skulle bli gyldig. Det betyr at jeg har sett bort fra til sammen 5 ytringer (3 norsk L1 og 2 norsk L2) i signifikansutregningen. Ved å ta kji-kvadrat-testen på de resterende ytringene, kom jeg fram til at det er signifikante forskjeller mellom gruppene når det gjelder bruken av **MV+RS**, **-MV+RS / GKV** og **-GK** (kji-kvadrat=37.266, antall frihetsgrader=3, p-verdi<0,000).

Ulike typer bevegelsessituasjoner

I det norske L2-materialet fant jeg altså ikke ett ledende mønster i videoscenene, men et variert mønster der alle kategorier bortsett fra **-MV+MT+RS** var representert. Det er store skiller mellom leksikaliseringsmønsteret i de ulike typene bevegelsessituasjoner. Jeg har derfor valgt å dele videoscenene inn i tre ulike kategorier, og undersøke disse nærmere:

1. *over (krysse)*: Scene 16 (kvinne med barnevogn krysser gaten) og scene 30 (ferge krysser elv)
2. *inn – ut / ut – inn*: Scene 20 (lastebil kommer ut av en tunnel), scene 40 (hund løper inn i veksthus) og scene 45 (passasjerer går om bord i et lite fly).
3. *opp – ned / ned – opp*: Scene 18 (gutt hopper fra en kommode ned på en madrass) og scene 77 (gutt klatrer opp på en vogn med høy)

Tabell 2: Leksikaliseringsmønster i videoscenene fordelt etter type bevegelsessituasjon

	Norsk L1						Norsk L2					
	Krysse		Inn/ut		Opp/ned		krysse		Inn/ut		Opp/ned	
	A ⁴⁸	%	A	%	A	%	A	%	A	%	A	%
MV+RS	18	45	31	51,5	36	90	2	5	24	40	16	40
-MV+RS	2	5	23	38,5	0	0	2	5	17	28,5	3	7,5
-MV+MT+RS	0	0	3	5	0	0	0	0	0	0	0	0
GKV	11	27,5	0	0	0	0	22	55	1	1,5	0	0
To predikater	0	0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0
-GK	9	22,5	3	5	4	10	12	30	18	30	21	52,5
Sum	40	100	60	100	40	100	40	100	60	100	40	100

Tabell 2 viser leksikaliseringen av de ulike bevegelsessituasjonene fordelt etter hvilken type bevegelse som blir beskrevet. I norsk L1-materialet ser vi at det er brukt et *måtesverb* + *en*

⁴⁸ A = Antall

retningssatellitt i 45 % av ytringene som beskriver bevegelsessituasjonene i kategorien *krysse*, mens 51,5 % av L1-ytringene bruker dette leksikaliseringsmønsteret i beskrivelsen av *inn/ut*-situasjonene. I beskrivelsen av situasjoner som går nedenfra og opp eller ovenfra og ned har hele 90 % av norsk L1-informantene brukt *måtesverb* + *retningssatellitt*. Med unntak av to ytringer finner jeg bruken av et *måtesnøytralt verb* + *retningssatellitt* bare i kategorien *ut/inn* hos informantene med norsk som førstespråk. Vi har allerede sett at 15 av disse ytringene er fra scene 20 (lastebil *kommer ut* av tunnel). Videre bestod 27,5 % av norsk L1-ytringene i kategorien *krysse* av nettopp grensekryssingsverbet *krysse*.

Gruppen L2 viser et litt mer variert leksikaliseringsmønster. I scene 16 og 30 ble bevegelsessituasjonene uttrykt kun ved hjelp av grensekryssingsverbet *krysse* i 55 % av tilfellene, mens *måtesverb* + *retningssatellitt* kun ble brukt i 5 % av tilfellene. I kategorien *inn/ut* ble *måtesverb* + *retningssatellitt* derimot brukt i 40 % av tilfellene. Det samme gjelder kategorien *opp/ned*. Det er også verdt å merke seg at over 50 % av L2-ytringene i kategorien *opp/ned* ikke uttrykte grensekryssing (når implisitt grensekryssing ikke er regnet med).

For å finne ut om den signifikante forskjellen mellom de to gruppenes leksikaliseringsmønster gjelder i alle typene bevegelsessituasjoner, har jeg også her brukt kji-kvadrat-testen. For å få den til å bli gyldig, har jeg slått sammen kategoriene **-MV+RS** og **GKV** og fjernet kategoriene **-MV+MT+RS** og **To predikater**. Jeg står da igjen med de tre kategoriene **MV+RS**, **-MV+RS/GKV** og **-GK**. Resultatet av testen var at forskjellen mellom gruppene var signifikant i ”*krysse-situasjonene*” (kji-kvadrat=16.458, antall frihetsgrader=2, p-verdi<0.000). Forskjellen var også signifikant i ”*inn/ut-situasjonene*” (kji-kvadrat=12.146, antall frihetsgrader=2, p-verdi<0.002). I ”*opp/ned-situasjonene*” er testen ugyldig fordi tallene (selv når jeg har slått sammen kategorier) blir for lave. Til tross for at jeg ikke får tatt kji-kvadrat-testen på *opp/ned-situasjonene*, taler prosentutregningen for markante skiller mellom gruppene norsk L1 og norsk L2 også i beskrivelsen av denne typen situasjoner.

5.1.2 Kombinasjon av Måte og grensekryssing (videoscenene)

Videre har jeg undersøkt i hvor stor grad bevegelsesmåte og grensekryssing / slutt punkt er uttrykt i videoscenene samlet. Bevegelsesmåten kan som nevnt uttrykkes på flere måter, både gjennom måtesverb og ulike former for måtestillegg (adverb, leddsetninger). For å finne ut i hvor stor grad bevegelsesmåte er uttrykt samtidig som grensekryssing, har jeg delt inn ytringene i tre kategorier: **GK+Måte** (i denne kategorien er *både* grensekryssing og Måte uttrykt samtidig), **GK-Måte** (i denne kategorien er grensekryssingen uttrykt, men ikke Måte)

Til slutt har jeg skilt ut alle ytringer som ikke uttrykker grensekryssing / slutt punkt i kategorien **–GK**. Dette har jeg gjort fordi jeg kun har ønsket å undersøke uttrykk for Måte i ytringer der grensekryssingen / slutt punktet er uttrykt. Tabell 3 viser hvordan ytringene som beskriver videoscenene er fordelt på de tre gruppene, både i antall og prosent.

Av tabell 3 kan vi lese at 30 % av norsk L2-ytringene uttrykte både grensekryssing og Måte, mot 63 % av norsk L1-ytringene. Videre ser vi at ca. 33 % av L2-ytringene uttrykte grensekryssing uten informasjon om Måte, mens ca. 25 % av norsk L1-ytringene befinner seg i denne kategorien. Til slutt ser vi at omtrent 36 % av L2-ytringene ikke ga uttrykk for grensekryssing, mot om lag 11 % av norsk L1-ytringene.

Tabell 3: Uttrykk for grensekryssing og Måte i videoscenene samlet

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK + Måte	88	63 %	42	30 %
GK – Måte	36	25,5 %	47	33,5 %
-GK	16	11,5 %	51	36,5 %
Totalt	140	100 %	140	100 %

Ved å bruke en kji-kvadrat-test på tallene i tabell 3, har jeg kommet fram til at forskjellene mellom gruppene er signifikante (kji-kvadrat=36,018, antall frihetsgrader=2, p-verdi<0.000) når det gjelder fordelingen på de tre kategoriene **GK + Måte**, **-GK + Måte** og **–GK**.

Utrekningen som er presentert i tabell 3 baserte seg på det totale antallet ytringer som ble uttrykt av de to gruppene. Vi har allerede sett at hele 36,5 % av L2-ytringene ikke ga uttrykk for grensekryssing, mot bare om lag 11 % av norsk L1-ytringene. Hvis jeg fjerner alle ytringer som ikke uttrykte grensekryssing og konsentrerer meg om de resterende ytringene, står jeg igjen med 124 L1-ytringer og 89 L2 ytringer. Tabell 4 viser at ca. 71 % av de 124 ytringene som uttrykker grensekryssing hos L1-informantene også inneholder informasjon om Måte. I L2-materialet inneholder ca. 47 % av grensekryssingsytringene informasjon om Måte.

Ved å utføre en kji-kvadrat-test på tabell 4 fant jeg at forskjellene mellom informantgruppene norsk L1 og norsk L2 er signifikante når det gjelder uttrykk for Måte, også når jeg undersøker *kun* de situasjonene der grensekryssingen er uttrykt (kji-kvadrat=12,316, antall frihetsgrader=1, p-verdi<0,000).

Tabell 4: Uttrykk for Måte i ytringer som også uttrykker grensekryssing

(Rundet av til nærmeste halve prosent)

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK+Måte	88	71 %	42	47 %
GK-Måte	36	29 %	47	53 %
Totalt	124	100 %	89	100 %

Implisitt grensekryssing

I utregningene hittil har jeg ikke tatt hensyn til det jeg har kalt implisitt grensekryssing. Som jeg har redegjort for underveis i analysen, er det innslag av dette både hos norsk L1- og norsk L2-informantene. Innenfor kategorien *implisitt grensekryssing* regner jeg som nevnt uttrykksmåtene *fra – til* og *gjennom*. Ved å undersøke kategorien **–GK** nærmere fant jeg 13 tilfeller av slik implisitt grensekryssing i L2-materialet (noe som utgjør ca. 25 % av det totale antall ytringer i kategorien **–GK**). I materialet fra gruppen norsk L1 fant jeg bare 2 tilfeller av implisitt grensekryssing (noe som utgjør ca. 12 % av ytringene i kategorien **–GK**). Jeg har undersøkt hvor mange av ytringene med implisitt grensekryssing som også inneholdt informasjon om bevegelsesmåte. Tabell 5 viser at begge de to norsk-L1-ytringene og 9 av de 13 L2-ytringene inneholdt informasjon om bevegelsesmåte.

Tabell 5: Informasjon om Måte i uttrykk der grensekryssingen er uttrykt implisitt

Norsk L1			Norsk L2		
+Måte	-Måte	Sum	+Måte	-Måte	Sum
2	0	2	9	4	13

Tabell 6 viser hvor stor andel av ytringene som uttrykte Måte og grensekryssing i alle videoscenene samlet når også den implisitte grensekryssingen er tatt med i beregningen. Av tabellen ser vi at ca. 36 % av ytringene i gruppen norsk L2 uttrykte både grensekryssing og bevegelsesmåte, mot omtrent 64 % av ytringene til informantene med norsk som førstespråk. Videre ser vi at ca. 36 % av ytringene i L2-materialet uttrykte grensekryssing uten informasjon om Måte, mot ca. 25 % av L1-informantenes ytringer. Til slutt ser vi at 27 % av L2-ytringene ikke uttrykte grensekryssingen i det hele tatt, mens 10 % av ytringene fra gruppen L1 tilhører denne gruppen.

Tabell 6: Uttrykk for grensekryssing og Måte i videoscenene – (Ny utregning når også implisitt grensekryssing er tatt i betraktning)

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK (inkl. implisitt) + Måte	90	64,5 %	51	36,5 %
GK (inkl. implisitt) – Måte	36	25,5 %	51	36,5 %
-GK	14	10 %	38	27 %
Totalt	140	100 %	140	100 %

Etter en ny signifikanstest på tabell 6 fant jeg at selv når implisitt uttrykk for grensekryssing er tatt i betraktning, er forskjellene mellom gruppene signifikante når det gjelder fordelingen av ytringer på kategoriene **GK+Måte**, **GK-Måte** og **-GK**: (kji-kvadrat=24,45, antall frihetsgrader=2, p-verdien< 0.000).

Tabell 7: Uttrykk for Måte i ytringer som også uttrykker grensekryssing (inkludert implisitt grensekryssing)

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK+Måte	90	71,5 %	51	50 %
GK-Måte	36	28,5 %	51	50 %
Totalt	126	100 %	102	100 %

Ved å fjerne de ytringene som ikke uttrykker grensekryssing fra tabellen, står jeg igjen med 126 ytringer fra gruppen norsk L1 og 102 ytringer fra gruppen norsk L2 når også implisitt grensekryssing er tatt i betraktning. Tabell 7 viser hvor stor andel av ytringene som *uttrykker* grensekryssing (inkludert implisitt) som også uttrykker Måte. Av de 102 L2-ytringene som uttrykte en form for grensekryssing, inneholder 50 % informasjon om bevegelsesmåte. Av de 126 L1-ytringene som uttrykker grensekryssing, inneholder 71,5 % samtidig informasjon om bevegelsesmåte.

Ved hjelp av en ny sannsynlighetsberegning på tabell 7 fant jeg at selv når implisitt grensekryssing er tatt med i beregningen, er det signifikante forskjeller mellom gruppen norsk L1 og norsk L2 når det gjelder hvorvidt ytringene som uttrykker grensekryssing samtidig

inneholder informasjon om bevegelsesmåte eller ikke (kji-kvadrat=10.969, antall frihetsgrader=1, p-verdi< 0.000).

5.1.3 Bevegelsesverb brukt i gjenfortellinger av videoscenene

Tabell 8: Bevegelsesverb brukt når grensekryssingen er uttrykt – Alle videoscenene

	Norsk L1	Norsk L2
Scene 16 Kvinne med barnevogn krysser gaten	trille (10) krysse (5) gå (4) kjøre (1)	krysse (17) gå (1) trille (1)
Scene 18 Gutt hopper fra kommode	hoppe (20)	hoppe (12) (7 impl.) falle (1) kaste seg (1)
Scene 20 Lastebil kommer ut av tunnel	komme/kjem (18) kjøre (1 – impl.) ⁴⁹	komme (8) (4 impl.) kjøre (5) (1 impl.) gå (2) (1 impl.)
Scene 30 Ferge krysser elv	krysse (6) kjøre (2) gå (1) gli (1) seile (1 – impl.) fare (1)	krysse (9)
Scene 40 Hund løper inn i veksthus	gå (9) løpe (5) luske (1) springe (1)	gå (9) komme (seg) (6) løpe (1)
Scene 45 Passasjerer går om bord i et lite fly	gå (14) stige (2) klatre (1)	gå (10) komme (5)
Scene 77 Gutt klatrer opp på vogn med høy	klatre (14) løpe (1) klive (1)	klatre (9) gå (1) komme seg (2)
Alle scenene under ett	krysse (11) gå (28) komme (18) hoppe (20) klatre (15) kjøre (4) trille (10) løpe (6) luske (1) springe (1) klive (1) gli (1) seile (1 – impl.) fare (1) stige (2)	krysse (26) gå (23) komme (21) hoppe (12) klatre (9) kjøre (5) trille (1) løpe (1) kaste seg (1) falle (1)
Totalt	120	100

⁴⁹ ”impl.” = implisitt grensekryssing.

Videre undersøkte jeg hvilke bevegelsesverb som ble brukt i de sju videoscenene. Jeg konsentrerte meg om de verbene som ble brukt i ytringer der grensekryssingen også ble uttrykt, enten den ble uttrykt eksplisitt eller implisitt. Ytringer som ikke uttrykte grensekryssing i det hele tatt, er ikke tatt med i beregningen. Tabell 8 viser en oversikt over disse bevegelsesverbene. Av tabellen kan vi lese at grensekryssings verbet *krysse* var det verbet som ble mest brukt av gruppen norsk L2. Det ble brukt i 26 av ytringene. Deretter kom verbet *gå* (23 ytringer) og *komme* (21 ytringer). I gruppen norsk L1 var verbet *gå* det mest frekvente. Dette verbet ble brukt i 28 av ytringene. Deretter fulgte verbet *hoppe*, som ble brukt i 20 ytringer. På tredjeplass kom verbet *komme*, som ble brukt i 18 ytringer. Verbet *krysse* ble brukt i 11 av norsk L1-ytringene. Verbet *komme* er omtrent like frekvent i de to gruppene, men det er verdt å legge merke til at det *kun* er i beskrivelsen av scene 20 at norsk L1-informantene bruker verbet *kommer*. I L2-ytringene fant jeg derimot bruk av verbet *kommer* i fem av videoscenene. Konstruksjonen ble mest brukt i scene 20 (8 ytringer), scene 40 (6 ytringer) og scene 45 (5 ytringer).

Jeg har også analysert spansk L1-data fra 6 informanter som beskrev en bevegelsessituasjon som tilsvarer scene 40, nemlig en *hund som løper inn i et hus*. Av disse 6 informantene brukte 5 verbet *entrar* (bevege seg inn) som er et grensekryssingsverb uten informasjon om Måte. I tillegg brukte én informant konstruksjonen *se mete*⁵⁰ ('get in').⁵¹

Jeg ønsket primært å undersøke hvilke *måtesverb* som ble brukt av de to informantgruppene. Tabell 9 viser en oversikt over måtesverbene som ble brukt i alle videoscenene samlet, samt hvor frekvente de er. Av tabellen kan vi lese at gruppen norsk L1 i alt brukte 11 ulike måtesverb, mens gruppen norsk L2 brukte 7 ulike måtesverb. Ved å undersøke frekvensen av måtesverb generelt, fant jeg at gruppen norsk L1 brukte 87 måtesverb til sammen i de sju videoscenene, mens gruppen norsk L2 brukte 50. Videre kan vi lese at nøyaktig 50 % av de totalt 100 bevegelsesverbene som ble brukt av gruppen norsk L2 var måtesverb. Hos gruppen norsk L1 var ca. 72 % av de totalt 120 bevegelsesverbene som ble brukt måtesverb.

⁵⁰ Verbet *meterse* kan ha mange ulike betydninger på spansk. Det oversettes gjerne til det engelske "get in" i ytringer som beskriver en bevegelsessituasjon. Jeg har valgt å forholde meg til den engelske oversettelsen, og karakterisere dette verbet som måtesnøytalt.

⁵¹ To informanter brukte også en gerundiumskonstruksjon (*corriendo*) for å uttrykke at hunden *løp* i forbindelse med at den entret huset. Informant 8: "se ve un perro corriendo que entra dentro de una casa" (man ser en hund (løpende - *gerundium*) som beveger seg inn inne i huset). Informant 5: "(...) entraba un perro corriendo a la casa" (bevegde seg inn en hund løpende (*gerundium*) til huset). Grunnen til at jeg ikke har kommentert disse eksemplene nærmere, er at jeg ikke anser *løpingen* i disse uttrykkene som *direkte* knyttet til grensekryssingen.

Tabell 9: Måtesverb brukt i videoscenene

Verb	Norsk L1 Av totalt 120 bevegelsesverb	Norsk L2 Av totalt 100 bevegelsesverb
Gå	27 ⁵²	21
Hoppe	20	12
Klatre	15	9
Trille	10	1
Løpe	6	1
Kjøre	4	5
Luske	1	0
Springe	1	0
Klive	1	0
Gli	1	0
Seile	1	0
Kaste seg	0	1
Måtesverb totalt	87	50
Andel måtesverb av det totale antall bevegelsesverb	72,5 %	50 %
Antall ulike måtesverb	11	7

5.2 Gjenfortellinger av bevegelsessituasjoner i Quest

I den siste delen av dette kapittelet vil jeg ta for meg funnene fra gjenfortellingene av kortfilmen *Quest*. Denne delen av analysen er bygd opp på omtrent samme måte som analysen av videoscenene. Som nevnt er tallene i *Quest*-materialet så lave at de ikke egner seg til kvantitativ analyse. *Quest*-materialet er allikevel verdifullt fordi jeg her har sammenligningsmateriale fra informantgruppen spansk L1. Funn fra spansk L1- og norsk L1-materialet kan brukes kvalitativt for å finne mulige forklaringer på funn i norsk L2-materialet. I presentasjonen av funnene fra *Quest* starter jeg derfor med å presentere funnene fra det spanske og norske L1-materialet, før jeg presenterer funnene fra gruppen norsk L2.

5.2.1 Leksikaliseringsmønster i Quest

Situasjon 1 – hovedpersonen klatrer ned fra en varde

Den første bevegelsessituasjonen fra *Quest* viste at hovedpersonen klatrer ned fra en varde. Av tabell 10 ser vi at *ingen* av de 20 spansk L1-informantene ga uttrykk for grensekryssing i gjenfortellingen av denne situasjonen. 14 av disse brukte verbet *bajar* ('bevege seg nedover'),

⁵² Som jeg redegjorde for i kap. 4.8.2, klassifiserer jeg ikke verbet *gå* som måtesverb i alle tilfeller. Derfor er ikke frekvensen på verbet *gå* like stor i tabell 10 som i tabell 9.

2 brukte *descender* ('stige nedover') og 1 bruker *viene desde arriba* ('han kommer fra oppe'). De 3 resterende informantene uttrykte ikke denne bevegelsessituasjonen i det hele tatt.

Tabell 10: Quest – Situasjon 1: leksikaliseringsmønstre

	Norsk L1	Norsk L2	Spansk L1
MV+RS	5	3 ⁵³	0
-MV+RS	3	3	0
-MV+MT+RS	1	0	0
Kompleks beskrivelse	8	6	0
-GK	0	0	17
Ikke uttrykt	3	8	3
Totalt	20	20	20

Av norsk L1-informantene brukte 8 en kompleks beskrivelse for å uttrykke denne situasjonen. Et eksempel på dette er: *'bynner å klatre ned og ** ja dett ned da den siste biten'* (Informant 5 – Norsk L1). 5 informanter er plassert i gruppen **MV+RS**. Av disse brukte 3 informanter kun *et måtesverb* og *en retningssatellitt* for å uttrykke hele bevegelsessituasjonen (alle disse brukte verbkomplekset *klatre ned*), 2 informanter brukte *måtesverb* + *måtestillegg* + *retningssatellitt* ('*krabber da møysommelig ned*' (Informant 3 – Norsk L1) og '*sniker han seg ned forsiktig*' (Informant 9 – Norsk L1)). 3 informanter med norsk som førstespråk brukte et *måtesnøytralt verb* + *retningssatellitt* (*kommer ned* eller *dette ned*), og bare én informant brukte et *måtesnøytralt verb* + *måtestillegg* + *retningssatellitt*: ('*så kommer han seg ned til slutt da med litt knall og fall og sånn*' (Informant 18 – Norsk L1)). 3 informanter med norsk som førstespråk uttrykte ikke denne bevegelsessituasjonen i det hele tatt.

I gruppen norsk L2 brukte 3 informanter mønsteret *måtesverb* + *retningssatellitt* (*klatre ned*), 6 informanter brukte en kompleks beskrivelse, slik som: '*klatre ned (...) så nå han faller*' (Informant 6 – Norsk L2). 3 informanter brukte et *måtesnøytralt verb* +

⁵³ Jeg har regnet ytringen "og han ** nei ** det er ikke å klatre ned" (Informant 16) som MV+RS. Dette kan selvsagt kritiseres med tanke på prinsippet om selvkorreksjon og det *endelige uttrykket*, som jeg har gjort rede for tidligere. Informanten bruker her *et måtesverb* og *en retningssatellitt*, men sier også "nei ** det er ikke (...)". Det betyr at "klatre ned" ikke kan karakteriseres som den endelige ytringen. Grunnen til at jeg allikevel har plassert denne ytringen i kategorien MV+RS, er at dette er det eneste informantens uttrykker. Hun korrigerer ikke seg selv etterpå. Alternativet til å gjøre det slik jeg har gjort, ville dermed blitt å fjerne hele ytringen fra tabellen. Men i og med at jeg ikke skal regne ut signifikans på dette materialet, valgte jeg å la den stå i kategorien MV+RS, for det er jo faktisk det informantens uttrykker.

retningssatellitt ('faller ned et par ganger' eller 'går ned'⁵⁴), mens hele 8 informanter ikke uttrykte denne bevegelsessituasjonen i det hele tatt.

Situasjon 2 – hovedpersonen hopper ned i et hull

Situasjon 2 fra filmen *Quest* viser at hovedpersonen hopper ned i en åpning rett før den tettes igjen av en stålplate. Tabell 11 viser at hele 15 av de 20 norsk L1-informantene uttrykte denne situasjonen ved hjelp av et *måtesverb* og en *retningssatellitt*, for eksempel *hoppe ned i* eller *kaste seg ned i*. I tillegg var det 2 norsk L1-informanter som brukte *et måtesnøytralt verb* + *retningssatellitt* (*komme ned*, *dette ned*). De 3 resterende informantene med norsk som førstespråk uttrykte ikke grensekryssingen.

Tabell 11: *Quest* – situasjon 2: Leksikaliseringsmønstre

	Norsk L1	Norsk L2	Spansk L1
MV+RS (RA)	15	5	2
-MV+RS	2	3	0
-MV+MT+(RA)	0	0	1
GKV	0	0	2
To predikater	0	0	6
-GK	3	12	8
Ikke uttrykt	0	0	1
Totalt	20	20	20

I gruppen spansk L1 var det bare 2 av ytringene som tilhørte kategorien **MV+RS**. I begge disse ytringene ble verbet *colarse* brukt, et verb som i denne sammenhengen *kan* inneholde både informasjon om bevegelsesmåte og grensekryssing (jf. fotnote 32). 9 av ytringene til de 20 informantene i gruppen spansk L1 er kategorisert som *ikke-grensekryssende*. I 4 av disse ytringene ble imidlertid grensekryssingen uttrykt implisitt, som for eksempel *salta y ya esta debajo del suelo de hierro* ('han hopper og plutselig er han under jordoverflaten av jern') (Informant 13 – spansk L1). Videre brukte 6 av spansk L1-informantene to eller flere predikater for å uttrykke grensekryssingssituasjonen. Samtlige av disse brukte flere verb for å

⁵⁴ I dette tilfellet tolker jeg ikke verbet *gå* som et måtesverb, men som et generelt bevegelsesverb. Det er åpenbart at hovedpersonen ikke *går* ned fra varden. Han bruker både bein og armer, og det er ikke mulig å erstatte verbet *gå* med for eksempel *løpe* eller *spasere* i dette tilfellet.

uttrykke den samme situasjonen. Et eksempel på en slik kompleks beskrivelse er: *consigue colarse por (...) se cuela y baja a esta superficie* ('han klarer å snike seg (inn) gjennom (...) han sniker seg inn og beveger seg nedover til denne overflaten') (Informant 2 – spansk L1). Jeg har tolket det som om denne setningen uttrykker både informasjon om bevegelsesmåte og bevegelsesretning. Alle de 6 beskrivelsene som bestod av to predikater hos spansk L1-informantene, uttrykker på sett og vis informasjon om både bevegelsesmåte og sluttpunktet for bevegelsen. I én ytring ble det brukt et *måtesnøytralt verb* + *måtestillegg* + *retningssatellitt*. (*se ha metido corriendo* – 'han har kommet seg inn løpende'). I tillegg var det 8 informanter med spansk som førstespråk som ikke uttrykte grensekryssingen.

Av informantene med norsk som andrespråk ble hele 12 av 20 informanter plassert i kategorien **-GK**. I denne kategorien brukte flere preposisjonen *gjennom*. Andrespråksinformantene foretrakk å si *hoppe gjennom* i stedet for *hoppe ned*. Dette svarer i stor grad til den spanske uttrykksmåten *saltar por*, som forekommer blant annet hos informant 8 – spansk L1. Dette har jeg kategorisert som implisitt grensekryssing (se kap 4.8.1). Ellers uttrykte 5 informanter med norsk som andrespråk denne situasjonen ved hjelp av et *måtesverb* og en *retningssatellitt*. Eksempler på dette er *kaste seg inn i* og *hoppe ned/inn i*. 3 informanter med norsk som andrespråk brukte uttrykksmåten *måtesnøytralt verb* + *retningssatellitt*. To av disse brukte formuleringen *falle inn/ eller falle ned i*, mens én brukte *komme ned*.

Leksikaliseringsmønster i begge situasjonene samlet

Tabell 12: Leksikaliseringsmønster – Quest – begge situasjonene samlet

	Norsk L1	Norsk L2	Spansk L1
MV+RS	20	8	2
-MV+RS	5	6	0
-MV+MT+RS	1	0	1
GKV	0	0	2
Kompleks beskrivelse	8	6	0
To predikater	0	0	6
-GK	3	12	25
Ikke uttrykt	3	8	4
Totalt	40	40	40

Tabell 12 viser hvordan bevegelsessituasjonene i *Quest* er leksikalisert av de tre informantgruppene når en undersøger dem samlet. Det vanligste leksikaliseringsmønsteret til gruppen norsk L1 er konstruksjonen *måtesverb + retningssatellitt*. 20 av de til sammen 40 ytringene fra denne gruppen er plassert i kategorien MV+RS. I tillegg var det 8 informanter med norsk som førstespråk som uttrykte bevegelsessituasjonene ved hjelp av komplekse beskrivelser i situasjon 1. 6 av disse komplekse beskrivelsene inneholdt konstruksjonen *måtesverb + retningssatellitt* (samtlige brukte *klatre ned*). Hvis vi regner med dette, ble denne konstruksjonen brukt i 26 av 40 norsk L1-ytringer for å uttrykke bevegelsessituasjonene i *Quest*.

I gruppen norsk L2 ble uttrykksmåten *måtesverb + retningssatellitt* brukt i 8 av 40 ytringer. I tillegg inneholdt de 6 komplekse beskrivelsene av situasjon 1 også et måtesverb og en retningssatellitt. Regner vi med det, ble konstruksjonen MV+RS brukt i 14 av L2-ytringene, og er dermed det mest brukte leksikaliseringsmønsteret i gruppen norsk L2 når grensekryssing / sluttpunktet samtidig er uttrykt. Det var også 12 ytringer der grensekryssingen ikke ble uttrykt hos L2-informantene. I spansk L1-gruppen er det vanligste mønsteret å ikke uttrykke grensekryssingen. Av dem som faktisk uttrykker dette, er det vanligst å beskrive situasjonen ved hjelp av to eller flere predikater.

5.2.2 Kombinasjon av Måte og grensekryssing

Tabell 13: Uttrykk for Måte og grensekryssing i *Quest*

	Norsk L1		Norsk L2		Spansk L1	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	prosent
GK + Måte	27	67,5 %	13	32,5 %	9	22,5 %
GK – Måte	7	17,5 %	7	17,5 %	2	5 %
-GK	6	15 %	20	50 %	29	72,5 %
Totalt	40	100 %	40	100 %	40	100 %

Tabell 13 viser i hvor stor grad kombinasjonen av bevegelsesmåte og grensekryssing ble uttrykt av de tre informantgruppene i gjenfortellingene av bevegelsessituasjonene i *Quest*. Vi ser at hele 67,5 % av norsk L1-ytringene uttrykte Måte og grensekryssing samtidig, mens 32,5 % av norsk L2-ytringene og 22,5 % av spansk L1-ytringene faller i denne kategorien. Den lave andelen som uttrykte Måte og grensekryssing samtidig hos gruppene norsk L2 og spansk L1 har sammenheng med den høye andelen som ikke ga uttrykk for grensekryssing. Hele 72,5

% av ytringene fra gruppen spansk L2 og 50 % av norsk L2-ytringene faller i denne kategorien, mot bare 15 % av ytringene fra gruppen norsk L1. Det sentrale for denne studien er imidlertid ikke å undersøke i hvor stor grad grensekryssingen blir uttrykt, men derimot om bevegelsesmåte blir uttrykt samtidig som grensekryssing. I det følgende har jeg derfor skilt ut ytringene som uttrykte grensekryssing i *Quest* og undersøkt i hvilken grad de inneholder informasjon om bevegelsesmåte.

Tabell 14: Uttrykk for Måte i ytringer der grensekryssingen også er uttrykt (Quest)

(i prosentutregningen er det rundet av til nærmeste halve prosent)

	Norsk L1 (totalt 34)		Norsk L2 (totalt 20)		Spansk L1 (totalt 11)	
	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei
Situasjon 1: klatre ned fra varde	12 ⁵⁵	5	8	4	0	0
Situasjon 2: hoppe ned i et hull	15	2	5	3	9	2
Begge situasjonene	27	7	13	7	9	2
Prosentandel av det	79,5 %	20,5 %	65 %	35 %	82 %	18 %

Tabell 14 viser at 79,5 % av de til sammen 34 ytringene som uttrykte grensekryssing i gruppen norsk L1 samtidig uttrykte bevegelsesmåte. Av de til sammen 20 ytringene til gruppen norsk L2 som uttrykte grensekryssing, inneholdt 65 % av dem informasjon om Måte. Til slutt ser vi at 82 % av de 11 ytringene som uttrykte grensekryssing hos gruppen spansk L1 også inneholdt informasjon om bevegelsesmåte. Disse funnene tyder dermed på at det er hvorvidt grensekryssingen blir uttrykt eller ikke som utgjør den største forskjellen mellom gruppene.

Da jeg undersøkte de to situasjonene i *Quest* hver for seg, fant jeg at det var stor forskjell på i hvor stor grad Måte og grensekryssing ble uttrykt i situasjon 1 og 2 i det spanske L1-materialet. Som nevnt ble grensekryssingen /sluttpunktet ikke uttrykt av noen av informantene i beskrivelsen av situasjon 1, og de ble derfor ikke regnet med i den videre analysen av Måte og grensekryssing.⁵⁶ Analysen av situasjon 2 i *Quest* viste derimot at av de 11 informantene som uttrykte grensekryssingen, gav 9 av dem uttrykk for bevegelsesmåte.

⁵⁵ Jeg har regnet beskrivelser som "og så bynner'n å klatre ned og henger etter armen og kommer seg til slutt ned" (informant 4 – norsk L1) som måtesbeskrivelser på grunn av klatre ned, men jeg har ikke regnet med ytringen "prøver å komme ned og strever litt med det (...)" (Informant 10 – Norsk L1).

⁵⁶ Det er verd å merke seg at verbet *bajar* (å bevege seg nedover), som var det mest frekvente verbet i de spanske beskrivelsene av situasjon 1 i flere tilfeller ble kombinert med andre predikater eller måtestillegg. 6 av ytringene

Implisitt grensekryssing

Også i *Quest*-materialet fant jeg eksempler på at grensekryssingen ble uttrykt implisitt. Hos gruppen norsk L1 fant jeg ett tilfelle av slik implisitt grensekryssing, mens jeg fant 5 tilfeller hos gruppen norsk L2 og 4 tilfeller hos gruppen spansk L1. Tabell 15 viser hvor mange av ytringene hvor grensekryssingen ble uttrykt implisitt som inneholdt informasjon om Måte. Av tabellen kan vi se at 4 av 5 ytringer fra gruppen norsk L2 inneholdt informasjon om Måte, samt alle de 4 spansk L1-ytringene. I tillegg inneholdt den ene norske L1-ytringen som uttrykte grensekryssingen implisitt også informasjon om Måte.

Tabell 15: Informasjon om Måte i uttrykk der grensekryssingen er uttrykt implisitt

Norsk L1			Norsk L2			Spansk L1		
+Måte	-Måte	Sum	+ Måte	- Måte	Sum	+ Måte	- Måte	Sum
1	0	1	4	1	5	4	0	4 ⁵⁷

Ved å inkludere tallene fra tabell 15, laget jeg en ny utregning av uttrykk for Måte og grensekryssing i *Quest*-materialet, der også implisitt grensekryssing er tatt i betraktning. Av tabellen ser vi at informantgruppen norsk L2 ligger omtrent midt mellom spansk L1 og norsk L1 både i kategorien **GK+Måte** og **-GK**.

Tabell 16: Uttrykk for Måte og grensekryssing i *Quest* (inkludert implisitt uttrykk for grensekryssing)

	Norsk L1		Norsk L2		Spansk L1	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK + Måte	28	70 %	17	42,5 %	13	32,5 %
GK – Måte	7	17,5 %	8	20 %	2	5 %
-GK	5	12,5 %	15	37,5 %	25	62,5 %
Totalt	40	100 %	40	100 %	40	100 %

til de spanske L1-informantene bestod av *bajar+ måtestillegg*, som i dette eksempelet: *baja con mucha dificultad* (han bevegde seg nedover med store vanskeligheter – informant 1 spansk L1). Denne typen ytringer viser at *bevegelsesmåten* er uttrykt. Grunnen til at jeg ikke har tatt med dette i mine beregninger, er som sagt at jeg kun er interessert i tilfeller der bevegelsesmåte og grensekryssing/sluttpunkt er uttrykt *samtidig*.

⁵⁷ Jeg har regnet *salta por* (hoppe gjennom – informant 8) og *se tira el para abajo* (han kaster seg mot nede – informant 17) som implisitt uttrykk for grensekryssing. Jeg har imidlertid ikke regnet *salta dentro* (hoppe innenfor) som grensekryssende.

5.2.3 Bevegelsesverb brukt i gjenfortellinger av Quest

Tabell 17 viser en oversikt over hvilke bevegelsesverb som er brukt i gjenfortellingene av begge situasjonene i *Quest* samlet. Jeg har kun konsentrert meg om verb som er brukt der grensekryssingen er uttrykt, eksplisitt eller implisitt.

Tabell 17: Bevegelsesverb brukt i begge situasjonene i Quest når grensekryssingen samtidig er uttrykt

Norsk L1		Norsk L2		Spansk L1	
Verb	Antall	Verb	Antall	Verb	Antall
Klatre ned	9	Klatre ned	8 ⁵⁸	Colarse (snike seg inn)	4
Hoppe ned	13	Hoppe ned (gjennom)	6	Meterse (get in) ⁵⁹	3
Komme (seg) ned	6	Komme ned	1	Tirarse (kaste seg)	2
Dette ned (i)	2	Falle ned	3	Entrar (bevege seg inn)	2
Kaste seg ned	3	Kaste seg ned	2	Saltar por (hoppe gjennom)	1
Snike seg ned	1	Snike seg inn	1	Penetrar (trenge gjennom)	1
Krabbe ned	1				
		Gå ned	4		
Totalt	35	Totalt	25	Totalt	13

Som jeg har nevnt tidligere, er *Quest*-materialet litt problematisk å forholde seg til fordi så mange ikke uttrykte grensekryssing eller ikke uttrykte bevegelsessituasjon 1 i det hele tatt. Tallene i tabell 17 blir derfor ikke helt sammenlignbare. Dessuten vet vi at mange spansk L1-informanter brukte flere enn ett verb for å uttrykke bevegelsessituasjonene. I flere tilfeller uttrykte det ene verbet grensekryssingssituasjonen, og det andre bevegelsesmåten. Siden jeg bare har konsentrert meg om verb som brukes når grensekryssingen uttrykkes, har flere måtesverb som ble brukt av spansk L1-informantene falt ut av tabellen. Av den grunn er ikke denne regningen helt representativ. Jeg lar derfor denne tabellen stå uten videre kommentarer foreløpig, og bruker den som grunnlag for drøfting i kapittel 6.

⁵⁸ Her har jeg regnet med informant 16 – norsk L2: ”og han ** nei ** det er ikke å klatre ned”. Hvis jeg ikke regner med denne, blir antallet 7.

⁵⁹ Se fotnote 50.

6 Drøfting av resultater

I dette kapittelet vil jeg vende tilbake til de tre hypotesene jeg presenterte i kapittel 4.1, og diskutere om funnene fra undersøkelsen min kan bekrefte eller avkrefte disse, eller i det minste indikere en *tendens*. Jeg vil behandle de tre hypotesene hver for seg. Den første hypotesen vil bli behandlet grundigst, fordi den gir et godt utgangspunkt for å diskutere hypotese 2 og 3. De kvantitative dataene fra de sju videoscenene blir drøftet i lys av funnene fra *Quest*-materialet, og jeg trekker inn spansk L1-data for å drøfte funn hos gruppen norsk L2. Avslutningsvis vil jeg knytte funnene opp mot hypotesen om språkspesifikk konseptualisering og drøfte den i lys av min undersøkelse.

6.1 Overføring av leksikaliseringsmønstre (Hypotese 1)

Den første hypotesen jeg ønsket å teste, var denne:

1. Norsk L2-informantene vil bruke et leksikaliseringsmønster som er påvirket av førstespråket, og skiller seg fra det norsk L1-informantene bruker, når den semantiske kategorien bevegelse skal uttrykkes i grensekryssingssituasjoner.

I analysen av de sju videoscenene fant jeg at det var signifikante forskjeller mellom leksikaliseringsmønstrene til gruppene norsk L1 og norsk L2 når jeg sammenlignet kategoriene *måtesverb + retningssatellitt*, *måtesnøytralt verb + retningssatellitt/grensekryssingsverb* og *ikke grensekryssing*. Det betyr at det er overveiende sannsynlig at valg av leksikaliseringsmønster avhenger av om man tilhører gruppen norsk L1 eller norsk L2. Fordi jeg har brukt en kvantitativ analyse med et tilfeldig utvalg på 20 personer i hver gruppe, vil disse resultatene kunne indikere at også språkbrukere utenfor mine informantgrupper som har samme egenskaper som mine informanter vil oppføre seg på samme måte. Med andre ord viser resultatene fra undersøkelsen av videoscenene at voksne innlærere av norsk med spansk som førstespråk, som er på et avansert nivå i norsk, vil velge et annet leksikaliseringsmønster når Retning og Måte skal uttrykkes i muntlige beskrivelser av grensekryssingssituasjoner enn språkbrukere som har norsk som førstespråk.

Så langt har jeg bare konkludert med at gruppen norsk L2 vil bruke et *annet* mønster enn norsk L1 i beskrivelsen av slike bevegelsessituasjoner. Hypotesen gikk imidlertid ut på at L2-informantene ville følge leksikaliseringsmønsteret fra *førstespråket spansk*. For å finne ut av dette, er det nødvendig å trekke fram de delene av leksikaliseringsmønsteret der gruppen

norsk L2 skilte seg mest fra norsk L1 og drøfte om disse skillene kan forklares ut fra et typisk spansk leksikaliseringsmønster.

6.1.1 Bruk av måtesverb + retningssatellitt

Andrespråksgruppen viste et variert mønster i beskrivelsene av videoscenene, og ytringene fordelte seg ganske jevnt på de tre kategoriene *måtesverb + retningssatellitt*, *måtesnøytralt verb + retningssatellitt/grensekryssingsverb* og *ikke grensekryssing*. I gruppen norsk L1 fant jeg imidlertid ett ledende mønster, nemlig *måtesverb + retningssatellitt*. Dette mønsteret ble brukt i omtrent dobbelt så mange norsk L1-ytringer som L2-ytringer. Dette funnet er i tråd med hypotesen om at det typiske S-språk-mønsteret består i å kombinere Bevegelse og Måte i verbet mens retningen ligger i en satellitt. Et slikt leksikaliseringsmønster er ikke typisk for V-språket spansk. Denne forskjellen i leksikaliseringen mellom norsk L1 og norsk L2 kan derfor skyldes overføring fra spansk, og kan tyde på at andrespråksinnlærerne ikke har restrukturert de semantiske kategoriene som er etablert i førstespråket.

En lignende tendens fant jeg også i analysen av *Quest*. Funnene derfra viste at gruppen norsk L1 brukte konstruksjonen *måtesverb + retningssatellitt* i omtrent dobbelt så mange ytringer som gruppen norsk L2. I spansk L1-materialet ble ikke denne konstruksjonen funnet i det hele tatt, men jeg fant noen tilfeller av ytringer der både Måte og Retning ble uttrykt ved hjelp av verbet *colarse* (se definisjon av verbet i fotnote 32). Det er også viktig å påpeke at den lave forekomsten av mønsteret **MV+RS** i norsk L2-materialet i *Quest* har sammenheng med at hele 8 informanter ikke beskrev *situasjon 1* i det hele tatt. I tillegg var det mange som ikke uttrykte grensekryssingen / sluttpunktet i beskrivelsen av *Situasjon 2*. Der det forekom uttrykk for grensekryssing /sluttpunkt, brukte et flertall av informantene fra gruppen norsk L2 *et måtesverb* og en *retningssatellitt*. Dette resultatet kan indikere en svak tendens til at andrespråksinformantene nærmer seg målspråkets leksikaliseringsmønster.

6.1.2 Bruk av et måtesnøytralt verb

I analysen av videoscenene fant jeg at *måtesnøytrale verb*, enten i kombinasjon med en retningssatellitt (som i *komme ut*) eller i form av grensekryssingsverbet *krysse*, ble brukt i omtrent 32 % av L2-ytringene, mens det ble brukt i 26 % av L1-ytringene.

Bruken av et *måtesnøytralt verb + retningssatellitt* var omtrent like frekvent hos de to gruppene norsk L1 og norsk L2. Men i bruken av det måtesnøytrale verbet '*komme*' + *retningssatellitt*, er det tydelige skiller mellom informantgruppene. Konstruksjonen

kommer/kjem + *retningssatellitt* fant jeg *kun* i beskrivelsen av scene 20 (lastebil kommer ut av en tunnel) i norsk L1-materialet. I L2-materialet fant jeg derimot bruk av *kommer* + *retningssatellitt* i fem av videoscenene. Konstruksjonen ble mest brukt i scene 20, scene 40 (hund løper inn i veksthus) og scene 45 (passasjerer går om bord i et lite fly), altså de scenene jeg tidligere har kategorisert som ”*inn/ut-situasjoner*”. Et eksempel på en ytring som beskriver scene 40 er ‘*en hund kommer inn et ** grønn hus * på landet*’ (Informant 20 – norsk L2).

På norsk vil det være unaturlig å bruke konstruksjonen *komme inn* i beskrivelsen av scene 40 og 45. Det har sammenheng med perspektivet til betrakteren av bevegelsessituasjonen. Står betrakteren på *innsiden* og ser noe som beveger seg *inn mot* der betrakteren står, er det naturlig å si *komme inn*. Står betrakteren derimot på *utsiden* og ser noe bevege seg *inn*, vil han/hun ikke bruke verbet *komme*. Det samme gjelder om man ser noen bevege seg *ut*. Scene 40 og 45 viser noen som beveger seg *inn* i noe mens betrakteren står på utsiden, mens scene 20 viser en lastebil som beveger seg *ut* av en tunnel *mot* betrakteren. I det sistnevnte tilfellet er konstruksjonen *komme ut* den mest vanlige på norsk. Beveger objektet seg derimot bort fra betrakteren, vil en førstespråksbruker av norsk velge et annet verb enn *komme*, gjerne et måtesverb som for eksempel *gå* eller *kjøre*. Funnene fra scene 20, 40 og 45 viser en tendens til at informanter fra gruppen norsk L2 ikke tar hensyn til betrakterens perspektiv i valg av verbkonstruksjon, men velger det måtesnøytrale verbet *komme*, selv i tilfeller der det ikke er en idiomatisk uttrykksmåte på norsk. Det kan med andre ord virke som om L2-informantene her følger et leksikaliseringsmønster som ligner spansk, ved at Bevegelse og Retning kombineres i verbkomplekset, mens Måten utelates.

Den samme tendensen fant jeg i analysen av de seks spansk L1-ytringene som gjenfortalte bevegelsessituasjonen *en hund som løper inn i et hus* (se kap. 5.1.3). Det spanske verbet *entrar* (bevege seg inn) ble brukt av 5 av de 6 informantene. Dette verbet er ikke bundet av betrakterperspektiv og kan brukes både i betydningen *gå inn* og *komme inn*. Verbet *entrar* inneholder informasjon om bevegelsesretning og grensekryssing, men ikke om bevegelsesmåte. Skal man oversette *entrar* til norsk, vil det mest presise være å bruke et *måtesnøytralt verb* + *retningssatellitten inn*⁶⁰. Den norske konstruksjonen *komme inn* kan derfor sies å ha det samme semantiske innholdet som *entrar*. Andrespråksinformantenes bruk av denne konstruksjonen i tilfeller der det høres unaturlig ut for en førstespråksbruker av norsk, kan derfor tyde på en overføring av spansk leksikaliseringsmønster.

⁶⁰ Vi har riktignok det norske verbet *entre*, men dette verbet er knyttet til spesialområder, og innehar kun deler av betydningen til det spanske verbet *entrar*.

Bruken av grensekryssingsverb (som i *en kvinne som krysser gaten*) var omtrent dobbelt så frekvent i gruppen norsk L2 som norsk L1. Dette funnet svarer til forventningene om at andrespråksinformantene vil følge leksikaliseringsmønsteret fra førstespråket, hvor Retningen ligger i verbet, ikke Måten. Dessuten tilsvarende verbet *krysse* det spanske verbet *cruzar*, som ville være naturlig å bruke på spansk for å uttrykke slike bevegelsessituasjoner. Verbet *krysse* ble, med ett unntak, bare brukt i de såkalte ”*krysse-situasjonene*”, altså i beskrivelsene av scene 16 (kvinne med barnevogn krysser gaten) og scene 30 (ferge krysser elv). At så mange L2-informanter valgte å bruke verbet *krysse* i disse situasjonene, kan også forklares ved hjelp av Andersens ”transfer to somewhere”-hypotese (Andersen 1983), som går ut på at kun trekk som er like i førstespråket og andrespråket vil overføres (se kap 3.4). Overføringen av verbet *krysse* sier oss derfor ikke nødvendigvis noe om konseptualisering.

6.1.3 Uttrykk for grensekryssing

Et annet karakteristisk trekk ved leksikaliseringsmønsteret til gruppen norsk L2 i beskrivelsen av videoscenene var den store andelen som ikke uttrykte grensekryssingen eller sluttpunktet for bevegelsen. Omtrent 36 % av ytringene fra gruppen norsk L2 ga ikke uttrykk for grensekryssingen / sluttpunktet sammenlignet med bare om lag 11 % av norsk L1-ytringene. Den samme tendensen fant jeg også da jeg sammenlignet uttrykk for grensekryssing hos de tre gruppene i gjenfortellingene av de to situasjonene fra *Quest*. Analysen av leksikaliseringsmønsteret i *Quest* viste at det vanligste mønsteret hos de spanske L1-informantene var at grensekryssingen ikke ble uttrykt. Hele 72,5 % av ytringene i gruppen spansk L1 uttrykte ikke grensekryssing i beskrivelsen av disse situasjonene⁶¹, mot 15 % av ytringene fra gruppen norsk L1. Gruppen norsk L2 uttrykte ikke grensekryssing i 50 % av ytringene, og lå dermed midt mellom spansk L1 og norsk L1. Den store andelen av ytringer der grensekryssingen ikke ble uttrykt i L2-materialet, både i beskrivelsene av videoscenene og bevegelsessituasjonene fra *Quest*, kan tyde på en overføring fra spansk. Med andre ord kan dette funnet indikere at det semantiske mønsteret som er etablert fra førstespråket ikke har blitt restrukturert hos andrespråksinformantene.

⁶¹ Det lave antallet ytringer som uttrykte grensekryssingen i *Quest* har naturlig nok sammenheng med at *ingen* av spansk L1-informantene uttrykte grensekryssing / sluttpunkt i *situasjon 1* (*klatre ned fra varde*). Som det er redegjort for i kap. 2.5.2, kan dette forklares ved at en ikke har samme mulighet til å uttrykke sluttpunktet i en nedadgående bevegelse på spansk som på norsk. Også i beskrivelsen av *situasjon 2* (*hoppe ned i et hull*) i *Quest*, var det 8 ytringer der grensekryssingen ikke ble uttrykt.

6.1.4 Bruk av to predikater

Den ledende tendensen i det spanske L1-materialet fra *Quest* var altså at grensekryssingen / sluttpunktet ikke ble uttrykt. Av de ytringene som uttrykte grensekryssingen, var det vanligste mønsteret å bruke to eller flere predikater. En slik uttrykksmåte fant jeg også et par eksempler på i norsk L2-materialet. I beskrivelsen av scene 16 (kvinne med barnevogn krysser gaten) brukte to L2-informanter kombinasjonen *retningsverb + måtesverb* (*triller og så krysser*). Denne uttrykksmåten med to predikater fant jeg ikke hos L1-informantene. Dette ligner derimot på mønsteret jeg fant hos noen spansk L1-informanter i gjenfortellingen av situasjon 2 i *Quest* (f.eks *salta y pasa* (*han hopper og passerer*) og *se cuela y baja* (*han sniker seg inn og beveger seg ned*). Men til tross for at jeg fant innslag av en slik uttrykksmåte i L2-materialet, er forekomsten så beskjeden at jeg ikke kan kalle det en tendens. Det er allikevel et interessant funn, som kan tyde på en overføring fra spansk leksikaliseringsmønster.

6.1.5 Måtesnøytralt verb + måtestillegg + retningssatellitt

Siden bevegelsesmåten ikke bakes inn i verbet i like stor grad på spansk som på norsk, uttrykkes informasjon om Måte gjerne ved hjelp av ulike typer måtestillegg i spanske ytringer. Som vist i 1.2, uttrykkes dette gjerne ved hjelp av et adverb, et gerundium eller en forklarende leddsetning. Et eksempel på en slik ytring på norsk er *han kommer løpende inn døra*, eller *han kom seg ned med litt knall og fall*. Analysen av videoscenene viste imidlertid at ingen av norsk L2-ytringene inneholdt konstruksjonen *måtesnøytralt verb + måtestillegg + retningssatellitt*. Jeg fant riktignok en slik konstruksjon hos én andrespråksinformant i beskrivelsen av situasjon 1 i *Quest*: ‘(...) klatre ned forsiktig (...) han eskli og datte’ (Informant 7 – norsk L2).⁶² Denne konstruksjonen var nesten ikke til stede hos gruppen spansk L1 heller, men jeg fant noen få tilfeller av den hos gruppen norsk L1. Dette funnet stemmer overens med funn fra undersøkelsen til Cadierno (under utgivelse) (se kap. 3.5.2). Hun fant at ingen av de tre innlærergruppene av dansk (med spansk, tysk og russisk som førstespråk) brukte konstruksjonen –**MV**+**MT**+**RS** i særlig grad. Disse funnene støtter Talmys hypotese om at semantiske kategorier som befinner seg *i forgrunnen* vil bli mindre uttrykt enn de som befinner seg *i bakgrunnen* (jf. kap. 2.6).

⁶² Denne ytringen er klassifisert som en kompleks beskrivelse i leksikaliseringsskjemaet.

6.1.6 Oppsummering – hypotese 1

Funnene fra analysen av videoscenene indikerer at det er overveiende sannsynlig at avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk, vil bruke et leksikaliseringssmønster som skiller seg fra det som brukes av norske førstespråksbrukere og heller bruke et som ligner på spansk når de skal uttrykke bevegelse i grensekryssingssituasjoner på norsk. Funnene tyder på at andrespråkstalerne vil bruke konstruksjonen *måtesverb* + *retningssatellitt* i mindre grad enn førstespråkstalerne av norsk. Videre er det sannsynlig at de vil uttrykke grensekryssingen i mindre grad enn personer med norsk som førstespråk. I såkalte ”*krysse-situasjoner*” vil imidlertid andrespråkstalerne bruke grensekryssingsverbet *krysse* i større grad enn førstespråkstalerne. Med andre ord bekrefter funnene hypotese 1. Disse resultatene stemmer i stor grad også overens med funnene fra gjenfortellingene av situasjonene i *Quest*.

At selv andrespråksinnlærere på et *avansert* nivå følger semantiske mønstre fra førstespråket, kan tyde på at de semantiske mønstrene fra førstespråket ikke er restrukturert. På et avansert språklig nivå må man kunne forvente at andrespråksinnlærere kjenner leksikaliseringssmønsteret i målspråket. Allikevel velger de et annet mønster når de skal uttrykke bevegelsessituasjoner spontant. Det kan tyde på at den nye måten å strukturere informasjon på i andrespråket ikke er *automatisert*, altså ikke *restrukturert*.

I det følgende vil jeg drøfte Talmys hypotese om at de semantiske kategoriene som befinner seg *i bakgrunnen* (altså innbakt i verbkomplekset) i et språk er dem som blir uttrykt mest, mens kategorier som må uttrykkes i *forgrunnen* (i et annet element enn verbkomplekset) vil bli mindre uttrykt (jf. kap. 2.6). Dette er utgangspunktet for hypotese nummer 2.

6.2 Uttrykk for bevegelsesmåte hos norsk L1 og norsk L2 (Hypotese 2)

Hypotese nummer to lød slik:

1. Norsk L2-informantene vil uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn norsk L1-informantene når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense / har et sluttpunkt.

I analysen av videoscenene samlet fant jeg signifikante forskjeller mellom gruppene norsk L1 og norsk L2 i deres uttrykk for Måte og grensekryssing/sluttpunkt samtidig. Selv når jeg regnet implisitt grensekryssing som grensekryssing, viste funnene en signifikant forskjell mellom de to gruppene. Dette funnet bekrefter hypotesen om at informantene med norsk som

andrespråk uttrykker bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråksbrukere av norsk i ytringer der de samtidig uttrykker grensekryssing/sluttpunkt.

Funnene fra *Quest* indikerer den samme tendensen. Antall ytringer som uttrykte både bevegelsesmåte og grensekryssing / sluttpunkt var dobbelt så høy hos gruppen norsk L1 som hos gruppen norsk L2. Forskjellen var enda større mellom gruppen norsk L1 og spansk L1. Det er tre ganger så mange ytringer fra gruppen norsk L1 som gir uttrykk for både Måte og grensekryssing / sluttpunkt som fra gruppen spansk L1. Det er imidlertid verdt å merke seg at det er den store andelen ytringer som ikke uttrykker grensekryssing i norsk L2- og spansk L1-materialet som utgjør den største forskjellen. Ved å sammenligne bare den delen av ytringene som uttrykker grensekryssing / sluttpunkt, fant jeg at flesteparten av disse ytringene inneholdt informasjon om Måte både hos gruppen norsk L2 og spansk L1.

I norsk L2-materialet fant jeg ytringer som uttrykte grensekryssing og bevegelsesmåte i omtrent like stor grad i beskrivelsen av situasjon 1 og 2. I gruppen spansk L1 derimot fant jeg kun ytringer som uttrykte bevegelsesmåte og grensekryssing samtidig i gjenfortellingene av *situasjon 2* i *Quest*. Som vi allerede har sett, ble dette i stor grad uttrykt ved hjelp av flere predikater, for eksempel: '*tiene que saltar para poder entrar*' ('Han må hoppe for å klare å komme inn') (Informant 9 – Spansk L1), eller ved hjelp av verbet *colarse*, et verb som i dette tilfellet *kan* inneholde informasjon om både bevegelsesmåte og grensekryssing.⁶³ I lys av hypotesen om at spanske førstespråksbrukere ikke vil uttrykke bevegelsesmåte og grensekryssing samtidig, er dette et overraskende funn. Men som jeg var inne på i kapittel 2.5.2, har det spanske språket mulighet for å uttrykke grensekryssing og bevegelsesmåte i enkelte situasjoner. Bevegelsessituasjon 2 er en slik type situasjon, hvor hovedpersonen *kaster seg ned* i et hull. Dette er en plutselig grensekryssingssituasjon, og i slike tilfeller kan en, i følge Slobin (2004), bruke et måtesverb for å beskrive grensekryssing på spansk.

I motsetning til spansk L1-informantene uttrykte L2-informantene altså kombinasjonen grensekryssing og Måte i beskrivelsen av begge bevegelsessituasjonene i *Quest*, også i situasjon 1, hvor det ikke ville være mulig på spansk. Med andre ord benytter andrespråksinformantene seg her av en uttrykksmåte som ligner norsk når de semantiske kategoriene Måte og grensekryssing skal uttrykkes. Funnene fra *Quest* fungerer bare som kvalitative data, men det er allikevel interessant å merke seg at i alle fall noen av L2-informantene viser tendens til å nærme seg målspråket norsk på dette området.

⁶³ Det er verdt å merke seg at det kun er verbet *colarse* som er brukt av de spanske informantene for å uttrykke *Måte* og grensekryssing. Det kan diskuteres i hvor stor grad av måtesmetning dette verbet egentlig inneholder (jf. fotnote 32).

Funnene fra videoscenene bekrefter hypotesen om at personer med spansk som førstespråk som er på et avansert nivå i norsk, uttrykker bevegelsesmåte i mindre grad enn personer med norsk som førstespråk når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense eller har et slutt punkt. Funn fra *Quest* viste riktignok at både informanter i gruppen spansk L1 og norsk L2 uttrykte grensekryssing og Måte samtidig, men ikke i like stor grad som gruppen norsk L1. Ved å kombinere resultatet av hypotese 1 og 2 ser vi at det er en sammenheng mellom hvordan den semantiske informasjonen Måte er leksikalisert og i hvor stor grad den uttrykkes. Dette bekrefter Talmys hypotese om at semantiske kategorier som uttrykkes i *bakgrunnen* vil bli oftere uttrykt enn dem som uttrykkes i *forgrunnen*. At andrespråksinformantene overfører leksikaliseringsmønsteret fra spansk, fører altså til at kombinasjonen av de semantiske kategoriene bevegelsesmåte og grensekryssing blir mindre uttrykt hos dem enn hos informanter med norsk som førstespråk. Dette funnet kan indikere at andrespråksinformantene ikke har restrukturert semantiske skjemaer som er etablert i førstespråket, og at konseptualiseringsmønsteret fra førstespråket påvirker dem, selv på et avansert nivå i andrespråket.

6.3 Hvilke bevegelsesverb ble brukt? (Hypotese 3)

Den siste hypotesen jeg ville teste, lød som følger:

2. Norsk L2-informantene vil bruke færre måtesverb enn L1-informantene, både i variasjon og frekvens.

Tabell 8 i kapittel 5.1.3 viste hvilke bevegelsesverb som ble brukt av de to gruppene i gjenfortellingene av de sju videoscenene. Det verbet som ble mest brukt av gruppen norsk L2, var *krysse*. Deretter kom verbet *gå*, tett etterfulgt av verbet *komme*. I gruppen norsk L1, var verbet *gå* det mest frekvente, mens verbet *hoppe* lå som nummer to. Verbet *komme* var det tredje mest brukte verbet av gruppen norsk L1. I tillegg var verbet *klatre* ganske frekvent i begge de to gruppene. I kapittel 6.1.2 kommenterte jeg forskjellen på perspektivet til betrakteren i bruken av verbene *komme* og *gå*. I det følgende vil jeg konsentrere meg om bruken av *måtesverb* hos de to gruppene. Analysen av leksikaliseringsmønsteret har allerede avslørt at bruken av måtesverb er mer frekvent hos norsk L1-informantene enn hos norsk L2-informantene. Dette stemmer overens med antagelsen om at andrespråksinformantene ville bruke færre måtesverb enn informantene med norsk som førstespråk. Tabell 9 i kapittel 5.1.3. viste at bruken av måtesverb var mer *frekvent* hos gruppen norsk L1 (87 måtesverb) enn hos

gruppen norsk L2 (50 måtesverb) i beskrivelsene av alle videoklippene samlet. Tabellen viste dessuten at det var større *variasjon* av måtesverb i gruppen norsk L1 enn norsk L2. Skillet mellom de to gruppene var imidlertid ikke oppsiktsvekkende. I analysen av videoscenene brukte norsk L1-informantene 11 måtesverb, mens L2-informantene brukte 7. En liten forskjell i antall måtesverb mellom gruppene var ikke overraskende fordi en ikke venter at andrespråksinnlærere skal ha et like stort leksikon som førstespråksbrukere. Tallene i denne tabellen er imidlertid ikke egnet til å gjøre signifikansutregning. Derfor har jeg verken fått bekreftet eller avkreftet hypotese 3.

Ifølge Cadierno og Lunds (2004) første hypotese om innlærere av dansk med spansk som førstespråk ville innlærerne bruke få måtesverb på dansk, og ingen ”second-tier” måtesverb (148) (se kap. 3.5). Som nevnt i kapittel 3.5.3 har jeg valgt å bruke begrepet *grader av måtesmetning i verb* som erstatning for Cadierno og Lunds todelte leksikon av måtesverb. Min antagelse var at måtesverbene som ble brukt av andrespråksinformantene skulle inneholde lavere grad av måtesmetning enn verbene som ble brukt av førstespråksinformantene. Funnene fra min undersøkelse stemmer i stor grad overens med denne antagelsen. Verbene jeg har karakterisert som måtesverb i L2-materialet er i stor grad høyfrekvente, ”vanlige” verb som kan sies å inneholde lav grad av måtesmetning, slik som *gå*, *hoppe*, *klatre* og *kjøre*. Med ett unntak⁶⁴ brukte de ingen måtesverb som jeg har karakterisert som ”finkornede” (jf. Slobin 2000). Det er viktig å merke seg at heller ikke gruppen norsk L1 brukte måtesverb som inneholdt høy grad av måtesmetning i særlig grad. Jeg fant til sammen to tilfeller av det jeg vil karakterisere som måtesverb med høy grad av måtesmetning i hele norsk L1-materialet, når både ytringene fra *Quest* og videoscenene er regnet med. Disse verbene var *snike* (*seg ned*) og *luske* (*inn*). Dette funnet er noe overraskende⁶⁵ og strider mot Slobins (2000) sammenligning av engelske og spanske måtesverb. En mulig årsak kan være at engelsk har et mye større leksikon av måtesverb enn norsk.

Jeg har ikke gjort en grundig kvantitativ analyse av bevegelsesverbene som er brukt i *Quest*-materialet som i videoscenene. Dette har som sagt sammenheng med det lave antallet ytringer i materialet, og at mange av informantene brukte flere verb, slik at det ble vanskelig å bestemme hvilke verb som skulle være med i en kvantitativ analyse. Jeg har allikevel valgt å bruke dette materialet kvalitativt og drøfte bruken av noen av bevegelsesverbene jeg fant hos gruppen norsk L2. De måtesverbene som ble mest brukt sammen med en retningssatellitt av

⁶⁴ Jeg har karakterisert verbet *snike* som et ”finkornet” måtesverb. Det spanske verbet *colarse* kan ha noe av det samme innholdet som *snike seg inn* (jf. fotnote 32).

⁶⁵ Se for øvrig kap. 7 for forslag til videre forskning på bakgrunn av dette funnet.

gruppen norsk L2 i beskrivelsene av *Quest*, var *klatre* (*ned*), *hoppe* (*ned* / *gjennom*) og *gå* (*ned*). Verbene *hoppe* og *klatre* var også de mest frekvente hos gruppen norsk L1, men verbet *gå* ble ikke brukt av denne gruppen i det hele tatt i *Quest*. Jeg vil i det følgende konsentrere meg om de to verbene *gå* og *klatre* og drøfte bruken av disse hos gruppen norsk L2. Disse verbene ble brukt både i gjenfortellingene av videoscenene og *Quest*.

6.3.1 Verbet *gå* – ikke nødvendigvis et måtesverb

Som vist i 3.5.3 fant Viberg (1993, 2004) at kjerneverbet *gå* ble overgeneralisert hos andrespråksinnlærere av svensk. I min undersøkelse var verbet *gå* frekvent hos både norsk L1- og norsk L2-informantene i gjenfortellingene av videoscenene, men i gjenfortellingene av *Quest* ble verbet kun brukt av gruppen norsk L2. Tre L2-informanter uttrykte at hovedpersonen ‘*går ned*’ fra varden i situasjon 1, og i beskrivelsen av situasjon 2 uttrykte én informant at hovedpersonen ‘*går gjennom*’ hullet. I disse tilfellene ser det ut til at verbet *gå* er brukt som et generelt bevegelsesverb snarere enn et måtesverb (se redegjørelse for kategorisering av måtesverb i 4.8.2). En mulig forklaring på bruken av *gå ned fra varden* kan være at det spanske verbet *bajar* (‘bevege seg nedover’) gjerne oversettes med verbkonstruksjonen *gå ned* på norsk. At flere av andrespråksinformantene brukte konstruksjonen *gå ned* i situasjon 1 i *Quest*, trenger derfor ikke nødvendigvis å bety at de mener å uttrykke at hovedpersonen *gikk ned*, men kanskje bare at han bevegde seg nedover.

Et annet funn fra L2-materialet mitt taler også for at verbet *gå* brukes måtesnøytralt av andrespråksinnlærerne. Dette fant jeg i beskrivelsen av scene 74 (en scene som ikke er analysert nærmere i denne undersøkelsen)

Informant 7 – norsk L2

202. en dame som gikk løpende med ** / ved siden av elva

Informant 10 – norsk L2

106 og en jente ** som gikk løpende ned mot en innsjø / (en vann)

For en førstespråksbruker av norsk ville disse ytringene oppfattes som selvmotsigende. En kan ikke *gå løpende*, enten så *går en* eller så *løper en*. Ytring 202 og 106 over er tydelige eksempler på at verbet *gå* er brukt som et generelt bevegelsesverb. Denne bruken av *gå* på norsk er ikke idiomatisk, og disse funnene kan dermed tale for at verbet i større grad fungerer som et måtesverb for førstespråksbrukere av norsk og som et måtesnøytralt verb for

andrespråksinnlærere. En mulig forklaring på dette funnet finner vi i det spanske verbet *ir*. Dette verbet er svært frekvent på spansk, og det har mange bruksområder akkurat som det norske *gå*. Verbet *ir* er imidlertid et bevegelsesverb som ikke inneholder informasjon om Måte, og det opptrer ofte som et slags hjelpeverb i forbindelse med for eksempel gerundium (*ir corriendo* – 'komme løpende') eller som en del av framtidskonstruksjonen *ir + a + infinitiv* (*voy⁶⁶ a correr* – 'jeg skal løpe'). Den utvidede bruken av verbet *gå* hos andrespråksinformantene i undersøkelsen min kan dermed også skyldes at den semantiske kategorien som er knyttet til verbet *ir* på spansk ikke er restrukturert.

I tellingen av verbene har jeg hittil klassifisert verbet *gå* som et måtesverb, så sant det ikke er åpenbart at det bare er ment som et generelt bevegelsesverb (jf.4.8.2). I ytringer som *hunden gikk inn i veksthuset*, har jeg definert *gå* som et måtesverb, men det betyr ikke nødvendigvis at informanten har brukt verbet *gå* i betydningen *bevege seg inn i veksthuset på en måte som innebærer bruk av to bein*. Det kan like gjerne være at verbet *gå* er brukt som et måtesnøytralt bevegelsesverb i mangel av et mer presist måtesverb. Det vide bruksområdet til verbet *gå* gjør det med andre ord vanskelig å vite hva informantene har ment å uttrykke i ytringer som *hunden gikk inn i veksthuset*. Det er åpenbart at verbet her fungerer som et bevegelsesverb, men om informanten har ment å uttrykke bevegelsesmåten eller om *gå* i dette tilfellet er måtesnøytralt, er nærmest umulig å avgjøre. Eksempelene på bruken av verbet *gå* fra *Quest*-materialet kan imidlertid tyde på at verbet brukes måtesnøytralt i større grad av andrespråksinformantene enn førstespråksinformantene. Dette støtter i så fall hypotesen om at avanserte andrespråksinnlærere med V-språket spansk som førstespråk forener Bevegelse og Måte i verbet i mindre grad enn førstespråksbrukere av S-språket norsk.

6.3.2 Klatre ned

Det andre verbet jeg vil trekke fram, er verbet *klatre*. Hele 8 andrespråksinformanter brukte verbkonstruksjonen *klatre ned* i beskrivelsen av situasjon 1 i *Quest*. Dette strider mot det jeg ventet meg å finne hos L2-informantene. *Klatre ned* gir uttrykk for både bevegelsesretningen (*nedover*), og det markerer et slutt punkt (*ned*). I tillegg gir denne verbkonstruksjonen uttrykk for Måte. Å *klatre* betyr ifølge Dokumentasjonsprosjektets bokmålsordbok å "arbeide seg oppover el. nedover med hender el. føtter (...)".⁶⁷ Som vist i 2.5.2 forekommer kombinasjonen

⁶⁶ *Voy* = 1. pers. entall av *ir*.

⁶⁷ <http://www.dokpro.uio.no/perl/ordboksoek/ordbok.cgi?OPP=klatre&ordbok=bokmaal&alfabet=n&renset=j> (Oppsøkt: april 2009)

av Måte og grensekryssing svært sjelden i spansk. Av den grunn ventet jeg ikke å finne denne konstruksjonen i så stor grad hos norsk L2-informantene.

Verbet *klatre* er interessant å trekke fram av en annen grunn også. Som vi så i definisjonen, kan det norske verbet *klatre* innbære en bevegelse som går både *opp* og *ned*. Det tilsvarende spanske verbet *trepar* betyr ”å bevege seg oppover til et sted som ligger høyt eller lite tilgjengelig ved hjelp av føtter og hender”.⁶⁸ Kobler man Slobins ”thinking for speaking”-hypotese sammen med dette, kan man vente seg at kombinasjonen av *klatre* + *ned* skulle være fremmed for informanter med spansk som førstespråk. Ifølge blant andre Slobin (1993) ville det også være ekstremt vanskelig å restrukturere slike semantiske kategorier når man snakker et andrespråk, også for andrespråksinnlærere på et ganske avansert nivå. Disse funnene viser imidlertid det motsatte. 8 av informantene med norsk som andrespråk brukte uttrykket ”å klatre ned” i Situasjon 1 i *Quest* mot 9 av informantene med norsk som førstespråk. I tillegg er det verdt å merke seg ytringen til informant 13, som var inne på verbet *klatre* i forbindelse med beskrivelsen av situasjonen, men korrigerer seg selv:

Informant 13 – norsk L2

53 og han # ikke klatrer

54 men går ned ** den #/ den # # / ned de steinene

Også informant 16 uttrykte usikkerhet rundt bruken av verbkonstruksjonen *klatre ned*:

Informant 16 – norsk L2

30 og han ** nei ** det er ikke å klatre ned⁶⁹

Dette er et interessant funn i lys av Slobins påstand om at V-språksbrukere er mindre oppmerksomme på Måte enn S-språksbrukere idet de er i ferd med å ytre seg. Informant 13 og 16 viser her tydelig at de er oppmerksomme på bevegelsesmåte. Jeg tolker det som om de, ved å uttrykke verbet *klatre*, kanskje viser et behov for å uttrykke Måte, men de ”får det ikke helt til å stemme” med retningen. Med andre ord kan det virke som andrespråksinformantene ikke har problemer med å forestille seg den semantiske kategorien Måte, men det er å finne en god måte å uttrykke dette på leksikalsk som skaper problemer for disse to informantene.

⁶⁸ (Min oversettelse) Original: “Subir a un lugar alto o poco accesible valiéndose y ayudándose de los pies y las manos”. Hentet fra: http://buscon.rae.es/draeI/SrvltConsulta?TIPO_BUS=3&LEMA=trepar (Oppsøkt: april 2009)

⁶⁹ Denne ytringen er regnet med blant de 8 som uttrykte *klatre ned* i tabell 17 i kap. 5.2.3.

6.4 Hypotesen om språkspesifikk konseptualisering i andrespråksproduksjon

Resultatene fra undersøkelsen min støtter altså hypotesene om at avanserte

andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk, vil følge leksikaliseringsmønstre fra førstespråket og uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråkstalere av norsk når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense. I studien har jeg primært undersøkt hva mine informanter *uttrykker*, ikke hva de *tenker* eller *oppfatter*. Men siden alle informantene ble utsatt for samme visuelle stimuli i forkant av ytringene, kan deres språklige uttrykk også fortelle noe om hvordan de har tenkt i forkant av ytringene, i den såkalte *preverbale* fasen. De språklige uttrykkene forteller oss hvilken informasjon språkbrukerne har valgt å uttrykke, og hvilken informasjon de har utelatt. Som vist i 3.2 står hypotesen om språkspesifikk konseptualisering i motsetning til Levelts (1989) påstand om at den preverbale fasen (konseptualiseringen) er *språkuavhengig*, og at det kun er ulike språks begrensninger som hindrer språkbrukerne å uttrykke den semantiske informasjonen de ønsker. Von Stutterheim (m.fl.) formulerer dette problemet i følgende sentrale spørsmål:

It is an empirical question to find out whether speakers of different languages already follow different paths in organising information within the conceptualizer or whether the outcome of these processes is language independent and then forced into different linguistic moulds (von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002: 182).

Det er svært problematisk å forholde seg til dette spørsmålet, og det er fremdeles behov for med mer psykolingvistisk forskning på feltet. Men ved hjelp av min undersøkelse av avanserte andrespråksinnlærere mener jeg allikevel kanskje å ha kommet litt nærmere et mulig svar. Hvis språkbrukeres konseptualisering er lik uavhengig av hvilket førstespråk man har, ville bruk av et andrespråk med en annerledes organisering av semantisk innhold enn førstespråket gi språkbrukerne nye muligheter til å uttrykke semantisk informasjon som førstespråket ikke ga. Hvis andrespråksbrukere virkelig ønsket å få fram denne informasjonen, ville det være enkelt for dem å uttrykke dette på andrespråket, så sant de hadde tilegnet seg det nye mønsteret for organisering av semantisk innhold. Andrespråksinnlærerne i min undersøkelse var på et så avansert nivå at det var forventet at de hadde tilegnet seg organiseringen av semantisk innhold i norsk. Resultatene av undersøkelsen min viste imidlertid at andrespråksinnlærerne fulgte mønster fra førstespråket sitt til tross for at dette ikke var idiomatisk på norsk. Disse resultatene antyder at utvelgelsesprosessen i den *preverbale* fasen har vært ulik hos gruppene norsk L1 og norsk L2. Forskjellen mellom gruppene kan forklares med at semantiske kategorier fra spansk ikke har blitt restrukturert. Dette støtter Slobin og von Stutterheims (m.fl.) hypotese om at det er ekstremt vanskelig å

restrukturere konseptualiseringsmønstre eller ”thinking for speaking”-mønstre fra førstespråket.

En mer kvalitativ analyse av resultatene har imidlertid også vist eksempler som tyder på at det er mulig å restrukturere den språkspesifikke konseptualiseringen, og ta i bruk mønstre som ligger nærmere målspråket. Eksempler på en slik restrukturering fant jeg for eksempel i bruken av konstruksjonen *klatre ned*. Til tross for at det ikke er mulig å uttrykke dette på spansk, tok andrespråksinformantene her i bruk muligheten for å uttrykke bevegelsesmåte som ligger i det norske språket. Men selv om jeg fant enkelte tilfeller hvor andrespråksinformanter benyttet seg av informasjonsorganisering som er naturlig på målspråket, viser tallene fra den kvantitative undersøkelsen en tydelig tendens til at andrespråksinnlærere følger informasjonsorganisering fra førstespråket når den semantiske kategorien Måte skal uttrykkes i grensekryssingssituasjoner.

7 Avslutning

Denne studien har hatt som mål å teste ut om grunnleggende språkspesifikke forskjeller kan ha innvirkning på hvordan språkbrukere konseptualiserer bevegelsessituasjoner når de skal gjenfortelle dem. Med utgangspunkt i Talmys semantisk baserte inndeling i V-språk og S-språk har jeg undersøkt hvordan og i hvor stor grad bevegelsesmåte uttrykkes av avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk. For å finne ut av dette, framsatte jeg tre hypoteser: (1) Andrespråksinnlærerne vil bruke et leksikaliseringsmønster som skiller seg fra målspråket og ligner førstespråket når den semantiske kategorien bevegelse skal uttrykkes i grensekryssingssituasjoner. (2) Andrespråksinnlærerne vil uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråksbrukerne av norsk når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense eller har et slutt punkt. (3) Andrespråksinnlærerne vil bruke færre måtesverb enn språkbrukere med norsk som førstespråk, både i variasjon og frekvens.

Ved hjelp av en kvantitativ analyse av muntlige gjenfortellinger av sju videoscener, har jeg fått bekreftet de to første hypotesene. Funn fra gjenfortellingene av stumfilmen *Quest* viste også samme tendens. Disse resultatene kan fungere som støtte for hypotesen om språkspesifikk konseptualisering. At selv avanserte andrespråksinnlærere benytter seg av leksikaliseringsmønstre fra det typologisk ulike førstespråket, kan tyde på en manglende restrukturering av semantiske kategorier som er etablert gjennom førstespråket, og dette kan være med å støtte hypotesen om språkspesifikk konseptualisering.

Den tredje hypotesen jeg framsatte, dreide seg om bruk av måtesverb. Analysen av videoscenene og *Quest* viste en svak tendens til at førstespråksinformantene brukte flere måtesverb enn andrespråksinformantene sammenlagt, og de brukte noe større variasjon av slike verb. Den kvalitative analysen av bevegelsesverbene viste også at verbet *gå* i større grad ble brukt som et måtesnøytralt bevegelsesverb av andrespråksinformantene enn av førstespråksinformantene (jf. Viberg 1993, 2004). Men skillene mellom gruppene var ikke oppsiktsvekkende, og tallene i denne delen av undersøkelsen egnet seg ikke for signifikansutregning. Derfor fikk jeg verken bekreftet eller avkreftet den tredje hypotesen. Den lave variasjonen av måtesverb jeg fant både hos gruppen norsk L1 og norsk L2, kan ha sammenheng med at materialet i undersøkelsen ikke var godt nok egnet for å undersøke verb. Blant annet var bevegelsessituasjonene, som ble brukt som visuelle stimuli, av en slik karakter at det var naturlig for førstespråksinformantene å bruke relativt vanlige, høyfrekvente bevegelsesverb som *gå*, *komme*, *hoppe* og *klatre*. Det kunne derfor ha vært interessant å sammenligne funn fra denne undersøkelsen med et større materiale fra både spansk L1, norsk

L1 og norsk L2 (med spansk som L1) som i større grad inviterer til variert bruk måtesverb. Med en slik undersøkelse kunne man kommet nærmere et svar på om variasjonen av måtesverb er større hos informanter med S-språket norsk som førstespråk enn hos informanter med V-språket spansk som førstespråk, og om dette gjenspeiler seg i avansert andrespråksproduksjon.

I kapittel 2.5.2 viste jeg at det spanske språket, med noen få unntak, ikke kan uttrykke grensekryssing og Måte samtidig. Min antagelse var derfor at grensekryssingen ville bli uttrykt, mens Måten ville bli utelatt i andrespråksbrukernes beskrivelser av grensekryssingssituasjoner. I testingen av hypotesene undersøkte jeg derfor *kun* de ytringene der grensekryssingen ble uttrykt. Det resulterte i at jeg skilte ut et stort antall ytringer som ikke ble undersøkt nærmere. Andelen ytringer som ikke uttrykte grensekryssing i bevegelsessituasjonene jeg valgte ut, viste seg å være mye høyere enn forventet. I et senere prosjekt kunne det derfor være interessant å ta tak i ytringene som ikke uttrykte grensekryssing og undersøke hvor mange av dem som inneholdt informasjon om Måte.

Datamaterialet fra videoscenene i studien min inneholder et stort antall ytringer som beskriver enkle bevegelsessituasjoner. Det har vist seg å være godt egnet til å undersøke leksikaliseringssmønstre og uttrykk for bevegelsesmåte generelt. Materialet fra videoscenene kan derfor brukes til å stille nye forskningsspørsmål om uttrykk for bevegelsesmåte med bakgrunn i hypotesen om *språkspesifikk konseptualisering*. Det kan blant annet sammenlignes med tilsvarende materiale fra avanserte andrespråksinnlærere av norsk med flere typologisk ulike førstespråk. Et forslag kunne være å undersøke avanserte andrespråksinnlærere av norsk med S-språkene *engelsk, tysk, nederlandsk, finsk, russisk* eller *kinesisk* som førstespråk sammenlignet med innlærere med V-språkene *spansk, fransk, tyrkisk* eller *japansk* som førstespråk.

Vedlegg

Forklaringer til transkripsjonene (*vedlegg 1*)

Transkripsjoner norsk L2 – Videoscener

- Scene 16 – Kvinne krysser gaten med barnevogn (*vedlegg 2*)
- Scene 18 – Gutt hopper fra kommode ned på madrass (*vedlegg 3*)
- Scene 20 – Lastebil kommer ut av en tunnel (*vedlegg 4*)
- Scene 30 – Ferge krysser elv (*vedlegg 5*)
- Scene 40 – Hund løper inn i veksthus (*vedlegg 6*)
- Scene 45 – Passasjerer går om bord i et lite fly (*vedlegg 7*)
- Scene 77 – Gutt klatrer opp på en vogn med høy (*vedlegg 8*)

Transkripsjoner norsk L2 – Quest

- Scene 3 (*vedlegg 9*)
- Scene 4 (*vedlegg 10*)

Spørreskjema informanter (*vedlegg 11*)

Forklaringer til transkripsjonene (vedlegg 1)

Pauser

Lang pause markeres med *

Kort pause markeres med **

(Lengden på pausene vil variere med informantens talehastighet.

*** er benyttet ved pauser som naturlig inngår i talen til informanten, d.v.s. der han f.eks. trekker pusten, eller de pauser man som lytter vanligvis ikke fester seg ved.

** er benyttet ved merkbare pauser, pauser som er påfallende lange i forhold til informantens normale taletempo.)

Pauser som faller på slutten av en linje (frase eller informasjonssekvens) er ikke transkribert.

Irregulære ytringer

Utydelige ytringer markeres med (), hvor det man mener å ha forstått står i parentes, f.eks. (glassflaske).

Uforståelige ord markeres med (-), hvor én bindestrek står for hvert antatte ord, opp til tre streker.

Påbegynte, ufullførte ord markeres med det som er uttalt, samt -, f.eks. "fl-"

Påbegynte, ufullførte fraser ("setninger") markeres med / dersom frasen brytes av for å erstatte en del med en ny (f.eks. "Det er en tankbil / melkebil som kjører over en bro").

Dersom frasen brytes av fullstendig og det aldri kommer noen avslutning, enten fordi informanten begynner på en helt ny setning eller ikke sier mer om den gitte scenen, markeres dette med /.

Fyllord, f.eks. "eh", "em", "æh" og "hm", markeres med #

Latter er ikke transkribert.

Kodeveksling er markert med **fet type**. Der informantene bruker *spanske* ord, har jeg plassert en oversettelse til norsk i en fotnote.

Kodeveksling mellom norsk og *engelsk* er ikke oversatt.

Kommentarer

Kommentarer fra lytter til informant under opptaket er tatt med i *kursiv*.

Hver ytringsenhet innledes med et ytringsnummer (f.eks. "1."). Dette gjør det bl.a. klart at linjeskift som skjer av plasshensyn ikke er det samme som linjeskift som markerer ny ytring.

Transkripsjoner norsk L2 – Videoscener

Scene 16 – Kvinne krysser gaten med barnevogn (vedlegg 2)

INFORMANT 1

- 64 nå har jeg sett en dama
65 som krysser over gata med en (barnevogn) og et barn

INFORMANT 2

- 37 en dame ** med en vo- / en / en vogn ** krysser # gata på noen sted
38 som (sammenlignes om **) Norge

INFORMANT 3

- 27 en dame med ** barn i ** vogn krysser # gata

INFORMANT 4

- 29 en dame med ** sin sønn
30 og en (banevogn)/ barnevogn

INFORMANT 5

- 32 en kvinne med hvite sokker som krysser over veien **
33 med ** en # ja # en vogn med / med barn

INFORMANT 6

- 27 en dame som # krisser # en gate med ** en / et barn på# / på / på en vogn

INFORMANT 7

- 41 en dama som (hadde) krysse med # barnevogn
42 (hadde) krysse veie ** med (det) barnevogn
43 etter en bil har ** kjørt forbi

INFORMANT 8

- 37 en kvinne med ** barnevogn **
38 trur jeg
39 som ** går over gata

INFORMANT 9

- 33 vi ser i ** / i det fjerne en dame
34 som krysser gata ** / gata med ** et barne- / barnevogn

INFORMANT 10

19 en ** kvinne som krysset gaten med barnet sitt

INFORMANT 11

36 det er en dame
37 som krysser gata
38 og ** trille ** barnevogn eller noe sånn

INFORMANT 12

34 en kvinne som # tri- / # triller et barn #(i) / # over veien

INFORMANT 13

80 det er en gate
81 og så ser man en mor
82 som triller en vogn
83 og så krysser veien
84 # ja ** det var sånn ** vind eller sånn ** skyete vær

INFORMANT 14

29 en dame som krysser ** veien med ** /
30 så ikke den ** / barnevogn kanskje med to ** eller et barn / to barn
31 så ikke
32 hvor mange det var

INFORMANT 15

31 en ** kvinne med en barnevogn krysser gata midt ** på veien
32 (det er) utenfor ** kryssefelt

INFORMANT 16

52 ja en ** kvinne ** og /
53 som krysser gata med barnevogn

INFORMANT 17

31 en dame med barnevogn som krysser gata * ikke på fotgjengerfelt * i et boligstrøk

INFORMANT 18

32 oj en dame triller en liten jente
33 # krysser gate
34 farlig

INFORMANT 19

34 ja en ** dame krysser en motorvei

35 og hun ** # har en ** barn**vogn eller ** stol

INFORMANT 20

23 # en dame krøsser / krysser ** en ** vei

24 (---)

Scene 18 – Gutt hopper fra en kommode ned på en madrass (vedlegg 3)

INFORMANT 1

- 69 nå har jeg sett et ivrig barn
70 som ** bare hopper fra en kommode og til en madrass
71 (og så) ** / for å ha det gøy

INFORMANT 2

- 40 en liten gutt hopper fra en **# møbler til # slags madrass
41 som ligger på gulvet
42 og han var ** overraskelse

INFORMANT 3

- 29 et barn hopper fra ** / fra et bord til * / til bakken

INFORMANT 4

- 32 et barn som leker
33 og ** faller ned fra en kommode til en madrass

INFORMANT 5

- 35 et barn som leker
36 og kaster seg over kommoden # / fra kommoden til (noen) slags madrasser
37 som ligger på gulvet
38 (det er) ** sannsynligvis gjesterom ** (der)

INFORMANT 6

- 29 en liten gutt som er på et # soverom
30 han står på en kommode
31 og hopper derfra ned til en # madrass

INFORMANT 7

- 45 en gutt
46 han er ** klar til å klatre opp av senga opp (på) ** kommode
47 og hopper fra det kommode til en(d) ** madrassen i gulvet
48 og ble veldig fornøyd med seg sjøl ** tydeligvis

INFORMANT 8

- 42 et som barn som# klater på ** kommode på rommet sitt
43 litt rotete

INFORMANT 9

- 39 vi ser en liten gutt
- 40 som hopper fra ** en kommode (eller) ** til en madrass (nedpå) gulvet

INFORMANT 10

- 21 et barn som leker i rommet sitt

INFORMANT 11

- 40 (det er) liten barn
- 41 som skal hoppe fra en kommode ** ned ** til madrasser

INFORMANT 12

- 36 en gutt som # prøver å hoppe fra ** kommoden til ***# puten
- 37 som ligger i / på gulvet
- 38 som hopper

INFORMANT 13

- 92 det er en gutt
- 93 som ** klatrer på en kommode
- 94 og så hopper ned
- 95 han er på en / et rom
- 96 og så hopper inn i en madrass ** fra kommoden / fra toppen av kommode til
madrasse ** på ** gulvet

INFORMANT 14

- 36 liten unge som krabber
- 37 og ** skal hoppe fra en ** kommode / eller hoppa fra en kommode
- 38 ikke så høy altså

INFORMANT 15

- 35 et barn har klatret opp kommoden
- 36 og ** hopper ned til ** en madrass
- 37 som ligger på gulvet

INFORMANT 16

- 59 ja det er en gutt
- 60 som kla**trer / nei han hopper fra en kommode til en ** madrass
- 61 som ser veldig ** glad ut

- 62 det var / [jeg tror] det var på soverommet * / (i soverom)
63 <jeg tror>

INFORMANT 17

- 33 en liten gutt som hopper fra kommoden sin oppå ** / oppå en madrass
34 som ligger på gulvet

INFORMANT 18

- 37 oj en liten je- / en liten gutt klatrer opp
38 og skal hoppe til en madrass
39 og han klarer det godt
40 og blir glad

INFORMANT 19

- 37 en liten barn som står på en kommode #
38 og ** ja / og hopper mot # ** ja madrass
39 som ligger på gulvet

INFORMANT 20

- 26 et barn ** leker i et rom
27 og han ler
28 på grunn av alt som han ** gjør

Scene 20 – Lastebil kommer ut av en tunnel (vedlegg 4)

INFORMANT 1

- 75 nå har jeg sett en brannbil
- 76 som gikk (i noen) en tunnel
- 77 som var ** nesten akkurat like brei som ** brannbilen
- 78 så litt skummelt ut ** og farlig

INFORMANT 2

- 45 en lastebil mercedes kommer gjennom en ** tunnel
- 46 og det kommer ** sakte

INFORMANT 3

- 31 det kommer en lastebil fra en * tunnel

INFORMANT 4

- 36 en ** lastebil som ** går ut av en ** tunnel

INFORMANT 5

- 42 en lastebil som kommer ** igjennom en nokså trang tunnel

INFORMANT 6

- 32 en lastebil som kjører ut av en steintunnel

INFORMANT 7

- 50 en lastebil som kommer kjørende mot oss ** gjennom en tunnel
- 51 ganske ** trang tunnel

INFORMANT 8

- 46 # * # jeg trur
- 47 at det var en brannbil
- 48 som kom ut av en tunnel

INFORMANT 9

- 43 det er en lastebil
- 44 som ** / som kjører gjennom en tunnel
- 45 eller vi ser han eller lastebilen komme ut av tunnelen

INFORMANT 10

23 (ja) lastebil som kjører ut fra ** tunnel

INFORMANT 11

45 det er en lastebil

46 som kommer ut fra en tunnel **/ som kjøre ut

INFORMANT 12

40 # lastebil som ** kommer ut av en tunnel

INFORMANT 13

104 vi ser en tunnel

105 og så er det en lastebil

106 som kommer ut av tunnelen / eller inn i tunnelen

107 jeg vet ikke

108 fordi det er ganske mye # ** stein ** der

109 hvor vi ser

110 han ko- / (ko-) / kommer til

INFORMANT 14

40 en lastebil som kjører ut av en tunnel

INFORMANT 15

39 en ** svær lastebil ** kommer gjennom en ** tunnel

INFORMANT 16

65 det er en buss

66 som går igjennom en (-) tunnel

67 ja en stor # / ja det var vel en last**ebil

INFORMANT 17

39 en lastebil som kjører ut av en ** vedig smal ** # / en tunnel ** / veldig smal tunnel

INFORMANT 18

43 der kommer toget

44 nei det er ikke en tog

45 det er en lastebil ** # på tunnel
46 og krysser

INFORMANT 19

42 # en stor bil / lastebil kommer fra en tunnel

INFORMANT 20

30 # en stor bil ** # kommer ** til oss

Scene 30 – Ferge krysser elv (*vedlegg 5*)

INFORMANT 1

114 nå så jeg en sånn / en båt / en ferje

115 (son) ** / på en vannkanal eller en sånn ja.

INFORMANT 2

70 det er en ferje

71 så kommer til ** haven # ** på et ** / et nydelig sted

INFORMANT 3

48 det var et båt

49 som krysser ** et elv **/ en elv

INFORMANT 4

54 en båt / en ferje

INFORMANT 5

66 # en # båt ** i en slags elv / fjord

67 i en sånn sommerlandskap ** med fjell

INFORMANT 6

48 ja vi så en veldig stor båt

49 son # krysser # en # veldig bred/

INFORMANT 7

73 en **ferry** som krysser** (det) elva fra den høyre sida til det venstre ** side

74 i noe som det ser ut som fjord / (norskefjord)

INFORMANT 8

66 # en fjord **

67 det er en båt i midten

68 som kjører forbi

INFORMANT 9

67 # ** en båt

68 vi ser i det fjerne en båt (i) /
69 som krysser en elv ** (i en landsby)

INFORMANT 10

37 det var en ** **ferry**
38 som ** krysser en fjord eller en elv

INFORMANT 11

68 der er en ** båt
69 som * ja ** / som kommer inn i ** en fjord

INFORMANT 12

59 en ferge som krysser en elv

INFORMANT 13

156 nå ser vi en elv ** med en kjip / en sånn bå- / ja cruise / nei / ja kanskje var en ferje
157 som krysset fra den ene siden til den andre
158 og så to ** fjell på hver side av elven

INFORMANT 14

57 en båt som ** kjører ** kanskje i en fjord

INFORMANT 15

57 en ** **ferry** nærmer seg ** havnen eller ** / ikke havnen men * ja

INFORMANT 16

88 ja ** det er en båt oppå # en /
89 det så ut som liten fjord ** / nei
90 en slags hurtigrute ** / mini-hurtigrute

INFORMANT 17

60 det ser ut som en slags ** ferge eller noe sånt
61 som ** krysser en elv

INFORMANT 18

65 og en hurtigbåten ** som skal krysse ** fra en øy til den andre

INFORMANT 19

63 og så er det en # stor elv med en hvit # båt ** stor båt også

INFORMANT 20

43 # vi ser en landskap

44 hvor det finnes en båt

45 det kunne være en fjord ** eller et sted i tyskland

Scene 40 – Hund løper inn i veksthus (vedlegg 6)

INFORMANT 1

152 nå så jeg en hund
153 som kom i en liten ** / et hus eller noe sånn
154 det ser ut som
155 det er sommer
156 og det så ut som
157 hunden bodde der
158 (det så ut som)
159 han var kjent

INFORMANT 2

101 # en hund ** går inne på en ** [ja hva heter det] # (--) på en hage
102 <ja hva heter det>

INFORMANT 3

61 en gris kommer inn / inn i en * / en # gul # hus

INFORMANT 4

73 en bikkje som går inn i en #
74 hva heter det
75 et glasshus

INFORMANT 5

91 en * hund som kommer inn en # (verthus)

INFORMANT 6

61 en hond som kommer inn i et # drivhus

INFORMANT 7

96 en bikkja som (---) inne på den ** (--) glasshus
97 og svinge med det ** halen

INFORMANT 8

89 en bikkja som er ute i hage
90 og som går inn på den ** ah glasshuset

INFORMANT 9

83 en hund som løper inn i et ** hus eller rom eller ** hva det var

INFORMANT 10

51 en hund som går inn i ** hu-/ i et hus

INFORMANT 11

85 det er en hund

86 som går inn ** et hus

INFORMANT 12

76 en hund som går inn i noe

77 som het- / ser ut som en **#**# drivhus

78 oj ** tar litt tid

INFORMANT 13

199 nå er det en ** / et drivehus? / drivhus (-) ja

200 # og det var en ** hund

201 som gikk inn i drivhuset

202 # det var sol og ja

203 døren var åpen

204 da ** kom hunden inn

INFORMANT 14

71 en hund til gikk til en sånn / [å hva heter?] ** / d- / d- / drivh- / drivhus / planter

72 <å hva heter?>

73 (vet ikke)

INFORMANT 15

70 en hund går inn i en ** # ** ja driv- / drivhus eller noe sånn

INFORMANT 16

116 en hund som kommer seg inn i ** et lite hus

117 hvor det er sannsynlig ** plan**ter

INFORMANT 17

79 en hund som ** går inn i en / et drivhus ** i en sånn hage

INFORMANT 18

79 det er en hund

80 som kommer inn i hage

INFORMANT 19

83 hva er dette?

84 # ** okei * det var en dyr

85 som ** gikk inn i en ** glasshus eller

86 (nei jeg vet ikke -)

INFORMANT 20

62 en hund kommer inn et ** grønn hus * på landet

Scene 45 – Passasjerer går om bord i et lite fly (vedlegg 7)

INFORMANT 1

- 170 (en to tre)
171 nå så jeg fire fem menn
172 som tok en [så ut som] sånn en ** / en privatfli eller privatfly
173 <så ut som>

INFORMANT 2

- 111 fire eller fem menn går inne / oppe trappa til # et fly ** / et lite små- /# lite ** fly

INFORMANT 3

- 67 flere menn går opp i / i**/ i / i et fly/ et lite fly

INFORMANT 4

- 82 det var noen personer / passasjerer
83 som går inn i en ** liten ** flymaskin

INFORMANT 5

- 105 # ** en gjeng ** menn som kommer inn i en (esmå liten) fly

INFORMANT 6

- 67 noen som kommer inn i et lite propellfly

INFORMANT 7

- 105 i en flyplass vi ser fem seks estykker
106 som ** går oppe ** inne på den liten fly / sånn en **la**⁷⁰ cesnafly
107 lite ikke kommersialfly

INFORMANT 8

- 97 liten fly **
98 og det er ** seks eller fem ** menn
99 som s- / som skal ** ut og fly

INFORMANT 9

- 94 vi ser noen menn

⁷⁰ **la** – *spansk*: bestemt artikkel, hunkjønn, entall

95 som går inn ** i et fly

INFORMANT 10

56 flere menn som går i en ** liten / inn i en liten fly

INFORMANT 11

95 det er noen passasjerer

96 som går ** inn i et fly

97 en liten fly

INFORMANT 12

86 et lite fly som #/ flere mennesker som går ombord et lite ** fly

INFORMANT 13

228 nå ser vi et lite fly / et sånn propellfly

229 og ** ja og så ser vi mange ** mennesker

230 som kommer ** o- / kommer ombord

231 de går oppover trappa

232 kommer inn i ** flyet

233 det var sånn sol

234 og den var i / ja ** en eller annen flyplass

INFORMANT 14

82 # flere personer som går ombord på en liten fly

83 (avionette?)

INFORMANT 15

77 fire fem stykker gå inn i en liten ** fly

78 klatre opp trappene og (går i en) ** fly

INFORMANT 16

132 det er en to tre fire fem mennesker

133 som kommer inn i en liten ** # fly * på flyplassen

135 jeg vet ikke

136 hvor mye jeg skal fortelle

INFORMANT 17

93 fire menn som går inn i et lite fly

INFORMANT 18

88 flere personer som kommer ** / kommer i et / en fly

89 det er fem seks personer

90 som skal ** ombord

INFORMANT 19

96 en liten gruppe som går inn i ** # ** liten fly

97 bratt

INFORMANT 20

70 # noen menn kommer inn ** en liten ** fly

Scene 77 – Gutt klatrer opp på en vogn med høy (vedlegg 8)

INFORMANT 1

304 og nå ser jeg en liten gutt
305 som * klatrer opp i en ** / en / en bil
306 en ** som har masse høy /
307 som er laste av ** bare høy
308 så (det) ut som

INFORMANT 2

179 en liten gutt ** løper mot en ** bil
180 og går opp
181 # ** kanskje han vil være inne der

INFORMANT 3

123 det er / det var en lastebil
124 som hadde masse ** # masse ting bak
125 og det / en gutt klater opp ** i ** lastebilen

INFORMANT 4

138 en gutt ** fra en bondegård
139 som prøver å ** klatre en / en # ganske stor # vogn ** full av korn

INFORMANT 5

183 en liten blond gutt ** veldig aktiv og ** sprekk
184 klatrer opp på en ** vogn full av ** fur * og gress

INFORMANT 6

113 en gott son# klatrer opp på en# traktortilhenger
114 som er# full av gr- / av tørrgress

INFORMANT 7

211 en gutt ** som kommer ** bak *
212 en # holder en sånn ** stappet full med ** hoy
213 * (høyballer)

INFORMANT 8

- 155 et barn på en ** gård
156 som leker på ** en sånn laste**vogn

INFORMANT 9

- 163 mm det er en gutt
164 som klatrer opp til en (sånn nederste) / bakerste delen av en lastebil
165 som har masse ** høy

INFORMANT 10

- 109 en gutt s-/ en liten barn som klatrer på en ** lastebil med masse høy

INFORMANT 11

- 162 det er et ** barn
163 som prøver å komme seg opp i en ** slags lastebil med ** tørt gress da

INFORMANT 12

- 151 en gutt som ** klatrer oppover en ** lastebil fullt av h- / hegg / hegg? / (hva ** hegg)
152 (husker ikke
153 hva det heter)

INFORMANT 13

- 375 (det) er en gutt
376 som løper ** mot en lastebil
377 som er full av ** / [jeg vet ikke hva det heter] ** / full av sånn ** #/ nei **paja**⁷¹ heter det
378 <jeg vet ikke
379 hva det heter>
380 men det var en gud /en gut- / en gutt
381 som klatret mot den bilen

INFORMANT 14

- 132 en liten gutt som klatrer opp på en lastebil full av ** strø
133 heter det?
134 nei ** det gjør det ikke

⁷¹ **Paja** – *spansk*: strå, halm

135 **straw** er på engelsk

INFORMANT 15

143 en gutt klatrer opp en ** laste.

144 som er fullt av ** tørr ** gress / tørt gress

INFORMANT 16

255 en liten gutt som ** # ja ** klatrer en ** bil full / eller ja ** / bil fullt av ** et eller
anna

256 jeg tror

257 det er det

258 som hester spiser

259 men jeg vet ikke

260 hva det heter

INFORMANT 17

166 det er en gutt

167 som klatrer opp en vogn full av * ja.

INFORMANT 18

165 en liten gutt som klatrer opp i en bil

166 som har fôr til ku eller hest

167 (er det mye igjen?)

INFORMANT 19

173 og nå * et barn klat**rer ** til # en stor laste- / lastebil

174 som har ** # ** gress / # tørket gress kanskje

INFORMANT 20

131 en gutt # kommer eller prøver ** å komme seg inn i ** en stor bil

132 som har ** maten til k- / ko ** inne

Transkripsjoner norsk L2 – Quest

Scene 3 (vedlegg 9)

INFORMANT 1

hva skjedde nå?

- 76 i den tredje scena nå kommer han til en annen # # ** /
77 # jeg kan / jeg (kommer ikke med) det ordet
78 men ** nå er det bare steiner på bakker
79 og de bare sånn ** komme ut ** / (-) sånn / de blomster opp bare overalt
80 og han er ** / han ser fortvila igjen
81 atte hvor er jeg nå
82 og så fremdeles i leting av ** vannet da
83 og så ser han ** / eller hun kanskje ** / den jord- eller sandmann
84 at # / at kroppen / det var (en steine)
85 som ** # han fikk ** / en steine som # ** / åh gud ** / det var en steine som han # *
86 (jeg husker ikke det ordet)
87 det var en steine som han ** / det komma inn i huden
88 så han så
89 det var veldig rart
90 han lurte sikkert på
91 hva som skjer med kroppen min nå
92 så tok den ut
93 så det ** / det ser ut som #
94 kroppen hans ble # litt mere sånn ** # myk
95 tenkte jeg på
96 og * # ** nå er det / ser jeg på bildet også
97 at (den tredje scenen) er litt mere sånn ** mørk i bakgrunnen
98 det er sånn ** / litt sånn mørkere / sånn ** mørkegrå eller ** svart
99 og ** han fremdeles er ** på leting etter den # vanndråpen
100 så da ** får han ** # / han klarte å få (en) / få # mere vann på hendene
101 men da blir ** / man får inntrykk
102 at jo mere vann han får
103 (og så) jo mykere blir ** # kroppen ** hans /
104 eller mer sånn ** svak / lettere å bli ** løs
105 siden det er bare en sandmann
106 så når han fante den vanndråpe
107 begynte å ** slå med ene stein
108 for å lage en hull
109 og ** prøve å få vannet ut

110 men da falte han ned igjen til / sikkert til en annen sted

INFORMANT 2

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 30 mannen faller på et sted
- 31 hvor det finnes masse masse steiner
- 32 og # det som er merkelig der
- 33 er at noen steiner bare / bare / de # dukker opp fra jorda
- 34 så ** han går rundt omkring l- / litt
- 35 og plutselig # da han var på et ** / et sted
- 36 # steinene ** bare ** gikk opp
- 37 så var han / han helt på toppen på en slags # noen steiner
- 38 da han var ** der
- 39 så han nede
- 40 d- / at det var vann
- 41 så prøvde han å klatre ned
- 42 til å ** ta ** / få tak av vannet
- 43 men det var # et stein
- 44 så kunne han ikke ** gjøre (opp) med hendene hans
- 45 så prøver han å # rulle ned en annen stei- / stein
- 46 og plutselig igjen ** det brekker
- 47 så det er et ** hull
- 48 så han går gjennom hullet

INFORMANT 3

hva skjedde (egentlig) i denne filmsekvensen?

- 29 ja
- 30 (-) er kommet litt i et sted
- 31 hvor det er bare es-/ steiner / massevis av steiner
- 32 og ** igjen ** prøver han å se #
- 33 om det er vann
- 34 og plutselig blir # han glad
- 35 da han ser på en / på (-) # / et sted
- 36 (hvor) det er/ eller det er en stein / det # / en stein som er våt
- 37 så han prøver å ** / å grave igjen ** der ved hjelp av en stein** / en spisse stein
- 38 (så#) prøver han å grave
- 39 plutselig det blir en ## steine ødelagt
- 40 og faller han ** ned (igjen)

INFORMANT 4

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 28 akkurat det samme som før
- 29 men ** nå har geografien har forandret seg
- 30 nå er det laget av stein
- 31 det vil si at det er tre forskjellige naturer
- 32 som er ganske tørre
- 33 figuren blir tørrere og tørrere
- 34 man ser på ** fargen
- 35 og han lærer aldri
- 36 han prøver igjen
- 37 når han finner den ested
- 38 hvor det fins noen ** vanndråper
- 39 prøver han å lage en hull
- 40 for å / for å finne kilde av ** vannet eller ested
- 41 hvor vannet samler seg
- 42 og det skjer akkurat det same som før
- 43 han lager en hull
- 44 og ** faller ned

INFORMANT 5

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 21 nå har mannen falt ned på en ** kanskje mer steril verden av stein
- 22 (men) den dobbelt / dobbel bevegelse
- 23 det er steiner som faller ned
- 24 og det er også ** andre steiner
- 25 som dukker opp som rør fra / fra bakken
- 26 han er ute etter vann
- 27 og ** finner en våt / våt område
- 28 hvor ** vannet (dråper i)
- 29 og * for første gang blir han også såret **
- 30 kan du si
- 31 han fikk ** en ** / en spiss liten stein på armen
- 32 men sannsynligvis ** blir det ikke noe sår / #
- 33 han blør ikke
- 34 han er en ** sandmann
- 35 han bruker for første gang # stein som ** redskap
- 36 han ** får hjelp av en stein / bruker en stein
- 37 for å ** grave ** etter / etter vann
- 38 og han lager også hull
- 39 og mannen faller gjennom det / det hullet

INFORMANT 6

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 28 ja det ligner / (også) på samme måte som sist
29 han faller fra himmern
30 også denne gangen lander han på ** en # stein#verden
31 hvor det er litt farlig
32 fordi steinene raser sammen
33 og så er det noen av steiner
34 som har vokser fra bakken
35 (så nå) han begynner å gå
36 og plutselig så er det ** / (jo) noen esteiner
37 som vokser på han / (eller) ** ja ** vokser fra bakken
38 og han ** ender på toppen av ** disse steinene
39 som er ganske høye
40 så han skjønner ingenting
41 og ** lur på
42 hvordan han / hva skal han gjøre videre
43 og ser
44 at det drypper på et sted på bakken
45 så han tenker på ** det samme / den samme løsningen som sist
46 så nå han klatrer ned ** / og # ja ** han klatrer ned
47 men ** ikke så flink
48 så nå han faller
49 også kommer han til det stedet
50 hvor det ** det drypper vann
51 og / men han skjønner
52 at ** dette ikke er papir
53 så ** det ikke så mykt
54 så han ** bruker en stein
55 og begynner å slå bakken med steiner
56 så han ** knusser bakken
57 og går igjennom

INFORMANT 7

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 74 ja * nå er han på det steinverden
75 han (har) datt i fra ** / (antageligvis) fra de andre ** verden
76 så han datt fra himmelen ned ** i det steinverden
77 og * han ligger flatt ** i steinverden

78 det vil si
 79 at det er ** / (og alle som du kan se er stein)
 80 det er flatt landskap
 81 (-) er det noen som ** # estå- / ja ** estår oppreist
 82 # (formasjone) som # liksom trer
 83 så (---)
 84 og disse er lage av stein / i stein oppå hverandre
 85 så han er mid i dette landskap
 86 og han ** ligger flatt
 87 og han har akkurat tid **
 88 for å flytte # kroppen
 89 (og hode si)
 90 før ** den store steinen kammer ** rett mot ansiktet si
 91 og han klarte å unngå det ** i siste øyeblikk
 92 (nå) han letter * /
 93 han går / han går først /
 94 han ikke leter etter / etter no
 95 han bare går i dette ** verden
 96 og hand klatrer oppe ** en av disse steintre
 97 og # han kikker rundt seg (---) ** (etter noen vanskeligheter)
 98 for å * / for å se hvordan det gikk
 99 og ** fra oppe ** han bare ser estein
 100 (oppdager) igen en **bot espot**⁷² ** inne på en stein
 101 så han # / han går
 102 han måtte klatre ned fra here
 103 det er ikke så lett ** gjør
 104 det er en / (litt av estand mot # grunnen)
 105 så han måtte klat- # / klatre ned forsiktig
 106 han klarte første etasje
 107 når han kommer til (det) andre etasje de stein
 108 han eskli
 109 og ** han datte
 110 men det ** / det gikk bra
 111 han reise seg opp
 112 han / det går til det **botte spotte**⁷³
 113 han **begun** å / å sjekke med handene sine
 114 hvis han kan
 115 det går til det kilde av dette (-) ja

⁷² **bot espot**: Jeg tolker dette som en konstruksjon satt sammen av et norsk og engelsk ord: ”våt **spot**”, altså *våt flekk*, men den spanske fonologien henger igjen, v uttales som b, og e-en foran ”spot” er også et typisk trekk ved spansk uttale.

⁷³ Se fotnote 72.

116 så han (---) finne en **sharp** ** stor stein
117 og han **begun** å banke med dette som # spiker [kan du si] på det / på det grunn**stein
118 <kan du si>
119 og når han **begun** å spikre med dette mot det grunnestein
120 han klarte å få ** (et store større) sprekk ** i det / i det stein til slutt
121 det ble sånn en kjempeholl
122 (som # han datte ned # sånn) ** / en gang til

INFORMANT 8

hva skjedde i denne filmsekvensen?

44 mm # ** okei han kom ikke til / han fant ikke vann
45 isteden kom han til ** et ested som var # full av stein
46 det virker ganske # ** ensom og lite koselig sted
47 det er ** torg og **
48 han enda en gang ** trur
49 at han skal finne
50 det han leter etter
51 men ** ja han (var) like forvirra
52 (nå) / men nå begynner det å være litt farlig
53 fordi det er ** / det var en estein
54 som nesten drepte han
55 # ja det var en stein som nesten / han fikk den nesten i hodet
56 så ** han klarte seg fint
57 men han fortsetter å lete
58 # kanskje er neste gang
59 (at han) skal han ** kommer til det ** han vil
60 men det veit vi ikke
61 han bare ** har gått inn i en ** (dyr) hull ** ennå en gang

INFORMANT 9

hva skjedde i denne filmsekvensen?

29 her faller han igjen (gjennom en) hull
30 faller han ** fra himmelen (ned til) ** steinverden
31 og ** det er masse stein
32 og han / overalt ** bare stein / og han ** # finner vann igjen
33 en / en liten ** / det ** fa- / det er vann # på en stein
34 og ** han er / han gir meg en følelse
35 han er ** / han vil der
36 hvor vannet er
37 (ha-) / han vil dit

38 så han ** går til ** vanndammen
39 til den steinen som har vann
40 og så begynner han å ** / å ** / å grave
41 eller prøve å ødelegge steinen
42 for å komme **
43 hvor ** han kanskje tror
44 at vannet er / vannet er
45 så ** / også faller han igjennom igjen

INFORMANT 10

hva skjedde i denne filmsekvensen?

15 (skal vi se) #
16 ja han faller i et annen verden
17 og i den verden ** / det er en steinverden
18 hvor det dukker opp ** steinmonolitter fra bakken hele tiden
19 og mens han går
20 dukker en av disse monolitter under ham
21 så han blir sittende på en av / en av dem
22 og da ser han vann
23 han ser
24 eller hører
25 at det ** drypper vann fra et eller annet sted
26 og prøver å gå ned
27 # og når han var ned
28 han skal ** prøve å få tak i den vann
29 ved å grave ned et anne- / en ny hull
30 og ** han faller på nytt

INFORMANT 11

hva skjedde nå?

33 ja han # sandmann # så ut som
34 det kom fra papiren til # en ørk av stein
35 det var masse ** stein overalt
36 # ** ja det (så ut som)
37 var litt ** / litt tøft å være der
38 stein falt ** over han og ** ja
39 men han hørte lyden av vannet igjen
40 og da kunne han se ** igjen et par dråper
41 men det så ikke ut som
42 (at ko-) / det kom fra himmelen

43 at det var kanskje noe slags regn og sånn
44 så ** jeg tror han prøver å se
45 # om det er mere vann under der
46 (-) ** så han tok et stein
47 og så prøvde å finne
48 (hva var det) under den stein
49 vannet falt ** i
50 og så ** ja ** steinen ble knust
51 og han falt i en ** hull igjen * (stakkar)

INFORMANT 12

hva skjedde i denne filmse- / filmsekvensen?

56 # i denne filmsekvensen ser vi samme skikkelsen
57 som faller ned ** på en ny ** / ny ****# panorama
58 og her er det landskap av / fylt med ** stein
59 det er steinformasjoner overalt
60 og så s- / begynner ** han å gå
61 ser ut som
62 prøver å finne ** vei
63 og så ser man
64 at stein- / det vokser plutselig stein fra */ fra **/ #det reiser seg stein plutselig litt her
og der
65 og idet skikkelsen går
66 så reiser en ** haug med stein
67 sånn at han kommer opp på en ** / en ** haug med store stein
68 og ** / og idet han står der oppe
69 hører han igjen ** lyder
70 og ser ** vann
71 da blir kjikkelsen glad
72 og så prøver #/ kommer seg / k- / klatre ned ** fra denne stein****formasjonen
73 hvor han ble dratt i **/ opp ** i
74 og så ** prøver igjen
75 kommer seg / faller
76 men skader seg ikke
77 og så går igjen
78 og kommer til den derre vannkilde
79 og prøver å ta det igjen med hendene
80 men det går ikke
81 så han begynner å hakke hardt
82 for å prøve å finne igjen ** # / ta fatt i dette vannet
83 (-) og så kr- # / idet han prøver å hakke med en stor stein

84 så blir det en ** sprekk ** på / i / i ** / på bakken
85 som gjør at det ** / stein # / det blir så store sprekk
86 at det # åpnes et rom
87 hvor igjen han faller

INFORMANT 13

hva skjedde nå?

41 ja det er den samme ** gjørmannen
42 som våkner i en annen verden
43 som er en steinverden
44 # og så er det stein overalt
45 # da kommer stein fra ** himmelen
46 og plutselig gror noen steiner opp fra bakken
47 de blomstrer opp
48 # ja og så # ja det kommer plutselig en ** / en stein opp ** fra bakken
49 # altså hvor han ** ligger
50 og så kommer han (her-) / opp i lufta / altså opp i der med ** / med steinen
51 og så ser han # nedi bakken
52 at det er igjen noe fuktig der eller noen dråp vann eller noe
53 og han # ikke klatrer
54 men går ned ** den # / den # # / ned de steinene
55 hvor han lå ** oppi
56 og så ** ja han bruker en / en stein
57 for å / for å / for å ** prøve å ** grave igjen i det / i det området
58 hvor han så
59 at det var fuktig
60 og ja ** han greier å knuse (de-) # / steinen der
61 men igjen blir det såpass stort hull
62 at han bare ** detter ned i det hullet

INFORMANT 14

hva skjedde i denne filmsekvensen?

25 han kommer opp til en sånt steinerlandskap
26 og ** han egentlig så ser litt forvirra ut der og der
27 men så begynner han å gå
28 og plutselig så blir det heist opp av ** svære steiner
29 og ** for meg så forstår han veldig lite
30 men han er fortsatt ute etter vann
31 så han ** ser en sånt lite ** vannsamling
32 eller hva det heter

33 # og går etter vannet
34 og så skal prøve å ** grave der
35 og siden det er steiner
36 så må litt sann ** hakke litt med andre steiner
37 og ** forsvinner igjen ** etter ** sin ** ja ** forsøk på å få vann

INFORMANT 15

hva skjedde i denne filmsekvensen?

40 n**å har den karakteren falt inn i en s- / # stein**univers / verden
41 og der er det ** steinstrukturer
42 som reiser seg ** bestandig ** blant # ja ** fra # overflate
43 som er lagd av mange ** stein
44 # han faller til det verden
45 og så ** han må ja bevege seg ** rundt disse strukturene
46 og passe på
47 at han ikke blir truffet av noe stein
48 som faller ** fra dem
49 og plutselig oppdager den ** dråppelyden igjen
50 og ** mens han gj- / mens han gjør det
51 så ha- / hadde han ** blitt ** ja fanget eller
52 reist opp av en steinstruktur
53 som reiste seg ** fra under føttene hans
54 og han må først klatre ned fra (det strukturen)
55 for å kunne ** bevege seg
56 eller gå til det / det vannet
57 som ** hadde samlet seg i en liten område
58 så ** idet han prøver å klatre ned ** fra det steinstrukturet
59 så faller han
60 # så kommer han fram til det vannet
61 og ** vannet er veldig tynt
62 så han prøver å ** / ja (**digge**) eller lissom å ** f- /
63 jeg vet ikke
64 hvorfor han skal prøve å få slå med stein
65 for å få mere vann
66 om han skal ** falle fra ** himmel
67 for han ser opp til himmel
68 jeg vet ikke
69 hvorfor han skal (lissom) prøve å slå o- / på overflate
70 for å komme ned (eller lissom)
71 uansett han tar en diger stein
72 og ** slår på / på / på ** /på gulvet på overflate

- 73 og ** / og åpner seg et hull
74 og han blir sugd av den hull ** enda en gang

INFORMANT 16

hva skjedde nå?

- 18 ja han ** falt ** / ja etter at han ble / falt ned gjennom papiret #
19 så falt han ned ** # å **/ ja to-/ ** til et sted
20 hvor alt var laget av stein
21 og ** / og ** han ** / ja og ha- / når han lå på gulvet
22 så ** så han at ** det / det kom et stort ** / en stor stein fra ** ja himmelen (eller noe sånt)
23 og så / (og) ** / og så begynte han / nei han reiste seg opp fort
24 og begynte å gå
25 og ** ja det var bare s- ** / ja det var stein
26 som ** falt ned fra himmelen
27 og noe som kom ** # ut fra / fra jorda
28 og ** / og så (da) * / jo / jo / jo / (det) / (det) / # han havna på ** toppen av en stor ** stein
29 som kom fra jorda
30 og han ** nei ** det er ikke å klatre ned
31 til han ** fant ** vanndråper igjen
32 så hentet han en ** s- / skarp stein
33 og begynte å slå ** golvet / (i steingolv / golvet) # ja ** flere ganger
34 til han ** klarte å lage ** en hull
35 og så falt han ** ned igjen ** gjennom ** hullet

INFORMANT 17

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 37 da faller han ** på et slags ** steinhav / # ørken
38 hvor det er en del ** varder
39 som ** dukker opp fra overflaten ** hele tiden
40 og så ** / det første han gjør
41 da / når han faller
42 er at / eller at det / han faller ved siden av en varde
43 og da faller det en stein fra ** / fra den
44 sånn at han må ** reise seg veldig fort
45 for å / for at ikke steinen skal (kl-) / knuse hodet hans
46 og så begynner han å gå
47 og så plutselig så ** / så står han på en ** /
48 eller ** det dukker opp en sånn varde
49 hvor han står

50 sånn at han blir løftet
51 og så ser han
52 at det drypper vann
53 så han prøver å ** / han blir veldig glad da
54 og så prøver han å klatre ned
55 men så (s-) ** / på et eller annet tidspunkt så / så setter han foten på en stein
56 som knuses
57 o- / og så faller han
58 men så går han til der
59 hvor det er vann
60 så ser han at det drypper
61 og ** det ser ut som
62 han ** vil finne det vannet
63 som er ** / som er under steinen liksom
64 der hvor det ** / det har dryppet vann
65 så han tar en liten stein
66 og så prøver han å knuse den steinen
67 og da ** / til slutt så klarer han å knuse den
68 men så blir hullet ** så stor
69 at han faller gjennom hullet
70 (så stort)

INFORMANT 18

hva skjedde nå?

53 han sandmannen etter at han falt fra papirland
54 åh ** kom han til et annet sted
55 hvor det er bare stein
56 som minnet meg litt på ** # ** være på tur altså toppen på et fjell hvilken som helst i
nor- / i norge
57 # det var mange stein- / mange steiner der rundt / rundt
58 men det var ** / det var enda farligere enn papirland
59 fordi ** # (det) steiner dukket opp ** av seg selv
60 og det ** / og han ** ser veldig uforsvarlig
61 som at alt som treffer han
62 kan knekke han
63 eller ødelegge han
64 eller ** gjør han sårbar et cetera
65 og så det mintet meg / det minnet meg litt om personer
66 han har (sånn) ** mennesker- / menneskerevne på en måte
67 han # virker glad
68 og så virker redd

69 og vi- / # som at han tenker
70 da han falt # fra papirland # på gulvet / # det gulvet fullt av / av estein
71 var ** # et estein
72 som skulle falle ned på hodet hans
73 og ** han reagerte
74 akkurat som et menneske kunne reagere så fort som det
75 for å unngå å / å bli truffet
76 så dukket en estein / en # sånn masse stein / blokk stein opp
77 og så ble han på toppen
78 han begynte å tenke hvordan ** / hvordan
79 han skulle gå ned
80 og så så høyden av et sted
81 hvor han var
82 og begynte å klatre ned
83 men da han klatr- / # klarte å klatre ned
84 var som en liten klipp
85 som falt av
86 som ble revet av
87 da han / da han klatret
88 og som forsvant også /
89 ikke forsvant
90 men ** han / han ** / han veit
91 # hvor ** farlig det kan være å være der oppe eller å være på det sted
92 han er
93 så begy- / # fan- / finner han igjen vannkilde
94 men det er igjen # nesten umulig å få tak i det
95 han har ikke noe for å / for å hente / hente vann
96 mitt spørsmål er
97 hvorfor han trenger i det hele tatt vann
98 ja * så faller han til et annet sted
99 som skal være ** like farlig som de tre andre
100 tror jeg

INFORMANT 19

hva skjedde i denne filmsekvensen?

53 ja det ** / det er det samme som i de to første
54 men situasjonen er litt annerledes ja
55 nå befinner seg ** ham i ** / i en ** # ** / ja et ested med ** masse stein ** store og
små ** stein ** i form av ** monolitter
56 # steinene ** samles ** ja
57 # * tja * hva / hva skjer?

58 ja jeg husker ikke alt
59 men han går # ** litt omkring
60 og når han skal forbi # en stein
61 den kommer opp ** # nedenfra og opp fra ** / fra jorda
62 og han ** blir # plutselig på ** en av disse ** høy # monolittene
63 og det var vanskelig for ham å komme ** ned ** ja
64 fordi når han er der oppe
65 ser etested #
66 hvor # en vanndrøp #
67 han ser ** / først hører
68 og det er akkurat det samme lyd som i første
69 men det er ikke bare det
70 det ser #
71 (det) / når ** vann treffer stein
72 # og det er annerledes
73 jeg tror
74 at det er (en) progresjon her
75 han går ned
76 han faller ** til eslutt
77 og går ** der
78 hvor vannet er
79 og han ** / jeg får inntrykk
80 at han (føler) vannet i ** / i hendene
81 og / og / og da må han finne # vannet
82 hvor ** den er
83 og for å / å få / det / det er vanskelig å fjerne stein #
84 og da ** bruker han en slags redskap
85 som er også stein
86 og banker og banker sterkere og sterkere og sterkere
87 og til eslutt # hele jorda ** ja ** ødelegges
88 og åpnes
89 og han faller ** der

INFORMANT 20

hva skjedde nå?

39 # han falt ned til et annet verden igjen
40 nå ** gulvet ** / nå er det stein overalt
41 som faller ned fra himmelen
42 og så ** som # ** går opp fra ** gulvet
43 så han går litt
44 men plutselig en stein kommer ut ** / opp fra gulvet

45 og (dan) / da # tar ** den ** ham ** # på toppen
46 # fra toppen klarer ham å se
47 at det er vann ** et sted
48 han blir veldig gra / veldig glad i det
49 og da ** begynner ham å gå litt
50 # han faller ned et ** par ganger
51 # når han kommer seg til vannet
52 prøver ham å se
53 hvor ** vannet kommer fra igjen
54 den kommer ikke fra ** himmelen
55 den må være et sted på gulvet eller under gulvet
56 så da tar ham en liten stein
57 og kræsjer ** den mot gulvet
58 # og da ødelegger han gulvet
59 det blir en hull
60 og han faller ned igjen

Scene 4 (vedlegg 10)

INFORMANT 1

hva skjedde nå?

- 111 # det jeg (har) merka mest av alt i den fjerde /
112 det er den fjerde ** / ja [tror jeg] / fjerde ** scene?
113 <tror jeg>
114 er at kroppen hans blir mer sånn # / på en måte mere svak eller ja
115 han # # / han er / han er laga av sand eller jord eller gjørme
116 og han begynner litt på en måte sånn ** løse seg # ** sammen
117 han ** (kommer sånn en) / kommer fra bakken en ** slags # * #
118 jeg kan ikke det ordet her
119 men det klippa en del av foten hans
120 så ble han / prøve å fiksa det
121 men det gikk ikke
122 (fordi) all sand (bare) oppløst
123 så kommer han til et sted
124 der er bare ** jern og ** # / (og) # * # / [nei jeg kan ikke det ordet] (-) / men det
kommer til et sted hvor det er jern overalt
125 <nei jeg kan ikke det ordet>
126 og så # / og / og ser sånn sola / eller sånn * i bakgrunn a- / av bildet
127 og så er det sånn rødt
128 det ser ut som nesten sånn en sol**nedgang
129 og han streber etter vann #
130 (som) han har gjort det hele tiden
131 (og en ting jeg også merka)
132 var at ** han har streve hele tida til å finne bare den vann
133 og han måtte gå igjennom så mange ** / så mange steder
134 men dette er den stedet
135 som han har kommet seg nærmest / eller har fått største mengde a- / av vann
136 så han ** # / så han såg gjennom # / han såg det gjennom en ** slags sånn ** #
kjelleren eller ** noe
137 som var i bakken
138 så oppe på den der var det en sånn slags nett eller rist
139 og kroppen ha- / # hans var liksom så / så myk
140 at ** han klarte å lage noe merke ** akkurat i samme ** # ** / ja lage merka som #
risten var
141 og det er sånn vannrett og loddrett ** linje
142 så han begynte å kjenne seg på brystet nå
143 og (lurte) på
144 hva som skjer med meg

145 men siden han er etter vannet
146 så han hoppa ** gjennom den ** åpning
147 for å klare å komme seg til den ** største mengde vann
148 som han har sett ** til og med nå
149 og da stoppa filmen ** eller (---)

INFORMANT 2

hva skjedde i denne filmsekvensen?

49 han faller på et sted
50 som ** # ser (ut) som en (polarby) ut
51 og der # det er masse masse maskiner
52 som jobber
53 og et # forferdelig sag
54 som går rundt omkring
55 og # skjæ- # ** den ** hjul- / ikke hjulet men så- / den slags hull
56 og det ** / mannen ** er # der
57 og (-) prøver å finne ** hvor han er
58 så plutselig han løp
59 og faller på en slags rist
60 og der nede fi- / det fi- / finnes det masse ** / masse maskiner
61 og en / et hull ** hvor han hører vann igjen / lyden fra vannet
62 så # han tenkte / tenker litt
63 og løp- / # han løper til et hull
64 og går igjennom
65 og # nå er han nede ** i ** / ma- / med mange maskiner ** rundt ** han

INFORMANT 3

Hva skjedde i denne filmsekvensen?

41 ja han kommer til ** en verden
42 hvor det er ** maskiner
43 # som resultat av den # kraftig fall
44 som han ** fikk # fra # steineverden
45 # hodet er litt ** ødelagt / eller ja** / (ja det er det) / li- / litt ødelagt
46 og #**# føttene også
47 og han ** begynner e- / en gang til å / å leter etter (vann)
48 # så åpner en #/ ta / ta */ ta bort en / en** lokk
49 som han finner ** på bakken
50 og faller inn igjennom den

INFORMANT 4

Hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 45 (ja, det) blir verre og verre
- 46 nå er det / er vi på en veldig impresjonistisk * industriell landskap
- 47 det er full av ** jern
- 48 det er full av maskiner / roboter som
- 49 jeg vet ikke hva / hva de lager
- 50 hovedpersonen er blitt veldig ** tørr
- 51 det vil si han (er kommet) / begynner å forsvinne
- 52 han er laget av jord eller ** våt sand
- 53 han begynner å miste / miste sand
- 54 han trenger å finne vannet
- 55 det blir * mer dramatisk
- 56 og ** han prøver å gjøre akkurat samme som i de tre an- / # forrige episoder
- 57 det vil si å ** finne kilde
- 58 eller å finne stedet hvor vannet er
- 59 da ser han
- 60 at en maskin har laget en hyll / hull
- 61 og han prøver / og han faller * på dette stedet
- 62 for å / for å finne vannet

INFORMANT 5

Hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 40 nå har vi kommet til en ** også esteril og aggressiv verden full av metall og maskiner
- 41 denne stakkars mannen falte ned fra oververden ** av stein
- 42 han fikk ødelagt ** hudet sitt
- 43 og- / også blir han angriper av en maskin
- 44 og * mister / han mister en / en del av ** / av foten
- 45 men ** sannsynligvis ja klarer han å ** / å (-) / å få på plass den / den lille delen
- 46 som han har mistet
- 47 han blir (utsag) / han blir vel utsatt for (-) aggresjon fra maskinene sin side
- 48 det / han virker litt *
- 49 som at han ikke forstår ** omverdenen
- 50 det er mange maskiner ** i forskjellige bevegelser
- 51 han ser vann ** i den slags kjelleren
- 52 men problemet er å kome seg ** ned ** dit
- 53 han virker intelligent
- 54 for han ** (tenker på den beste) mulige måte å komme seg frem til vannet
- 55 og han prøver å så forstå
- 56 hvordan de ** maskinene fungerer / beveger seg

- 57 og ** hvilke muligheter det / han har
58 for å komme ned til vannet

INFORMANT 6

(Hva skjedde i denne filmsekvensen?)

- 58 ja denne gangen kommer # sandmannen til # en # metalloverflaten
59 han lander på hodet
60 sånn at hodet blir helt flatt
61 han prøver å ** lette på hodet
62 også ** riste litt på hodet
63 så kommer litt sånn sand ut av det ene øret
64 og så ser han
65 at det er noen maskiner som ** jobber der
66 for å ** tette overflaten
67 og så er det en sag / sånn metallsag
68 som skjærer gjennom overflaten
69 sånn at ** ja den saken kommer bort til foten hans
70 (sånn at) han mister ** litt av foten
71 og han prøver å ** lime den igjen
72 men han klarer ikke det
73 og så er det andre maskiner
74 en son ligger på sånne metalliske planker
75 og den andre som sveiser den
76 # han går litt
77 og ser gjennom # noen / et vindu (som noen glitrer)
78 at det finne noe under bakken
79 også enda lenger ned ** så ser han et lite vindu
80 som går mot / eller en elv eller en innsjø eller noe sånn
81 # han ** skjønner (med en gang)
82 at det er dit han må kommer seg
83 og så ** prøver han å løfte den# / de (glittene)
84 men han klarer ikke det
85 men ser
86 at # altså den maskinen som ligger på sånne planker
87 også i det # maskinen skal tette et av de hollene
88 så klarer han å hoppe gjennom ** det ene hollet
89 så kommer han ** (og så videre)

INFORMANT 7

Hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 122 ja # han * har datt igen ** fra det oververden
123 (--) fordi han datt i- ** / fra oppe ** ned
124 og lande på hodet sin
125 med veina [beina] i lufta
126 så det er ** kanskje (-) litt komisk ** effekte here
127 (han henger med) det ** veinet i lufta
128 og hoden sin han blei flatt ** etter (--) måtte ** lande
129 så det / dokka har en ** (leve / har levd)
130 # ** etter han reiser seg opp
131 ** han kikker på det ** verden han finne seg nå
132 og jeg legger merke nå
133 at # / at # det / himmelen er svarte ** og rod ** / under ** rod ** og / (og regns-)
under
134 (---) som det var ** mørke / mørke og grå og mørke ** i steinverden
135 og ** / og sannsynligvis til det himmelen i den første verden og
136 # så han reiser seg opp
137 og han **begun** å leter etter * /
138 nei han **begun** å prøver å (-) seg i dette verden
139 og dette er en verden s-/ virker ganske mer #.
140 han holder på bli påkjørt (av noen)
141 vi bare ser / vi bare ser sånn # / sånn ## ** lys **spark**
142 som (etter en verksted)
143 hvor det # sveis ** / hvor det gjør# / driver med sveis
144 og / som en bilverksted eller noe sånn da
145 så han klarte og unngå dette
146 og da vi ser
147 at det som ** (går ned --)
148 det var en (-) en mekanisk # (sag)
149 han klarte å unngå dette
150 og han ser
151 at det er flere armer / maskinarmer
152 som setter platter ** på gulvet
153 og ** setter dem fast /spikre dem fast
154 og setter (skrue) ** fast # på / på disse # platter
155 så det er ganske sånn ** verksted*verden på en måte da
156 og han leter etter
157 vi vet ikke hva
158 han kikker ned
159 han finner (en) *

160 jeg vet ikke
 161 hva det heter på nor
 162 men det er en # så- / en # sånn / en # (gater) ** som det / som * /
 163 nei jeg kommer ikke på det ordet nå (da men det / men det)
 164 han kikker ned
 165 for det er kloakk ** (avfall og / og sånn der)
 166 gjennom / han kikker gjennom det / det / det / dette vinduer / gjennom det.
 167 og han ser
 168 (at) det er litt vann ** under
 169 og han lurur
 170 hvordan han kan få ned ** / få # (opp) # / ja få ned til dette
 171 han ser at det ** /
 172 kanskje han kan koordinere på en måte med disse # mekaniske armer
 173 (som det tar ** plata og setter tilbake / det tar plata og sette tilbake)
 174 (se om det går)
 175 og * komplettere eller / eller dekke ** det hjullet
 176 som finnes i dette / i dette # overfla- / overflat
 177 og da hand loppe ** mot den platte
 178 som er ikke enda (blitt) ferdig ** sett
 179 og han klarte å hoppe ** inne på det sprekket
 180 før det / det / det / det (platekammeret) å stenge ** (det / det overflate)
 181 så han klarte (å komme inn dit) på det / på det ** # grunnnivå igjen

INFORMANT 8

Hva skjedde i denne filmsekvensen?

62 ja nå vi nå var ganske ** stusselig her
 63 da er / det ser ut
 64 som han har kommet til en ** sånn maskin i en maskin
 65 alt virker så farlig
 66 han er så fremmed i det sted
 67 fordi han er ** liksom / han er laget ad sand
 68 og alt annet ** som er der
 69 er laget av metall
 70 og det er / virker som * som (om)
 71 det er en maskin som /
 72 som fungerer
 73 og som ** / bare han klarer ikke å finne seg i det ** liksom
 74 han bare skader seg
 75 og han bare prøver å finne
 76 det han leter etter ** enda en gang
 77 og ** ja nå har jeg skjønt

78 (at) han egentlig er ikke sand
79 men han er ** liksom leie- / leier/
80 jeg husker ikke
81 også ** han er / han har sett
82 at det er litt vann
83 eller ** han tror (da)**
84 at det er litt vann under ** hele maskinen
85 så han skal prøve å komme seg dit
86 men / for det / det var / det virker litt vanskelig å komme seg ** dit
87 men han prøver
88 men det er litt farlig
89 jeg tror han skal (dø)
90 (vi får se)

INFORMANT 9

hva skjedde i denne filmsekvensen?

46 # han faller ** fra himmelen inn til en maskinverden
47 og ** han ser seg rundt
48 det er straks farligere
49 det er mange maskiner
50 så han må passe seg
51 han mister litt sånn ** de- / kroppsdel
52 og får ** merker og **
53 han ** / han begynner å løpe og **
54 det virker som
55 han prøver å ** gjemmer seg (der)
56 for å komme unna ** disse maskinene
57 inntil han ser et * #
58 det er et slags sånn vindu eller ** et luke i / i ** / i bakken
59 han se- / og der ** nede er mange maskiner
60 men ** i det / et slags sånn / et / det er et rom
61 og ** på gulvet i dette rommet ser han litt vann
62 (og da han ser et glimt av **)
63 at det vann # ** under ** gulvet i dette rommet
64 og han prøver å komme dit

INFORMANT 10

hva skjedde i denne filmsekvensen?

31 han falt i en maskinverden
32 og ** det ligger maskiner overalt

33 og ** for det første ** hendene hans er større
34 de er større for hver / for hver gang
35 men (-) ja # ** så han / han blir mer og mer tørr for hver gang
36 så derfor trenger han sikkert vann
37 og / og ser
38 at det ligger vann ** gjennom et hull
39 ser
40 at han / det ligger vann et annet sted
41 og han vil ** ned ** selvfølgelig
42 han vil prøve å gå ned dit
43 og går / hopper gjennom et hull
44 som en maskin har avdekket
45 det var alt

INFORMANT 11

*sånn ** hva skjedde i denne filmsekvensen?*

52 ja # sandmannen kom til en annen sted
53 hvor det var fullt av ** metall og jern og litt verktøy og litt av hvert
54 og her til og med blir han skada
55 (ganske travelte der) #
56 så / men midt i det så kunne han ** høre igjen vannlyde
57 så det var det egentlig som ** hadde sin oppmerksomhet
58 så han prøvde / det så så **
59 vannlyden kom fra en vanskelig sted å komme seg
60 så han tenkte litt
61 og så ** fant en lur måte å komme under # [(hva) skal jeg si] # / under # første laget
av metall
62 <hva skal jeg si>
63 det var det

INFORMANT 12

hva skjedde her?

90 her ser vi
91 at samme kjikkelsen faller igjen
92 og lander denne gang på hodet # og / og inn i et nytt landskap
93 # landskapet preges av **# industri**#område
94 kan man si
95 det er også / han er fortsatt alene
96 det ser ut
97 som om det er en form for ** # sol**nedgang eller sol / de- / det er noe s- / sol
98 som skinner ** i ** skyen da

99 men det er veldig tørr og veldig ** mekanisk landskap
100 hvor det er mange maskiner
101 og * / og han blir ** / idet han beveger seg
102 så kommer maskinene litt sånn ** / og han klarer ikke å bevege seg
103 uten at det kommer en maskin
104 og * / og så er det en ** /
105 hva heter det? /
106 det er en form for * /
107 ja hva kaller man det /
108 # ** **razer** hadde jeg sagt på engelsk
109 men jeg vet ikke hva det heter på norsk
110 en **sharp** /skarp # rund # og flat # ** # s- /# ** # ** ting som går rundt og rundt
111 og / og skjærer igjennom stål
112 kan man si
113 husker ikke hva det heter
114 men ** han blir i hvert fall ** / han / han / dette herre kjører på hans fot
115 og han mister # ** en del av foten
116 det som ** hadde tilsvart ** tåene
117 hvis det var et menneske
118 men dette ** ser ut som et menneske
119 men det har ikke noe ** tår ** bare sånn /
120 han mister en del av foten da
121 og idet han prøver å fikse seg selv
122 så / så forsvinner den delen
123 som ble ** skjært gjennom i bare ** sand
124 så / og så begynner han å høre igjen ** lyder av vanns-/dråper
125 så han skynder seg å prøve å finne kilden igjen
126 og det ligger under ** / et nivå under
127 der hvor han befinner seg
128 så han begynner å prøver å finne ut
129 hvordan han kan komme nedover
130 og så ser han
131 disse maskinene prøver å dekke ** # på en måte ** en del ** områder
132 som kan * / kan gå ned til ** nivået under
133 så han ** skynder seg
134 og ** / og ** kaster seg inn (i) disse hullene
135 idet det hullet blir ** dekket ** av maskinene
136 så kommer ned til ** et nivå under

INFORMANT 13

hva skjedde nå?

- 63 ja samme mannen våknet i en ** annen verden / type verden eller i hvert fall en annen type overflate
- 64 som er metall
- 65 denne gangen var det litt morsomt
- 66 fordi ** når han våkner
- 67 da # (har) # hodet litt flatt
- 68 kanskje ja når han # havnet på bakken
- 69 # og så rister han litt hodet
- 70 og kom litt sand ut av øret
- 71 # ja og så begynner han / ja og plutselig høres en sånn elektrisk lyd
- 72 og så ser man (liksom) gnist
- 73 # og så viste det seg
- 74 at det er en sånn ** sag / elektrisk sag
- 75 som gikk ** i bakken
- 76 og som kuttet foten hans
- 77 # og så prøver han å sette foten igjen ** på plass
- 78 men det var (e-) / sånn smuler
- 79 # ja da (-) han seg
- 80 og så begynner han å gå
- 81 og da ** setter han sånn sandspor i ** overflaten
- 82 # og så finner han noen maskiner
- 83 som / som jobber der
- 84 (sånn) / det er mye metall
- 85 og det er mange sånn ** / [jeg vet ikke hva det heter]/ sånn kran
- 85 <jeg vet ikke
- 86 hva det heter>
- 87 tror jeg
- 88 som ** ja jobber med forskjellige ting
- 89 som spikrer ting og
- 90 ja # jeg tror det
- 91 som hovedfunksjonen er
- 92 at de # / de dekker sånn hull i overflaten med sånne forskjellige # # metall**plater på en måte
- 93 og så spikrer de det
- 94 og da # igjen hør han vann
- 95 (et eller-) / det kommer fra et eller annet sted
- 96 og så ser han ** nedifra / altså n- / altså ** han ser ned**over
- 97 og / og det er en # / et slags vindu / en sånn / et slags # rist**aktig
- 98 og da ser han

99 at det er vann ** i bakken
100 men han klarer ikke å / å få ut den / den luken ** der
101 og / og så ser han
102 at det er andre ** / de maskinene # holdt på å / å ** dekke et hull # med en
metallplate
103 og så løper han
104 og klarer å snike seg inn i det hullet / altså nedover
105 før # ja den stenger
106 og nå er han ** under # overflaten
107 og så er det mange maskiner
108 og ja / ja ting som skjer der

INFORMANT 14

hva skjedde nå?

38 han dukker opp på en industrilandskap
39 (-) og ** rett etter han kommer til det nye stedet
40 så ** han ** kommer sånn elektrisk sag
41 og skjærer tåene sine
42 han prøver å sette på nytt
43 men ** fungerte ikke helt da
44 og han begynner å gå litt rundt
45 og han ser litt ** for- / mer og mer forvirra ut
46 forde han skjønner ingenting
47 hvordan / hvor han er
48 eller hva alt dette er her
49 og ** så oppdager han / han går litt til
50 og så oppdager han
51 at det er vann
52 men ** det er litt vanskelig å komme dit
53 for det da er en sånn ** ja **# stål- **plate
54 eller hva det heter
55 som gjør vanskelig for å komme ned
56 så han ser
57 at det ** / kanskje det går an å bruke det
58 som er **/ eller han / ja ** trur
59 at (det) han ser
60 (at det / ja det ka-/ det der /) det som sager bort tåene mine
61 kanskje kan jeg bruke
62 til å ** komme fram til vannet
63 så han hopper
64 og ** dukker der

- 65 jeg vet ikke
66 (dukker opp der)

INFORMANT 15

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 75 okey da (--) litt mer komplisert
76 det / nå karakteren befinner seg i en ** stål / industrialisert # verden
77 som er dekket av stålplater
78 og det er ** maskiner
79 som ** ja plutselig ** dukker ** opp fra / fra gulvet
80 og ** installerer nye stålplater
81 og for å / (prøver å fortsette) å dekke overflaten
82 det er bånnsager som / nei det er ikke en bånnsag / det er en sånn ** sag / sirkelsag /
rund sag /
83 hva skal man kalle det
84 som også ** reiser seg
85 og ** faktis ** kutter en del av foten til karakteren
86 og den ** / den bitteliten del av foten blir til sand
87 og ** så karakteren reiser seg
88 og begynner å ta skritt
89 og på / (per) hver skritt mister den en ** liten ** klump med / med sand
90 så han / det ser ut
91 som han har begynt å forvinne ** på grunn av vannmangel eller noe
92 # så må han også passe på disse maskinene
93 som beveger seg ** overalt
94 og i det han rømmer fra ** noen av disse maskinene
95 faller han
96 og ser gjennom en ** grind eller ** noe sånn
97 at ** nede under det overfl- / (lissom) ståloverflate
98 som (--) bygget
99 fins det / fins det vann
100 eller hører den dråpelyden ** igjen
101 så han ser ** / prøver å finne ut
102 hvordan han kan komme seg ned ** til ** det vannet
103 og han ser
104 at m- / de maskinene som legger ** stålplater
105 # dekker hull
106 så han ** løper
107 og kaster seg inn i en av disse hull
108 som denne maskinen ** skal ** dekke akkurat
109 med nok tid ** for å kunne** komme seg ned

110 ja og forsvinne

INFORMANT 16

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 36 okey han havnet på et sted
37 hvor (alle va-) / alt var laget av metall
38 golvet også var det m- ** / ja # forskjellige maskiner
39 men ** når * / ja det første som (skjedde) der
40 var at han mista en del av ** / av foten
41 den ble litt sånn skjært eller kappet av ** av (en av de) maskinene
42 som ** / som gikk forbi på en måte
42 og så ** han prøvde å få ** foten eller den delen ** tilbake på plass
43 men det kan / det kunne han ikke
44 og så ** han fjerna ** litt sand
45 han hadde inni ørene
46 og så ** begynte å gå
47 og sannsynligvis # på jakt etter vatten igjen
48 til ** han fant # ** # en ** / han fikk se gjennom gulvet
49 at han kunne gå ** under * til/
50 ja hva var det igjen?
51 jeg veit ikke hva (det --)
det kommer i neste sekvens
52 ja
ja
53 så han begynte å / å finne måte å ** komme ** seg ** ned
54 til han fant en ** / igjen hull
55 og så bare hoppa ** (-) ned
56 og så by- /ja begynte å løpe
57 og hoppa (inn i ** det) ** gjennom ** ja ** hullet

INFORMANT 17

*hva skjedde i denne ** sekvensen?*

- 71 ja nå må jeg prøve å huske
72 dette her er ikke språk- ** / et sk- / språkproblem
73 han faller i en sånn m- / metall- eller stål**ørken
74 og da ** / han faller på hodet
75 sånn at ** hodet hans blir flat
76 og så ** legger man merke til
77 at han ikke hører
78 og så ** ja så dunker han ** / banker han ** på det ene øret med en hånd

79 og så faller det sand fra det andre øret
80 og da hører han
81 og så han hører han en sånn ** sirkelsag
82 som driver og kapper ** rett forbi han
83 og så ser han at
84 det ** / den er ** / den er saget en del av foten hans
85 så prøver han å ta ** den delen av foten ** på plass igjen
86 man da er det / den delen bare blitt til sand
87 så han klarer ikke å gjøre noe med det
88 så begynner han å gå
89 og da blir (en) sånn ** / det blir sandspor etter ** /
90 ettersom han går
91 så ser han en ** / to maskiner
92 som driver å s- / å ** først bolter (den) ** med stålplater på ** overflaten
93 og så sveiser den også
94 så han ser på dem
95 og så blir han litt skremt
96 så begynner han å løpe
97 så faller han på en gitter / eller et gitter
98 heter det vel /
99 eller jeg vet egentlig ikke
100 hva det heter
101 så ** / så ser han gjennom det
102 og da er det masse ** / mye maskineri
103 og så ser han
104 at det også er vann
105 (sånn at) han ** hører
106 at det drypper
107 så først så vil han
108 prøve å ** fjerne det gitteret /
109 (å) løfte det
110 men så klarer han ikke det
111 men så ser han ** at ** / i det fjerne så ser han
112 at det / det står (den der) sirkelsaga
113 som har kommet opp igjen
114 som har saget hull
115 så skal de maskinene de- / dekke hullet med en plate ** / en stålplate
116 så ** begynner han å løpe
117 for å **/ for å prøve å ** / å hoppe gjennom det hullet
118 før de setter platene på plass

INFORMANT 18

hva skjedde i denne filmsekvensen?

- 101 akkurat som jeg har sagt på forrige sekvensen
102 han mannen blir litt ** / litt som en person
103 han er like / like sårbar og / og ** utrygg på de stedene
104 han har vært
105 # han faller / etter at han faller fra / fra steinland
106 faller han i jernland da
107 hvis vi ** skal kalle på en måte
108 det minnet meg litt om en film av kevin kostner
109 og han ** mannen faller på hodet / m- / med hodet / hodet på gulvet da
110 og så blir han litt ** / litt ** flatt på / på skalle
111 det er litt morsom å se
112 men han virker / etter at han går gjennom så mange feil på en måte eller så mange utrygge steder
113 begynner jeg å føle for han ** litt ** menneskelighet da
114 at ** # / jeg håper at han finner / at han finner det
115 han ** leter etter
116 og så # når han faller på jernland
117 # begynner alt å være så farlig
118 det er # flere kran
119 som / kraner som / som beveger seg # ufo- / uforsiktig alle steder
120 og så ** til og med ** en sag tror jeg det heter
121 som / som klipper hans føtter
122 og han ser
123 at sanden hans er spredd ** et annet sted / # til et annet sted
124 og så prøver å hente det
125 og ta det ** igjen
126 # men det er selvfølgelig umulig
127 # så ser han seg rundt
128 og begynner å se
129 hvordan mekanismen av jernlandet funker
130 og ser
131 at et sted / (et) / som en dør eller en vi- / et vindu begynner å åpnes
132 og han / denne gangen bestemmer han selv
133 at han skal hoppe dit
134 men før at han gjør det
135 # så han at under ** / under dette sted
136 # hvor vindu er # åpnes
137 # så han at det er vann eller i hvert fall dråper av det
138 det betyr

139 at kanskje ** (-) dette sted fins # vannkilde
140 som han / han så veldig gjerne vil finne
141 og det var det
142 han hopper ** frivillig ** ned

INFORMANT 19

hva skjedde nå?

90 mm ** det er den siste?
nest siste
91 nest siste?
ja
92 har jeg glemt ** den siste? ** okey ** okey nest siste
93 # det er det samme figure
94 # figuren ser ** utbrukt på en måte
95 har noe ** # ja # deler av kroppen
96 som kanskje er ikke # så / så / så bra
97 han / når / når figuren kommer /
98 når vi ser ** figuren
99 # den står bak- / # står med hodet # på bakken og / og / og ** bein ** opp
100 det ser ut (om) / som om
101 han ** har kommet ** (a-) / akkurat nå fra høyd- / fra himmele- ja
102 og landskap der er ikke noe ** naturlig ** ting
103 men det er maskiner #
104 det er (-) forskjellig maskiner eller deler av maskiner
105 som # bevede- # / beveger seg ** på en veldig mekanisk ** måte
106 # kanskje er veldig kontrollert
107 men ** vi vet ikke hvem kontrollerer maskiner
108 og da # * # * jeg husker ikke
109 om han hørte / jo ** han må høre på / på vann ** her også
110 men jeg husker ikke ** (beklager)
111 ja men det jeg husker
112 er at han ser ** det
113 som / som ligger under # jorda
114 han ser det gjennom en slags # ** nett / # jern#nett
115 og ** han ** er ganske nysgjerrig kanskje
116 og vil ** gå der ** ja
117 og for å gjøre det
118 # han tenker
119 han ** bruker hudet
120 og så ** han kan ikke fjerne det
121 men ** han kan ** gå # til en av disse maskinene

122 og når maskinen beveger seg
123 og lager # en slag hjul # eller ** ja
124 han bruker det [før maskinen kommer tilbake] for å falle ned i **/ i det
125 <før maskinen kommer tilbake>
126 og det han finner
127 det er ** akkurat det samme
128 som det er oppe
129 men kanskje er ** den delen av maskinen
130 som / som gjør at ** alt virker eller fungerer eller ** ja ** hjerte av maskine kanskje
131 vet ikke

INFORMANT 20

hva skjedde i denne filmsekvensen?

61 # sandmannen ** kom- / kræsjer mot gulvet ** igjen
62 nå dette verden ** # er som en verksted
63 et sted hvor det er maskiner
64 som jobber automatisk
65 det finnes ingen ** mennesker der
66 # og det ser ut
67 at han begynner å ha problemer med kroppen sin
68 # hodet er litt mindre enn før
69 og fotene sine begynner å være også litt mindre
70 det ser ut som
71 han (desintegrerer) ** eller noe sånn
72 # så han ** ser
73 at det finnes vann ** under gulvet
74 hvor det også er maskiner
75 # og prøver å finne en måte til å komme ned
76 han ** / kanskje han falt
77 jeg husker ikke

Spørreskjema (vedlegg 11)

Takk for at du er med i vår studie. Vær vennlig å svar fullstendig på dette spørreskjemaet.

Dine svar vil bli behandlet strengt konfidensielt.

Dato: _____ Navn (fornavn + initial – for eksempel, Ruth B): _____

Telefonnr: _____ E-post: _____

Alder: _____ Kjønn: Mann / Kvinne

Fødested (by, land) _____

Alder da du kom til Norge _____

Hvor avsluttet du grunnskolen (grade school)? (by) _____ Videregående (High school)? _____

Hvilke(t) språk snakker / snakket du med:

foreldrene dine _____ søsken _____

ektemake/kjæreste _____ barna dine _____

Hvilke språk lærte du på skolen? I hvor mange år?

Hvilket nivå av utdanning har du? Videregående B.A. M.A. Ph.D.

Hva var / er hovedområdene i studiene dine? _____

Hva er ditt nåværende yrke? _____

Hvilke andre land har du bodd i eller studert i? Hvor lenge?

Hvilke(t) språk snakket du da du bodde der? _____

Hvilket språk mener du at du kan best? _____

Hvilket språk kan du nest best? _____

Hvordan vil du vurdere din norskkompetanse? Kryss av.

	Utmerket	Veldig bra	Bra	Passe	Dårlig
Lesing					
Skriving					
Forståelse					
Snakking					

Litteraturliste

- Andersen, R. W. (1983). "Transfer to somewhere", i S. Gass og L. Selinker (red.), *Language transfer in language learning: Series on issues in second language research*, s. 177-201, Rowley, Massachusetts, Newbury House Publishers.
- Aske, J. (1989). "Path predicates in English and Spanish: a closer look", i K. Hall, M. Meacham, R. Shapiro (red.), *Proceedings of the fifteenth annual meeting of the Berkeley Linguistics Society 15*, s. 1-14, Berkeley California, Berkeley Linguistics Society.
- Behrens, B. og W. Ramm (2003). "Ser vi det samme eller styres vi av vår språklige kode?: Rapport fra det norske bidraget til det internasjonale språkprosjektet 'Konseptualisering og språkspesifikk kunnskap'", i Golden, A. og E. Ryen (red.), *NOA*, nr. 24, Institutt for lingvistiske fag, Universitetet i Oslo.
- Berman, R. A. og D. I. Slobin (1994). *Relating events in narrative: a crosslinguistic developmental study*, Hillsdale, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.
- Cadierno, T. & K. Lund (2004). "Ch.7: Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition: Motion Events in a Typological Framework", i VanPatten, B. (m.fl.) (red.), *Form-Meaning Connections in Second Language Acquisition*, s. 139-154, Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.
- Cadierno, T. (2004). "Expressing motion events in a second language: A cognitive typological approach", i M. Achard & S. Niemeier (red.), *Cognitive linguistics, second language acquisition and foreign language pedagogy*, s. 13-49, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Cadierno, T. & Ruiz, L. (2006). "Motion events in Spanish L2 acquisition", i *Annual Review of Cognitive Linguistics*, 4, s. 183-216, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Cadierno, T. (2008). "Learning to talk about motion in a foreign language", i P. Robinson og N. C. Ellis (red.), *Handbook of cognitive linguistics and second language acquisition*, s. 239-275, New York / London, Routledge.
- (under utgivelse). "Motion in Danish as a second language: Does the learner's L1 make a difference?" i Z-H. Han og T. Cadierno (red.), *Linguistic relativity in second language acquisition: Evidence for Thinking-for-speaking*, Clevedon, Multilingual Matters.
- Carroll, M og C. von Stutterheim (2003). "Typology and information organisation:

- perspective taking and language-specific effects in the construal of events”, i Ramat, A. G. (red.) *Typology and second language acquisition*, s. 365-402, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Carroll, M., von Stutterheim, C. & Nüse, R. (2004). “The language and thought debate: a psycholinguistic approach”, i C. Habel & T. Pechmann (red.), *Multidisciplinary approaches to Language Production*, s. 183-218, Berlin: Mouton de Gruyter.
- Carroll, M., A. Rossdeutscher, C. von Stutterheim, M. Lambert (2008). “Subordination in narratives and macrostructural planning: Taking a comparative point of view”, i Fabricius-Hansen, C. og W. Ramm (red.), *'Subordination' versus 'coordination' in sentence and text: A cross-linguistic perspective*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Engen, T. O. og L. A Kulbrandstad (1998). *Tospråklighet og minoritetsundervisning*, Oslo, Ad Notam Gyldendal.
- Fodor, J. A. (1983). *The modularity of mind: An essay on faculty psychology*, 6. opplag, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press.
- Kellerman, E. (1995). “Crosslinguistic influence: transfer to nowhere? i *Annual Review of applied linguistics* 15, s. 125-150, Cambridge University Press.
- Kellerman, E. og van Hoof (2003). ”Manual accents”, i *IRAL* 41, s. 251-269, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Levelt, W. J. M. (c1989). *Speaking: From intention to articulation*, Cambridge, Massachusetts/London, MIT Press.
- McLaughlin, B. (1990). “Restructuring”, i *Applied linguistics* 11 (2), s. 113-128, Oxford, Oxford University Press.
- Navarro, S. og E. Nicoladis (2005). ”Describing motion events in adult L2 Spanish narratives”, i D. Eddington (red.), *Selected Proceedings of the 6th Conference on the Acquisition of Spanish and Portuguese as First and Second Languages*, s. 102-107, Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Pinker, S (1989). *Learnability and cognition: The acquisition of argument structure*, Cambridge, Massachusetts/London, MIT Press.
- Slobin, D. I. (1993). “Adult language acquisition: a view from child language study”, i C. Perdue (red.), *Adult language acquisition: cross-linguistic perspectives, Volume II: The results*, s. 239-252, Cambridge, Cambridge University Press.
- Slobin, D. I & N. Hoiting (1994). “Reference to movement in spoken and signed languages:

- typological considerations”, i *Proceedings of the twentieth annual meeting of the Berkeley linguistics society*, s. 487-505, Berkeley California, Berkeley Linguistics Society.
- Slobin, D. I. (1996). ”From ‘thought and language’ to ‘thinking for speaking’”, i J. J. Gumperz & S. C. Levinson (red.), *Rethinking linguistic relativity*, s 70-96, Cambridge, Cambridge University Press.
- (2000). “Verbalized events: A dynamic approach to linguistic relativity and determinism”, i Niemeier, S og Dirven, R (red.), *Evidence for linguistic relativity*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- (2003). “Language and thought online: Cognitive consequences of linguistic relativity”, i Gentner, D. & Goldin-Meadow (red.): *Language in mind: Advances in the study of language and thought* (s 157-192), Cambridge, MA: MIT Press.
- (2004). ”The many ways to search for a frog: Linguistic typology and the expression of motion events”, i S. Strömquist & L. Verhoeven (red.), *Relating events in narrative: Vol. 2. Typological and conceptual perspectives*, s. 219-257, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates.
- (2005). “Relating narrative events in translation”, i D. Ravid & H. B. Shyldkrot (red.), *Perspectives on language and language development: Essays in honor of Ruth A. Berman*, s. 115-129, Dordrecht, Kluwer.
- Stam, G. (2006). “Thinking for speaking about motion: L1 and L2 speech and gesture”, i *IRAL 44*, s. 145-171, Walter de Gruyter.
- von Stutterheim, C., R. Nüse og J. Murcia-Serra (2002). ”Cross-linguistic differences in the conceptualisation of events” i Hasselgård, H., S. Johansson, B. Behrens og C. Fabricius-Hansen (red.), *Information structure in a cross-linguistic perspective*, s. 179-198, Amsterdam, Rodopi.
- von Stutterheim, C. (2003). “Linguistic structure and information organisation: The case of very advanced learners”, i *EUROSLA Yearbook 3*, s. 183-206, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- von Stutterheim, C. og R. Nüse (2003). ”Processes of conceptualization in language production: language-specific perspectives and event construal” i Klein, W. og A. Kelly (red.), *Linguistics: An interdisciplinary journal of the language sciences, Volume 41-5*, s. 851-881, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Svennevig, J. (2003). *Språklig samhandling*, 4. opplag, Oslo, Landslaget for norskundervisning (LNU), Cappelen Akademisk Forlag.

- Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics: Volume II: Typology and process in concept structuring*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- Viberg, Å. (1993). "Crosslinguistic perspectives on lexical organization and lexical progression", i Hyltenstam, K. og Viberg, Å. (red.), *Progression and regression in language*, Cambridge, Cambridge University Press.
- (1998). "Crosslinguistic perspectives on lexical acquisition: the case of language-specific semantic differentiation", i K. Haastup og Å. Viberg (red.), *Perspectives on lexical acquisition in a second language*, s. 175-208, Lund, Lund University Press.
- (2004). "Kap.6: Lexikal utveckling i ett andraspråk", i Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, s. 197-220, Lund, Studentlitteratur.

Andre kilder:

- Oxford Advanced learner's dictionary (1993). Cowie, A. P. (red.), Oxford University Press.
- Quest* (1996). Produsert, animert og skrevet av Stellmach, Thomas, regissert og fotografert av Montgomery, Tyron, Frankfurt, Katholisches Filmwerk GmbH.

Internettkilder:

- Preacher, K. J. (2001, April). Calculation for the chi-square test: An interactive calculation tool for chi-square tests of goodness of fit and independence [Computer software]. Tilgjengelig fra: <http://people.ku.edu/~preacher/chisq/chisq.htm> (Oppsøkt: april 2009)
- Universitetet i Oslo, institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, forskningsprosjekter. Tilgjengelig fra: <http://www.hf.uio.no/ilos/forskning/forskningsprosjekter/lsp/lsplp/> (Oppsøkt: august 2008)

Nettbaserte ordbøker:

- Dokumentasjonsprosjektet: <http://www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html>
- Real Academia Española: <http://www.rae.es/rae.html>